

Essentiam crea-
tam, quæ expli-
cât secundū se,
recipere à Deo
entitatem suā
actuale, id est,
se ipsam in a-
ctu.

Hæc cōficta vt
existētia po-
natur extrinse-
ca essentiæ fini-
te iuxta Phi-
losophiam, &
Theologiam,
vtrique dispo-
na esse ostē-
duntur.

10.

Vis & energia
huius sent. ape-
ritur.

Iuxta eam exi-
stentia est actus
metaphysicus
additus essen-
tiæ præcisæ se-
cundum se, sed
inclusus in es-
sentia actuali.

Declaratur
hæc inclusio.

Item distin-
guitur ab essen-
tia actuali, vt
inclusū ab in-
cludente.

Ratio.

Exemplum
differentiæ sin-
gularis additæ

Deo, illi explicant recipere suā entitatē
actuale; cum tamē entitas actualis sit
ipsa essentia; & quia essentia extra cau-
sas, ipsa est, vt sic, actualis, vt existētiā
ponant extrinsecā essentiæ finite, inter-
pretantur essentiā secundum se recipere
entitatem suā actuale à Deo; hoc
est se ipsam in actu. Et huiusmodi mul-
tas ineptias inculcant longissima dis-
putatione, vt de ista cōficta existētia
faciant asimiles quæstiones ijs, quas in-
ueniāt apud Philosophos celeberrimas.
Nulla enim de existētia erit cōtrouer-
sia quid sit, & vnde, & quid conferat, si
nobis persuadeamus nullas esse rerum
existētiā, sed res productas per se ipsas
existere. Irridēdum enim est si quis quæ-
rat, vtrum existētia necessaria sit ad cau-
sandum? si existētia nihil est præter rē
ipsam, quæ est causa. Et illæ quæstiones,
vtrum res singulæ habeant existētiā?
vtrum habeat humanitas Christi existē-
tiam creatam? & alia similia. Quæ omnia
vacant Theologo vna responsione col-
lisa, quod nullæ sint existētiæ rerum, sed
satis esse produci res, quæ per se ipsas
nullo addito existant. Hæc ponderent
sapientes, neque enim singula persequi
possumus.

Persecutemur igitur & inspiciamus pe-
nitens vim ipsam & energiam opinionis,
quæ in hoc sita est, vt existētia sit actus
quidam metaphysicus (sic enim aiunt)
inclusus in essentia actuali, & additus es-
sentiæ præcisæ secundum se. Ita vt om-
nes res, quæ in se ipsis sunt res, non in
causa, neque in intellectu, sed in se ipsis,
in suo intimo cōceptu includant existē-
tiam: antequam fierēt, erant nihil: factę
in se ipsis existunt nullā additā existen-
tiā: si redigantur in nihilum, per hoc ip-
sum quod destruitur essentia, nulla alia
re destructa, desinent esse. Et dum res in
se ipsis sunt aliquid, intrinsecè, hoc est,
nullo addito existunt, & sunt; & hoc esse
intrinsecum est existētia, sola ratione
distincta ab essentia. Atque ita existen-
tia est quasi actus metaphysicus additus
quidē essentiæ præcisæ secundum se, &
inclusus in essentia actuali: à qua etiam
essentia actuali distinguitur vt inclusum
ab includente. Nam essentia actualis in-
cludit essētiā, & actum quem dicimus
existētiā, & est ratio existēdi: sicut
essentia singularis includit essentiam, &
differentiam singularem, quæ differentiā

A additur essentiæ præcisæ secundum se, &
includitur in hac essentia, & ab vtraque
distinguitur ratione.

Ad refellendam istam existimationē
repetēda sunt animo, quæ diximus cap.
23. p. prima, scilicet quod triplex mo-
dus entis in intellectu, in potentia, & in
actu, est modus quidam à ratione inue-
tus, vt essentiam distinguat secundū sta-
tus, quos habet: quia essentia in re ipsa
ea sola est, quæ non est in potentia, neq;
in intellectu solo, sed in re ipsa est. Et
quia essentiam in potentia, & intellectu
cogitamus per modum entis; ad distin-
guendum ipsum modū intelligendi, ex-
cogitarunt viri Philosophi hos modos
entis, qui non sunt modi reales, sed mo-
di intelligendi, vt liquet ex dictis. Cum
ergo essentia actualis nihil addat essen-
tiæ præcisæ secundum se, nisi modum
intelligendi, in re ipsa intellecta nihil
additur, quod possit dici actus meta-
physicus. Vnde illud exemplum diffe-
rentiæ singularis, quæ additur naturæ
communi, non est ad rem: quia natura
singularis in ipsa re significata addit na-
turæ communi, qua differt Petros à Pau-
lo; sed essentia actualis non differt ab es-
sentiā in potentia per aliquid intrinse-
cum, sed potius se tota; quia essentia in
potentia est nihil, essentia actualis est
aliquid: ergo vel ipsa tota essētia actua-
lis dicetur existētia; & essentia in po-
tentia sola erit essentia, quod est impos-
sibile, & cōtra fidem, vt docuimus c. 23:
vel confitendum est, existētiā non
esse actum metaphysicum essētiæ actua-
lis; siquidē essentia actualis ab ea, quæ
est in potentia, non distinguitur per ali-
quid sui, tanquam per actum; sed se to-
ta distinguitur, quia hæc est ens in se
ipsa, illa nihil est. Hoc ipsum persua-
demus alia ratione euentissima. Nam
essentiæ quicquid additur est extra ra-
tionem essentiæ; ergo non est actus
metaphysicus; nam is dicitur actus
metaphysicus, qui clauditur in concep-
tu, & ratione formali rei; scilicet, qui
non informat, neque distinguit re ipsa,
sed sola ratione: sed existētia additur
non solum naturæ communi, sed naturæ
sue essentiæ singulari; ergo non est actus
metaphysicus essentiæ communis, neq;
singularis; ergo nullius essentiæ est actus
metaphysicus. Poterit responderi ad hoc,
essentiā dici ampla quadam significa-

naturæ comu-
ni, seu secun-
dum se.

I I.
Ista sent. con-
futatur 1. ex c.
23. p. 1. n. 2. &
19.

Tres modi en-
tis in intelle-
ctu, in potētia,
& in actu sunt
modi non rea-
les, sed à Philo-
sophis inuenti
ad distinguen-
dum modū ip-
sum intelligē-
di.

Vnde essentia
actualis addit
essentiæ præci-
sæ secundum se
modum intel-
ligendi non a-
ctū metaphys.

Ad exemplū
in contra resp.

Essētia actua-
lis differt ab es-
sentiā in potē-
tia se tota: non
verò per ali-
quid sui tanquā
per actum.

Confutatur. 2.

Actus meta-
physicus dicitur
qui clauditur
in conceptu,
& ratione
formali rei.

Existētia ad-
ditur non solū
naturæ comu-
ni, sed naturæ
sue essentiæ sin-
gulari, & est ex-
tra rationem
essentiæ.

Responsio,

scilicet esse actum metaphysicum naturæ singularis actualis.

Improbatur.

Actus metaphysicus non constituit novum ens reale.

Ultra Petrum nihil est quod constituatur illo actu metaphysico.

Explicatur hoc magis.

Quæ ratione formali distincta sunt, sunt entia realia: at Petrus in actu nihil reale est præter Petrum.

Confirmatur confutatio ex lib. 1. cap. 27. p. 1. n. 10.

12.
5. via verisimilior.

In hac via refutatur ad refutationes 4. via.

tione quæcunque rem, quovis nomine sit ens; existentiam verò esse actum metaphysicum, non essentiam communis, aut singularis; quia non clauditur in ratione formali naturæ finitæ etiam singularis, ut constat; sed esse actum metaphysicum naturæ singularis actualis. Sed hæc quoque responsio eludetur ut inanis, & vana: nam actus metaphysicus constituit ens reale, & novus actus novum ens saltem ratione distinctum, ut sensibile constituit animal, rationale hominè, Petreitas Petrum. Ultra Petrum igitur, quod est ens aliud reale per istum actum metaphysicum constitutum, Certè nihil est ultra Petrum, quod fingatur constitutum actu illo metaphysico; ergo vel existentia nihil est; vel si aliquid est, profectò essentia siue rei cuique additum est, non ut actus metaphysicus, quia nihil constituit essentialitèr, sed ut actus physicus extra essentiam rei, ut statim declarabimus. Explicatur hoc magis; nam ea quæ ratione formali distincta sunt, sunt entia realia, sed non necessariò distincta re ipsa; Petrus autem in actu nihil reale est præter Petrum: quid enim præter Petrum est Petrus, nisi secundum rem addas accidentia, aut existentiam distinctam? Petrus autem actu à Petro ipso nihilo distinguitur: sed Petrus (præcisa existentia) intelligitur sic constitutus in tota sua ratione formali: ergo existentia non est actus metaphysicus Petri in actu, sicut neque Petri. Confirmatur illo pronunciato scientificissimo, quod tradidimus lib. 1. quia quæ differunt diffinitione in rebus creatis, differunt re ipsa; sed essentia, & existentia differunt diffinitione, cum differant saltem rationibus formalibus; ut illi confitentur; & norunt omnes qui vel nomina ipsa norunt: ergo differunt re ipsa: non est ergo existentia actus metaphysicus, sed physicus, re ipsa additus essentia creatæ.

Alius modus opinandi verosimilior posset excogitari, scilicet, quòd hoc nomen existentia non significet actum metaphysicum, sed significet essentiam cum illo modo entis, scilicet essentiam in actu. Qua opinandi ratione diluuntur quæ fecimus argumenta: concedimus enim, existentiam non esse actum metaphysicum; & concedimus essentiam in actu extra causam, solo intelligendi modo distinguì ab essentia secundum se. Et ipsam

A essentiam cum hoc modo coniunctam, scilicet actualem essentiam, posset quis dicere nomine existentie intelligendam esse. Et ita licet hæc differant diffinitione; tamen quia in diffinitione existentie adderetur solus modus intelligendi, non est consequentia, ut distinguatur re ipsa: neque verò rationibus formalibus, ut illi volunt, sed solo intelligendi modo.

B Sed hæc quoque existimatio est falsa. Nam si existentia significat ipsam essentiam actualem, non erit actus ipsius essentia; sicut perfectio quæ significat formam perficientem, non est perfectio ipsius formæ perficientis, sed est perfectio subiecti: ergo si existentia significat essentiam formaliter, non erit existentia essentia, sed ipsa existentia erit essentia; quod Deo soli tribuimus: imò & in Deo hæc discernimus secundum rationem, ut essentia divinæ attribuamus existentiam. Quòd si existentia non significat essentiam formaliter, sed modum illum intelligendi; existentia non erit res, sed ens rationis; quod peræquè absurdum est. Et confirmatur, quia si existentia est res, cum non sit intrinseca essentia, necesse est esse rem aliquatenus distinctam. Quòd si existentia est ipsa essentia addito solo modo intelligendi, ipsæ existentia maxime sunt in genere, & specie: & homo productus erit existentia quædam propriè loquendo: & facimus categorias viginti. Quæ omnia absurda sunt, & contra Philosophorum consentientium mentem, qui ipsas essentias productas ab existentibus discernunt.

C Debilitatis igitur opinionibus, & modis opinandi, quibus astruebatur existentia solâ ratione distincta ab essentia; modo comprobabimus re ipsa distinguì, ut conclusis falsis & veris firmatis, constet sententia. Dicendum igitur est, essentiam singularem extra causas productam habere existentiam re ipsa distinctam; ita ut ordine reali causandi producat prius essentia, & posterius existentia, in eodem tamen instanti. Et ita propriè loquendo, essentia creata recipit esse, hoc est, existentiam à Deo.

D Et ante arguendum ponamus illud fundamentum, quòd existentia rerum sit res aliqua, non vacuum nomen; quod est per se evidens: neque enim existentia, qua res existunt est nihil, sed aliquid est, siue intrinsecum, siue extrinsecum rebus,

Ad confirm.

13.
Hæc 5. via refutatur exemplo perfectio- nis.

Existentia non significat esse tiam actualem alias non erit essentia, sed ipsa essentia.

In solo Deo ipsa existentia est essentia: imò in Deo hæc discernuntur ratione.

Existentia non significat modos intelligendi.

Confirm.

14.

Partis affirm.
expositio.

15.
Fundamentum. Existentia est res aliqua, imò summa rerum perfectio.

1. probatio.

Existencia si nitur quædam res, quæ secundum se non est extra causas; aliâ esset æterna: sed & in causis est, ut essentia, aliâ esset ens incausatum.

Responsio 1. eius pars.

2. pars. Quoad 1. partem reutatur.

Si existencia vltimo modo est in potetia causa, ipsa essentia in potetia est in actu, seu est existens.

Exemplum. Sic homo in potetia causa est rationalis, quia in eo statu rationale coniungitur cum homine.

Existencia coniungitur cum essentia solum extra causam per actionem producentis.

Quoad 2. partem reutatur.

Existencia in actu exercito, si intelligitur ea que nominat, quæuis forma, vel actus metaph. coniunctus cum aliquo, nominat.

Si intelligitur existencia extra

rebus, summaque rerum perfectio, quæ enim non existunt, nihil sunt.

Est igitur primum argumentum quod aduersarij contra se ipsos conficiunt, sed minimè soluunt: Existencia finita est quædam res, quæ secundum se non est extra causas; aliâ ipsa existencia rerum esset æterna, si secundum se extra causas esset: ergo nullam est discrimen illud inter essentiam, & existentiam, quod essentia etiam in causis consideretur, existencia non nisi extra causis; siquidè & existencia in causis consideratur: aliâ si existencia non est etiam in iuis causis ut essentia, cum existencia sit ens, & non sit in causa, erit ens incausatum, siue increatum. Respondent, existentiam posse considerari in suis causis, & ita non distingui ab essentia; sed vsitato loquendi more accipi existentiam in actu exercito, ut est extra causas. Sed hæc responsio illorum sententiam euertit: nam si existencia vltimo modo est in causis, id quod formaliter est actu, est in causis, & in potetia; & ita ipsam esse actu, est in potetia, qui sunt modi repugnantes. Nam si illud esse in actu, est actus metaphysicus non distinctus ab essentia in potetia; ipsa essentia in potetia erit in actu, quod est impossibile: sicut differentia, quæ est actus metaphysicus, in potetia ipsa causa conuenit naturæ suæ, ut homo in potetia causa est rationalis; quia in ipsa potetia causa coniungitur rationale cum homine: ergo si existencia est idem cum essentia, in ipsa causa essentia erit existens; vel existencia, quæ in ipsa causa est coniuncta cum essentia non constituit existens, quod est impossibile. Dicendum igitur est existentiam esse rem distinctam ab essentia, & non coniungi cum illa in sua causa, sed extra causam per actionem producentis. Quod verò aiunt existentiam accipi in actu exercito, non satis intelligo: nam si existencia in actu exercito est, quæ res quæque existit, hoc habet omnis causa formalis, imò & actus metaphysicus ut coniunctus cum aliquo nominet illud; albedo enim necessario nominat album id in quo est, & rationalitas rationale, & existencia existens: ergo in ipsa potetia causa existencia cum essentia coniuncta, nominat existens. Quod si existentiam in actu exercito intelligunt eam, quæ est extra

A causas, nihil ad nos quod abutantur hoc nomine; quæ nominis significatione fatemur non dici existentes res, nisi extra causas, scilicet non dici existentes existentia quæ extra causas sit: sed illâ existentia, quæ est in causis, dicentur res existentes antequam productæ sint, quod est impossibile: vel confitendum est existentiam esse rem distinctam ab essentia, quæ cum essentia non coniungitur in ipsa causa identitate reali: sed quia distincta est, per actionem producentis cum essentia coniungitur.

B Sed probatur nostra sententia validioribus argumentis. Nam essentia finita non existit per se ex propria ratione; quia necessario existeret, & esset æterna, quod est hæreticum: ergo existere est extra rationem formalem essentiæ finitæ; actus autem metaphysicus est intrinsecus, & intimus in ratione formali eius rei, cuius est actus: ergo existencia non est actus metaphysicus vltius rei finitæ: aliâ res ea erit ex intima ratione existens, & essentialiter existens, quod est contra fidem. Augetur difficultas, nam essentia rerum ante creationem nihil sunt, & creatæ sunt res veræ in actu: ergo si totum hoc quod dico, res in actu, est res quædam non composita ex re, & actu, sed res ipsa vera extra causas; & in conceptu rei in actu includitur existencia intimè, & essentialiter; consequens est ut res ista finita, ex intima ratione formali, & ex propria sibi essentia existat: ergo res ista vera, & finita non potest intelligi non existens, quod est contra fidem. Vel ergo dicendum est quod illud, in actu, addit rei modum intelligibilem, ut docuimus, & illum modum esse existentiam: quod est dicere nullas

D esse existentias, sed solum nominari, aut intelligi sic, quod antea impugnatum est. Vel si existencia est res aliqua, necessario est res addita essentiæ, & non ipsa essentia. Itaque si existencia est actus metaphysicus, & includitur essentialiter in re aliqua, neque cogitatione poterit separari ab illa: & in ipsa potetia causa si res illa sit, erit essentialiter existens; quod est etiam impossibile, ut statim dicemus. Præterea hoc proprium est Dei, ut à sua essentia habeat existentiam. Interpretantur illi Deum habere existentiam à se ipso in hoc sensu, quia non habet causam; & hoc esse proprium Dei:

causas, non per hanc, sed per illam, quæ est in causis, dicentur res existentes à re quæ sint productæ.

17. 2. probatio validior.

Quod essentia finita sit ex intimaratione & essentialiter existens est contra fidem.

Est autem sic existens, si existencia est actus metaph. ex n. 11.

Confirm. 1.

Si totum hoc, res in actu, non est res composita ex re, & actu, sed est res ipsa extra causas in suo conceptu includens existentiam essentialiter, res ista finita non potest intelligi non existens quod est contra fidem.

Hoc probat 5. viâ iam impugnatam, aut p. affirmantem in tit. assertâ.

Confirm. 2. ex principio theologico.

Interpretatio principij.

Refutatur,
In personis di-
uinis, quæ et si
sint, à princi-
pio nō sunt à
causa, existen-
tia est essentia.

Finita essentia
habet causam,
quia existentia
eius non est es-
sentia.

18.
Responsio ad
2. probationē.

Refutatur eui-
denter.

Cum finita
essentia & exi-
stentia nō sint
idem, cōponū-
tur re ipsa per
causā, & actio-
nem realem.

S. Thom.
probat Deum
nō habere cau-
sam, quia eius
essentia, & exi-
stentia sunt idē.

Essentia finita
si est idem cū
existentia, exi-
stet per eā: imō
nō potest aliū-
dē accipere exi-
stentiam.

Refutationis
1. confirmatio
evidens.

Quòd autem ipsa essentia sit existentia, non esse proprium Dei. Et illo quidem modo etiam personæ diuinæ, quæ procedunt, nō sunt à se ipsis; siquidem sunt à principio aliquo processions, non tamen à causa. Quamobrem personæ diuinæ hoc sibi vendicant proprium, ut per essentiam existant: ergo existentia, quæ in sola diuinā essentia clauditur, omnino est extra essentiam creaturæ. Imò inde probatur, finitas essentias habere causam, quia existentia earū non est essentia, ut statim dicemus. Nulla ergo ratione defendi potest existentiam esse actū metaphysicum, & intimum cuiuscunque rei finitæ etiam extra causas: quia res illæ essentialiter existerent, & non possent intelligi non existentes.

Posset tamen aliter dici, existentiam non esse actum metaphysicum, sed physicum, non tamen distinctum re ipsa ab essentia; sicut quidam dixerunt, relationem secundum rem nullo modo distingui à fundamento. Et hoc etiam refutatur euidenter. Nam essentia finita non est per se ipsam coniuncta cum existentia, cum vnum non includatur in altero, ut probatum est; ergo coniunguntur per causam realem; quæ enim non sunt essentialiter coniuncta per solam mentis considerationem, necesse est re ipsa copulari vnione reali, & reali compositione per physicam actionem: sed coniunctio realis, & compositio constat ex rebus distinctis; ergo necesse est essentiam finitam, & existentiam esse res distinctas, quæ actione physica copulentur. Vnde probat S. Thom. egregie Deum non habere causam, quia eius essentia, & existentia sunt idem; nulla ergo causa efficit, ut existat Deus. Quo etiā argumento probatur, ut paulò ante docebamus, essentiam finitam non habere causam, si re ipsa est idem cum existentia. Quod enim est idem cum existentia existit; nam si coniunctio contingens cum existentia facit existens, vbi existentia, & essentia distincta sunt; multò magis existit essentia, quæ est eadem cum existentia. Quod autem existit per se ipsum, nullā causā indiget ut sit; imò neque potest accipere existentiam, cum sit ipsa existentia: ergo necesse est distinguere re ipsa essentias ab existentibus, ut essentia habeant causam. Idem ostenditur euidenter; nam essentia finita, aut potest coniungi cum

A existentia per actionem physicam, qua copulantur ea quæ re ipsa distincta sunt; aut non potest: si possunt illa coniungi physica actione, distincta sunt: si nō possunt; ergo vel intrinsecè coniuncta sunt, & ita necesse est esse coniuncta, & essentias rerum esse existētes; necesse est: vel impossibile est esse coniuncta, & nullæ vnquam erunt essentia existētes; quòd enim coniungi non potest physica actione, vel ideò non potest coniungi, quia est idem; vel ideò, quia vnio aliqua ratione repugnat. Confirmatur ex opposito, quia contingens est essentias rerum existere; ergo neque est intrinsecè necessarium, neque impossibile. Hanc cōtingentiam illi explicant; quòd contingens sit existentiam coniungi cum essentia, quæ est in mente: at verò in essentia actuali essentialiter includi. Sed nos inde probamus res eas, quæ sunt res veræ, & finitæ, non posse fieri existētes, siquidem sunt essentialiter existētes: homo enim non fit rationalis, sed homo qui est essentialiter rationalis, fit à Deo; aliàs esset contingens hominem esse rationalem; sicut est contingens hominem existere: ergo existentia nullius rei creatæ est prædicatum essentialiale. Quæ omnia postmodum elucidabuntur magis. Quod verò Heru. ait hanc esse veram enuntiationē, Antichristus non est Antichristus, paradoxon est quòd omnē philosophiā conuellit; quid enim verius quàm dicere idem de eodem? Quòd si Antichristus tempore quo erit persona actualis (ut aiunt) siue in actu, intrinsecè includit existentiam; nunc verò quandiu est in potentia non includit illam essentialiter; profectò nulla est identitas Antichristi etiam in nostro intellectu; neque eadem res quæ futuræ sunt, sunt in causis. Quare nullæ res in causis sunt, siquidem res extra causam nulla re addita, sunt essentialiter existētes; & res in causis non sunt essentialiter existētes; essentialiter (inquam) hoc est intrinsecè ex intima ratione, quòd idem est, atque essentialiter ampliori vsu nominis. Quantum ergo satius esset acquiescere communi sententiæ, quòd distinguatur essentia ab existentia rerum.

D Hanc igitur opinionem existimamus non esse verosimilem, neque approbandam in scholis; cum creaturarum contingentiā difficulter tueatur, aut tollat omnino

Si essentia con-
iungi non po-
test physica a-
ctione cū exi-
stentia, vel ob-
stat identitas
perpetua & ne-
cessaria, vel vn-
ionis impos-
sibilitas.

2. Confirmatio
ex opposito.
Contingens
est essentias re-
rum existere.

Responsio
1. eius pars.
2. pars.

Refutatio quo-
ad 1. p.

Si res extra
causas sunt es-
sentialiter exi-
stentes, nō pos-
sunt fieri exi-
stentes, ut nec
homo fit ratio-
nalis.

Vnde illud
Heru. cense-
tur paradoxū,
sc. esse verahic,
Antichristus
non est Anti-
christus.
Refutatio
quoad 2. p.

Essentialiter
hic ample su-
mitur prout
idem est, atq;
intrinsecè ex
intima ratio-
ne.

19.
Corollar.
Opinio refuta-
ta tollit creatu-
rarum contia-
gentiam.

omnino, ni fallimur. Momenta argumētorum alij ponderent; nobis satis sit, quid sentiamus aperire. Alijs etiam difficultatibus delassantur, ac premuntur, quæ in sequentibus erunt à nobis nullo negotio expeditæ.

Confirmatio.

Hæc certè videtur esse sententia Aristot. 2. Poster. 7. vbi docet aperitissimè inter essentiam, & existentiam esse discrimen. Quid autem (inquit) sit homo, aliud est quàm hominem esse. Quid sit homo, hoc est quidditas hominis aliud est, & aliud hominè esse, hoc est existere. Et clariùs, *Esse verò nulli rei est substantia*, hoc est, essentia. Quod enuociatam certissimè est, & conuincit res etiã in actu non includere existentiam, vt dicemus. Et lib. 7. Metaph. ait esse imprimi rebus, quod est coniungi cum rebus; & apertam distinctionem significat. Eadem est sententia Auicennæ lib. 5, suæ Metaph. c. 1. & Boetij de Hebdom. c. 1. Quam sequitur S. Thom. multis in locis 1. p. q. 3. ar. 4. lib. 2. Contra gent. cap. 52. De ente, & essentia, cap. 5. & lib. 4. Metaph. lect. 2. & cù S. Thom. Ioan. Capreol. d. 8. q. 1. ar. 1. Franciscus Ferrar. & Tho. Caiet. in suis commentarijs, & Paul. Söcin. 4. Metaph. q. 12. Dominicus etiam à Soro in 4. d. 10. q. 2. & lib. 2. Phys. q. 2. nec non Iauell. tractatu de transcendētib. Egidius etiam in 1. d. 2. q. 4. art. 1. & quodlib. 1. q. 2. & vberius de ente, & essentia, q. 9. & sequentibus. Ferunt huic sententiæ suffragium Alber. Magn. lib. de causis, propositione 8. & Henric. Gandau. quodlib. 1. q. 9. & 10. & Ioan. Scotus in 3. d. 6. q. 1. & Durand. qui in 1. d. 8. crediderat non distingui essentiam ab esse, tamen postea in 3. d. 6. q. 2. de re ambigit, aitque existentiam vel esse ipsam essentiam, vel immediatè sequi essentiam.

PARS QUINTA.

Distinctio inter essentiam, & existentiam est absolutè realis.

AD perspicuam intelligentiam eorum, quæ disputanda sunt, operpretium erit expendere, quo genere distinctionis essentia ab existentia distin-

guatur. Henric. Gandau. Ioan. Scot. & Dominicus à Soto locis commemoratis in cõfirmatione putant existentiam, aut formalitèr, aut modalitèr distingui ab essentia. Et hoc multis alijs placet; quia est quibusdam ingenijs insitum; conciliare opiniones discrepantes. Cum ergo aliqui contendant nihilo re ipsa distingui existentiam ab essentia, sat nobis fuerit distinctio, qualiscunque realis, scilicèt formalis, aut modalis.

Dicendum tamen est, distinctionem esse absolutè realem, non formalem tantùm, aut modalem. Quod primum probatur ex præscriptis realis distinctionis lib. 1. sancitis: dicimus enim eam distinctionem esse absolutè realem, in qua res vtraque distincta perfecta est, & coheret quodammodò, vt non sit alterius appendix; sed existentia est maxima perfectio essentiæ; & non est ipsa essentia quasi coaugmentata; sed potius est actus essentiæ, omnino distinctus ab illa, & additus: ergo ea distinctio est realis absolutè, & simpliciter. Cõfirmatur, quia existentia est terminus essentiæ, quasi extrinsecus: nam proprietas suppositi ita est terminus essentiæ, vt vtrumque sit de conceptu suppositi, & vnum per se constituat; quare proprietas est quasi appendix essentiæ, & est ipsa essentia coaugmentata. Existentia verò est terminus quasi extrinsecus, extra conceptum entis per se vnus; terminus autem extrinsecus distinguitur absolutè à re terminata; ergo existentia absolutè est res alia ab essentia.

Adhuc probatur, quoniam ea, quæ nõ absolutè distinguuntur, eandem habent existentiam; existentia ergo quæ non existit, sed dat existere, non est ipsa essentia existens, sed est existentia essentiæ duntaxat: ergo neque in sensu identico concedendum est existentiam creatam esse ipsam essentiam. Explanatur argumentum: nam figura est quantitas figurata, & personalitas est ipsa natura personata, vt ita dicam; sed existentia non est essentia existens, sed duntaxat est existentia essentiæ: ergo distinguitur absolutè ab illa.

Vltimò arguitur, & est efficax argumentum; quoniam essentia est in potentia passiuæ per se ordinata ad existentiam; sed potentia, & actus absolutè distinguuntur, vt probat S. Thom. 2. cõtra

Gandau. Scot. Sot. Ratio. 2. sent. in tit. asserta. Probatur. 1. ex lib. 1. cap. 17 p. 2. n. 4. 5. & 6. Existentia est maxima perfectio, & actus essentiæ, non verò ipsa essentia quasi coaugmentata.

Confirmatur. Proprietas suppositi est terminus essentiæ intrinsecus conceptui entis per se vnus, scilicet suppositi. Existentia nõ ita, sed est terminus quasi extrinsecus, qui distinguitur absolutè à re terminata.

3. Probatur 2. Existentiã creatam neque in sensu identico est ipsa essentia existens.

Explanatur. Existentia est duntaxat existentia essentiæ.

4. Probatur 3. efficaciter. Potentia, & actus absolutè distinguuntur. S. Thom.,

oimogis... 1. locus. 2. locus clarior. Auicenn. Boet. S. Thom. Capreol. Ferrar. Caiet. Soncin. Sot. Iauell. Egid. Alb. Magn. Gandau. Scot. Durandus dubius. 1. sent. de distinctione formalis, aut modalis.

gent. cap. 53. ergo essentia creata, & existentia absolute sunt res distinctae. Scio quidem non omnem potentiam passivam distingui absolute à quocumq; actu; nam quantitas recipit figuram ut passiva potentia actum, cum tamen non sint res absolute distinctae; sed potentia quae per se ordinatur ad aliquem actum, semper distinguitur ab illo, ut res à re; maxime enim differunt potentia, & actus. Cum ergo existentia sit proprius actus essentiae, ita ut unum sine altero extare nequeat, valde probabile est esse res absolute distinctas.

Hec autem opinio consonat maxime cum alijs placitis S. Thomae, scilicet quod materia non possit existere sine forma, & quod unius suppositi una sit existentia. Solet autem probari alijs argumentis, quae potius ostendunt existentiam ab essentia aliquatenus distingui, quam esse res duas absolute distinctas.

Contraria argumenta comprobantia distinctionem esse formalem faciliora sunt responsu, quam ut caput dividant. Nam quod obijciunt ex Arist. 1. Poster. cap. 3. numerante in simplicibus quaestionibus utramque simul quaestionem, quid res est, & an est; quasi quidditas, & existentia sit res eadem, de qua sit eadem quaestio: Nihil sane impedit; duplex enim commentarius aptus, alter, quod quaestio an est, intelligitur an res sit possibilis; quia in praenotionibus scientiae, de quibus differebat, non supponimus rem existere, sed posse existere: possibilitas autem non est res distincta à quidditate rei, sed est res ipsa possibilis. Altera explicatio est melior, quod cum existentia sit complementum rei, pertinet ad per se unum completum: passionem verò quae demonstrantur de essentia, sunt omnino extra ipsam, & versantur in quaestionibus non simplicibus, sed plura completentibus.

Cetera argumenta communes habent solutiones, ut quod existentia si sit res distincta, possit existere, imò separata existere: Futile argumentum hoc est, neque enim albedo est alba, neque separata existit; quamvis sit res à corpore absolute distincta.

Eadem etiam est responsio ad illas quaestiones, an res ista distincta ab essentia sit accidens, vel substantia; & faciatne compositionem per se, vel per acci-

dens. Nam etsi existentia solum ex natura rei, & non absolute distincta esset ab essentia, ut relatio quae fundatur in substantia, possent quaestiones eadem simili ratione proponi; quibus postea faciemus satis: existentia enim neque est accidens, neque substantia, sed actus essentiae; neque facit compositionem unius per se quoad unitatem conceptus; facit tamen unum per se completum, ut cap. sequenti dicemus. Et ad haec omnia parum interest, sitne existentia distincta ab essentia simpliciter, an solum formaliter?

Adhuc, inquirunt, an illa potentia passiva, quam ponimus in essentia, sit essentialis, an accidentaria? de qua postea disputabimus, causas existentiae investigantes. Haec autem argumenta si quid probarent, non solum ostendunt distinctionem non esse absolute realem, sed neque formalem esse, sed rationis: qua de re disputandum cap. sequenti.

Quod autem causantur, non esse multiplicandas entitates. Respondetur nihil hoc omnino curandum esse, ne multiplicentur: neque enim nos eas opinando multiplicamus, si illae multae non sint. Philosophandum est autem iuxta naturas rerum, prout maiorem, vel minorem distinctionem videntur postulare. De existentibus verò accidentium, sitne res distinctae? utraque pars quaestionis est verosimilis. De qua re commodius tractabitur cap. sequenti.

CAPUT XXIII.

Argumenta refelluntur.

Quod existentia non distinguatur ab essentia, probatur primum auctoritate Aristot. 4. Metaph. tex. 3. ubi docet idem esse dicere hominem & ens hominem; ens ergo nihil addit homini sed ens est quod est; ergo esse nihil addit, sed est res ipsa quae est. Et 5. Metaph. tex. 14. cum diversorum generum faceret mentionem. *Ipsum esse* (inquit) *idem quod unumquodque istorum significat*, ergo esse nihil addit rebus. Et hoc est praecipuum argumentum Durandi. Et lib. 2. Poster. docet Aristot. non esse duas quaestiones, sed unam, quaerere quid res sit, & an sit?

Probatur haec opinio à Recentioribus funda-

1. Responsio eandem esse difficultatem in sent. opposita

2. Responsio. Existentia neque est accidens neque substantia, sed actus essentiae; neque facit compositionem unius per se quoad unitatem conceptus.

9.

4. Obiect.

Respons.

10.

5. Obiect.

Respons.

1. argum.

Aristot. 1. locus.

2. locus.

Hoc praecipuum arg. Durandi.

3. locus.

Ratio.

Instantia de quantitate, & figura.

Solutio. Illud enunciatum intelligendum de potentia, quae per se ordinatur ad actum.

5. Concordia 2. sententiarum cum placitis S. Thomae.

6. 1. Obiectio ex Arist.

i. interpretatio Possibilitas est res ipsa possibilis: secus existentia.

2. interpret. melior.

Existentia ut complementum pertinet ad per se unum completum.

7. 2. Obiect.

Respons.

8. 3. Obiect.

fundamento quodam, quod sibi multis præmuniunt, quia essentia in actu extra causas, est ens in actu, siquidem in causis est in potentia: & nullo addito ipsa essentia physicâ actione producta extra causas, est iam actu ens non in potentia ens; est itaque per se ipsam nullo addito ens in actu; ergo nullo addito existit. Et confirmatur; nam ens in actu, est ens existens; illud ergo est existentia quod constituit formaliter ens in actu: sed essentia producta extra causas, nullo addito, est ens in actu; utpotè non in potentia causæ, sed in se ipsa ens; ergo in ipsamet essentia extra causam oportet meditari existentiam, nulla re alia addita per quam existat. Quidquid enim addatur ad conferendam essentiam, certè non additur ad existendum formaliter; cum ipsa essentia per semet sit ens in actu, & existat.

Secundò idem probant ferè argumèto eodem; quia existentia est qua res quæpiam formaliter constituitur extra nihil, & extra causam: essentia autem in actu per se ipsam constituta est extra causam, & extra nihil; ergo per se ipsam nullo addito existit. Et confirmatur, quia si fingamus essentiam produci nulla alia re addita, illa essentia existet in rerum natura, cum sit extra causas; esse autem extra causam est ipsum existere: ergo in essentia producta, omni alia adiectione præcisa, includitur ipsum existere.

Tertiò probant suam sententiam attribuendo essentiæ sic productæ extra causas ea, quæ nos ponimus ut propria existentia: nam essentia extra causas est ens in actu, & quod potest operari; non enim ad operandum indiget existentia: & est contingens, quod non semper est, & habet causam: nulla ergo necessitas cogit nos, ut addamus essentijs existentias, res superfluas.

Quartò probatur eadem opinio; quia sic se habet essentia ad esse, sicut existentia ad existere; sed esse est existere; ergo essentia est existentia. Et confirmatur, quia ens est id quod est, quod scilicet existit; ergo essentia quæ est actu ens, per hoc ipsum existit actu.

Quintò: Essentia in potentia est ipsa res in potentia existens, & essentia in actu est re ipsa in actu existens: ergo hoc quod dicitur existens, nihil rei adijcit.

Sextò: in productione cuiusque substantiæ fit per se vnum; sic autem substā-

tia existens; ergo existentia non est quid additum substantiæ; aliàs fiunt duo non vnum. Confirmatur, quia substantia existens erit ens per accidens, scilicet per existentiam additam contingenter, contingenti quadam coniunctione. Et confirmatur iterum, quia ea sunt vnum quæ producuntur eadem productione, ut Aristot. affirmat; sed essentia, & existentia producuntur eadem productione; ergo vnum sunt, non duo producta.

Septimò. Si existentia distinguitur ab essentia, cum ipsa existetia sit quoddam ens, existit quoque ipsa existentia scilicet per aliam existentiam, & erit processus infinitus. Quod si per se ipsam existit, cum tamen sit ens finitum, & quod fuit in potentia causæ, quod suo modo intelligendi coniungitur cum suo esse actuali; quid prohibet de essentia dicere similiter, scilicet quod nullo addito existat, quamuis sit finita & creabilis, & causam habeat.

Ultimò arguit Durand. quia si essentia producta extra causas adhuc non intelligitur existens; ipsa essentia completa, erit ens in potentia; eritque pura potentia in genere entis; quod videtur esse absurdum.

Aduertenda.

Illud primum aduertendum est, esse apud Philosophum accipi nonnunquã ut nomen; quo pacto significat essentiã, siue speciem, siue quod in idem recidit, effectum formæ à quo species rerum nuncupantur, ut esse hominem, esse leonem: & hoc quidem pacto esse non differt ab essetia. Cum verò verbum, est, idem significat quod existere, hoc esse essentia non est, sed rebus accidit, hoc est, contingit.

Adhuc aduertendum est quod Lyconiensis 1. Poster. c. 4. affirmat, quatuor modis aliquid per se existere. Primò, quia non existit per causam efficietem. Secundò, quia non existit per causam intrinsecam formalem; quibus duobus modis solus Deus per se existit; quia à nulla causa efficiente habet esse, neque habet esse adiectum essentiæ quasi formam; sed per essentiam existit. Tertiò, quia existit per se, hoc est, non in subiecto, quod est proprium substantiæ. Quartò minus propriè, quia non constat materia,

Confirm. 1.

Confirm. 2.

Aristot.

8.

7. argum.

9. 8. argum.

10.

1. aduert. Esse accipitur 1. ut nomen, pro essentia, siue specie, seu effectu formæ specificæ.

Accipitur 2. pro existere, quod rebus contingit.

11.

2. aduert. ex Lyc. 4. modis aliquid per se existit.

Primus. Secundus.

Tertius.

Quartus.

12. 13. 14. 15.

teria,

Confirm.

3. 2. argum.

Confirm.

4. 3. argum.

5. 4. argum.

Confirm.

6. 5. argum.

7. 6. argum.

Contra 3. modum inistantia.

Notandum.

Duo priores modi existendi per se, sc. nō per causam siue efficientem siue formalem nulli rei creatæ conueniunt. Item nec existere per se 1. aut 2. modo dicendi per se.

12.

3. aduert.

Quædam coniunguntur contingenter, nō quia contingit coniungi res ipsas productas, sed quia ipsa coniunctio est res contingens.

1. exemplum de natura, & supposito.

2. exemplum de materia, & forma materiali.

3. exemplum de natura finita, & existētia.

13.

4. aduert.

Ens, vt nomē, pro essentia.

Ens, vt participiū, significat esse quod est existere.

1. modo pro essentia in actu:

teria, vt Angeli. Hæc tamen distributio non est vsque adeo sufficiens; nam forma existit in materia tanquam in subiecto, & non est accidens; & natura existit in supposito, & est substantia. Sed hæc postea melius declaranda sunt. Hoc dūtaxat hoc loco notandum est, nullam re creatam per se existere, hoc est, non per causam siue efficientem, siue formalem. Et iterum non existere per se primo, aut secundo modo dicendi per se; quia existētia neque est essentia rei, neque eius naturalis passio, siue affectio. Quæ enim per se dicuntur duobus modis per se prædicandi, necessariò coniuncta sunt; existētia autem contingit tam substantiæ creatæ, quàm hypostasi.

Tertiò aduertendum est quædam coniungi contingenter; non quia contingit coniungi res ipsas productas; sed quia ipsa coniunctio est res contingens, quæ potest esse & nō esse; quia habet causam non necessariam, sed liberam: verbi gratia, natura & suppositum contingenter coniunguntur, non quia possit natura esse sine supposito, aut suppositum sine natura, sed quia cum sint res distinctæ, coniunctio earum rerum habet causam non necessariam, sed liberam, siue contingentem. Quo etiam modo dicimus materiam coniungi contingenter cum forma materiali, quamuis neutra possit ab altera separari extra causas productas: sed quia ipsæ res productæ sunt contingentes, & coniunctio earum habet causam non necessariam; dicuntur & verè sunt contingenter coniunctæ. Hac eadem ratione dicimus naturam finitam coniungi cum existētia cōtingenter, scilicet coniunctione contingenti; & si non contingat essentiam extra causas inueniri sine existētia, aut sine essentia existētia. Hæc autem oportere esse contingenter coniuncta, demonstrauimus cap. præcedenti.

De ente illud est scitum, vel etiam Dialecticis in primo vestibulo Philosophiæ, quod nonnunquam significat essentiam; quo pacto est quidam nomen deriuatum à Verbo esse, siue ab esse; sed non significat formalitèr esse: alio modo ens est participium ipsius verbi, non nomen deriuatum à verbo; & retenta significatione verbi, significat esse quod est existere. Priori modo ens in actu est sola essentia in actu extra causas. Postea-

A priori modo ens in actu, & existens, synonyma sunt, significantia idem & eodē modo, sicut esse & existere idem significant.

Considerandum tamen est, quòd ens in actu priori modo, scilicet essentia in actu, nihil addit essentia, nisi intelligendi modum, oppositum enti in potentia, vt docuimus cap. præcedenti. Et ideo ens in actu non est aliquod constitutum reale, cuius sit actus metaphysicus constituens illud. In quo videntur contraria opinantes decepti. Sed essentia in actu habet vltimum constituens metaphysicum; differentiā specificam in Angelis, & in rebus materialibus differentiam indiuiduam; quod vltimum constituens nullo modo est existētia; aliàs illud reale constitutum essentialitèr existeret, vt disputabamus c. 23. p. 4. quod est euidentissimè falsum.

Præterea repudiandum est illud quod quidam docent, posse Deum creare, & conseruare essentiam quamcunque sine existētia. Nam ipsa creatio est mutatio de non esse ad esse, & conseruatio est actio quæ terminatur ad esse rei: neque potest intelligi productio rei, quæ non terminetur ad esse. Cum ergo res non possint extra causas inueniri, nisi & factæ, & conseruatæ; impossibile est quòd sine existētia aut fiant, aut conseruentur. Ratio autem est; quia vnaquæq; res extra causas habet existētia, vt omnes Philosophi, Theologique docent, & est naturalis informatio intellectus; omnes enim nouimus res factas existere. Hoc ipsum postulat ratio entis, scilicet vt essentia cum existētia coniungatur. Quamobrem producere rem, est transferre illam de non esse ad esse: de qua re postea disputabimus. Est ergo impossibile rem fieri, & conseruari extra causas sine existētia: tum ex intima ratione productionis, & conseruationis, quæ terminantur ad existētia rei, tum ex ipsa notione entis, quia est ens quod habet existētia; licet ordine naturæ prius producat ipsum ens, quàm existētia, vt diximus cap. 23. p. 3. n. 2.

D Postremò obseruandū est, quòd duobus modis potest intelligi ens per se vnum, aut vnitare conceptus, aut vnitare entis completi. Primo modo essentia creata existens, non est ens per se vnum; quia existētia, est extra conceptum essentia-

sentia

2. modo pro existente.

14.

Ens in actu 1. modo nihil addit essentia, nisi intelligendi modum oppositum enti in potentia: vnde vltimum constitutens vt actus metaphys. est differentia, nō verò existētia, vt cap. 23. p. 4.

15.

5. aduert. cōtra *Cumel.* 1. p. 9. 3. art. 4. Deus non potest creare, aut cōseruare essentiam quamcunque sine existētia.

Probatur 1. Ex intima ratione productionis, & conseruationis, quæ terminatur ad existētia rei.

Probatur 2. ex ipsa notione entis.

16.

6. aduert. Vnitare conceptus essentia creata existens non est per se vnum.

Vnitatem entis completi, maxime. S. Thom.

17. Ens absolute dictum simpliciter est ens.

Ens in potentia non ita. Explicatur hoc. Ens in potentia essentiali, nunc qua potest esse ens simpliciter, ut materia embryo.

Secus de ente in potentia causa agentis.

Hoc ens in potentia ut sic non est simpliciter ens.

Ens precise & secundum se, maxime.

Ostenditur.

Sic essentia creata sunt simpliciter entia, etiam dum non existunt.

18. Ens in actu 1. modo, ut n. sc. essentia in actu, est in potentia, ut fiat ens in actu. 2. modo, sc. existens.

Durandus accepit ens pro existente.

sentia creata: quapropter essentia, & existentia duo sunt, non per se unum. Posteriori modo essentia existens est per se unum, quia id quod additur pertinet ad complementum entis: quapropter S. Thom. quodlib. 2. q. 9. ait suppositum esse quasi quoddam totum, quod includit existentiam; loquebatur enim non de supposito preciso secundum rationem formalem suppositi; sed de supposito completo per existentiam, quod ante existentiam incompletum est.

Aduertendum igitur quod ens absolute dictum simpliciter est ens; idem enim de eodem dicimus: sed ens in potentiam est ens diminutum propter additum quod sit in potentia; & hoc dicimus non esse simpliciter ens. Præterea ens in potentia dupliciter usurpatur, primo pro essentiali potentia, ut materia est ens in potentia, quæ nunquam poterit esse ens simpliciter; & embryo est homo in potentia, quod nunquam erit homo, dum embryo manet. Alio modo dicitur ens in potentia, scilicet quod est in potentia causæ agentis; & ipsum ens quod modo est in potentia, erit postea in actu. De his igitur verum est quod entia prout sunt in potentia cum addito isto, non sunt simpliciter entia: sed ipsamet entia precise, & secundum se, quæ modo sunt in potentia, simpliciter entia sunt; quia ens precisum, & secundum se neque est in potentia, neque in actu; & cum utroque coniungitur, deque utroque predicatur per operationem intellectus, ut docuimus. Et ita essentia creata sunt simpliciter entia, etiam dum non existunt, quia accidit illis aut quod sint in potentia, aut quod sint in actu; & semper est idem ens identitate precisionis, ut docuimus.

Sed adhuc si comparemus ens ut significat essentiam, cum ente ut significat existentiam; ens in actu, primo modo, est ens in potentia secundo modo; scilicet essentia producta, quæ est in actu essentia extra causam, est in potentia passiva recipiendi existentiam, quæ sit ens in actu secundo modo, id est, existens. Durandus vero accepit ens pro existente, quo pacto non est predicatum essentialis; & essentia producta antequam producatur existentia non est hac significatione ens, scilicet quia non existit; sed est ens priori significatione, quod potest existere.

Responsio.

A D argumenta ut respondeamus, primo explicanda sunt verba Aristot. nam quod ait hominem & hominem ens, idem esse; accipit ens, ut est nomen significans essentiam rei; ens enim hoc modo nihil addit essentia. Alio vero in loco esse accipit, ut nomen, quod significat essentiam, ut iam notatum est; & ita substantia significat quoddam esse, & quantitas aliud esse, hoc est, aliam, & aliam essentiam. At vero quæstiones non esse duas ait quid res sit, & an sit; quod intelligendum est de existentia rei: dicimus ea esse, quæ possunt esse; & essentia per se ipsas sunt res possibles; ut sit de re eadem quæstio quid sit, & an sit? quem locum enarrauimus etiam aliter capite precedenti.

Ad primum argumentum respondemus, firmantes fundamentum idem, quod essentia extra causas sit actu ens, illud, inquam, ens quod diuiditur in decem genera, quodque est predicatum essentialis: eodem enim modo homo conditus à Deo, est actu homo, & actu ens; non ens in potentia causæ, sed extra causam: sed omnino vana, & inutilis est consequentia, quod existat nullo addito. Existentia enim non clauditur in ratione formali hominis etiam extra causas; quia sic extra causas, totum illud est essentia; quam oportet coniungi cum existentia actione physica, & reali. At in probatione consequentiæ patet vel etiam lippis æquiuocatio: cum enim dicitur ens in actu esse idem quod existens, accipitur ens ut participium verbi; quo sensu essentia creata extra causas, non est per se ipsam ens scilicet existens; sed per additam existentiam existit. Et idcirco à contrariis, quia essentia extra causas non existit per se ipsam, additur illi existentia ad existendum, tanquam formalis causa, cuius effectus est existere, ut postea docebimus. Et per hæc patet ad confirmationem responsio.

Ad secundum respondetur, quod essentia extra causam, non est aliquid constitutum præter ipsam essentiam, cui attribuiamus constituentem actum; nisi eum actum quo essentia secundum se constituitur; quia sicut essentia ab intellectu precisa, & secundum se, non distinguitur ab essentia extra causas, nisi sola præcisione

19. Ad 1. argum. Ad 1. locum Aristot. accipit ens ut est nomen.

Ad 2. locum similiter.

Ad 3. locum.

Alia explicatio in cap. 23.

20. Ad rationem ex 4. aduert. n. 13.

Homo conditus à Deo est eodem modo actu homo & actu ens sc. essentialiter extra causas nullo addito, non tamen est ens in actu, id est, existens nullo addito.

Ad confirm.

21. Ad 2. argum. ex 4. aduert. n. 14.

Actus consti- tuens essentiã præcisam, & essentiam in a- ctu idẽ est, sc. differentia spe- cifica in ange- lis, & in mate- rialibus indivi- dua.

Amphibolo- gia 2. argumẽ- ti explicatur.

Verbum, esse significat. 1. cõ- positionem si- ve veritatẽ pro- positionis.

Significat 2. existentiam.

Ad confirm. Si essentia pro- duceretur nul- la re addita, ef- fet verum ens in rerum natu- ra, sed nõ exi- steret.

In 1. significa- tione verbi, ef- se, negatur hæc consequentia. Est extra cau- sã nulla re ad- dita: ergo sic existit.

In 2. negatur antecedens.

2 2.

Ad 3. argum.

Rationes dis- tinguendi es- sentias produ- ctas ab existẽ- tia.

1. Ratio.

2. Ratio.

3. Ratio.

fione rationis; ita actus constituens es- sentiam præcisam, & essentiam in actu idem est, scilicet differentia specifica in angelis, & in rebus materialibus diffe- rentia individua. Fabulam autẽ narrant qui existentiam ponunt actum metaphy- sicum, vt docuimus. Est tamen in eo ar- gumento quãdam amphibologia: nam esse extra causas duobus modis potest intelligi, scilicet vt verbum, esse, signifi- cet compositionem, siue veritatem pro- positionis; & ita essentia producta per se ipsam est extra causas; quod dicitur cla- riùs, per se ipsam est essentia extra cau- sam; ad eum modum quo licet dicere hominem per se ipsam esse hominem. Alitèr potest accipi verbum, esse, vt sig- nificet existentiam, quasi dicas essentiã per se ipsam existere extra causas; & hoc est probandum, non assumendum; quod modis omnibus inficiamur. Ad confir- mationem respondetur, quod si essentia produceretur nulla re addita; esset verũ ens in rerum natura, sed non existeret. Hoc enim impossibile consequitur ad illud antecedens: si enim existentia non esset res, sed solum nomen, & intelligen- di modus; liceret meditari essentias exi- stentes nulla re addita; sed cum existen- tia sit res, & sit extra rationem formale essentia, vt euidenter liquet; non possu- mus cogitare essentias existentes sine addito; sicut neque corpus album sine albedine addita, quia albedo est extra rationem formalem corporis. Cum verò probatur essentias productas tunc exi- stere, quia essentia extra causam, si, esse, sig- nificet compositionem mentis, negatur ista consequentia; Est extra causam; ergo existit: si verò, est, significet existentiam; hoc erit probandum quod essentia crea- ta, nullo addito, existat extra causas.

Ad tertium respondetur negando, posse ea attribui essentijs productis, que sunt propria existentia; siquidem essen- tia rerum non existunt per se ipsas: ne- cesse est autem essentias non solum fieri extra causas, sed existere; quia ipsum fieri terminatur ad esse, neque potest a- liud intelligi: existentia ergo dat rebus existere, quod essentia non dat; neque essentia ante existentiam potest opera- ri, vt postea docebimus: & ipsa essentia si ab existentia non distingueretur, non esset ens contingens, neque haberet cau- sam, siquidem essentialitèr existeret, vt

A comprobatum est. Has ergo omnes ob- causas necessaria est existentia, essentia addita.

Ad quartum respondetur, quod esse vt est nomen, est ipsa essentia; sed, est, vt verbum, & vt significat existere, non ita se habet ad essentiam, sicut existere ad existentiam: est enim synonymum esse, & existere, & vtrumque est effectus for- malis existentia, sed non essentia. Itaq; essentia non est causa formalis, cuius ef- fectus sit esse; sed est nomen derivatum ab esse.

B Ad confirmationem respondetur, quod illa est quasi definitio entis, quod scili- cet sit id quod est: verbum autem in de- finitione significat non actum, sed apti- tudinem, & ita ens est id quod aptum est esse, vel quod est existentia capax: quo pacto essentia extra causas prius ordine nature est capax existentia; & tunc reci- pit existentiam a se distinctam.

Ad quintum respondetur, quod exi- stentia, & in potentia, & in actu distin- guitur ab essentia, & non coniungitur cũ illa nisi vnione contingenti; quia existi- tia in potentia causa adhuc non intelli- gitur coniuncta cum essentia: illa enim essentia in causa est nihil, & in nihilo nulla est potentia realis in qua sit exi- stentia, vt antea notauimus. Non ergo existentia inest essentia adhuc non pro- ducta: at verò extra causas existentia non cõiungitur cum essentia, nisi vnio- ne reali per causam & contingenter, vt explicauimus; & ita liquet semper esse distincta. Ad formam argumenti respõ- detur concedendo, essentiam latentem in causa esse existentem in potentia, nõ in potetia reali ipsius essentia, quæ nul- la est; sed in potentia causa continentis

D essentiam. Et ita non coniungitur exi- stentia cum essentia non producta. Se- cundò respondetur quod essentia, & existentia in causis suis non sunt re ipsa, sed solo modo intelligendi, & ibidem discreta sunt rationibus formalibus, vt res distincta, sicut re vera extra causas distinguuntur.

Ad sextum respondetur, quod essen- tia existens est per se vnum, non vnitate conceptus, sed quasi vnum ens comple- tum; & is est terminus actionis natura- lis. Primus quidẽ terminus qui dat spe- cien actioni, est ipsa essentia per se vna, siue etiam hypostasis; completus verò termi-

23. Ad 4. argum. ex 4. aduert.

24. Ad confirm.

Essentia extra causas est id, quod est, seu quod aptum est esse, id est, exi- stere.

25. Ad 5. argum. Existentia, & in potentia, & in actu distin- guitur ab esse- tia.

In fortia respond. 1. Essentia in cau- sa est existens in potetia rea- li nõ ipsius ef- fectus, sed causæ.

Respond. 2. Essentia, & exi- stentia sunt in suis causis solo modo, intelli- gendi, & ibi di- stinguuntur ra- tionibus for- malibus.

26. Ad 6. argum. 1. respõs. ex 6. aduert.

1. terminus qui dat specie actioni est ef- fectus, siue etiã hypostasis.

Completus terminus est

essentia existens.

2. Respons.

Sola generatio vel mutatio terminatur ad unum per se, scilicet ad hypostasim existentem.

Ad confirm. Res existens non est ens per se unum simpliciter, sed per se unum completum.

Omnis essentia finita existit per accidens seu per aliud, id est, per existentiam a se distinctam non verò per aliud, id est, per subiectam præexistens.

Ad 2. confirm. Ex Aristot. ea sunt unum, quæ producuntur eadem actione primò, & per se.

Ad essentiam & existentiam si terminatur eadem actio, est eadem dilatata.

27.

Ad 7. argum.

Respond. 25.

28.

Ad ult. argum.

x 4. advert.

Essentia producta est ens in actu, id est, non in potentia causa, nec pura potentia.

terminus, est essentia existens. Secundo respondetur, quòd actio naturalis terminatur per se ad unum terminum formalem, sed non ad unum terminum perfectum, qui dicitur terminus ad quem: nam calefactio terminatur ad esse calidum, ut ad terminum ad quem; at verò esse calidum est ens per accidens, ut diximus. Sola ergo generatio, vel mutatio terminatur ad unum per se, scilicet ad hypostasim, quæ est per se unum; terminatur verò ad hypostasim existentem, ut ad unum per se completum. Ad confirmationem respondetur concedendo, quòd res existens non est ens per se unum simpliciter; ens enim per se est quod collocatur in recta linea: sed est per se unum completum, quia existentia est complementum quoddam rei in suo proprio genere. Potest etiam intelligi existens per accidens, hoc est, per aliud; & hoc duobus modis, scilicet per aliud, quia per existentiam additam, & distinctam; vel per aliud, scilicet per aliquid prius existens. Primo modo omnis essentia finita existit per aliud, scilicet per existentiam a se distinctam. Secundo modo sola accidentia existunt per aliud, scilicet per subiectum præexistens a cuius existentia pendet ipsa existentia accidentium. Ad alteram confirmationem respondetur Aristot. docuisse ea esse unum quæ producuntur eadem actione primò & per se, ut ens & unum; quod est exemplum Philosophi: at verò essentia, & existentia non producuntur primò per se, actione eadem; sed vel distinctis actionibus, vel una actione dilatata, ultra priorem terminum essentia, ad ulteriorem terminum existentia, ut postea elucidabimus.

Ad septimum cap. sequenti respondendum magis accuratè: sed dicendum est existentiam esse ens amplissima quadam significatione, qua modi reales entium dicuntur quoque entia. Quò obrem propriè loquendo neque ipsi modi reales existunt sua existentia, neque existentia existentiam addimus.

Ad ultimum respondetur, quòd essentia extra causas non est ens in potentia, cum sit species integra; neque ullus Philosophorum tale quidpiam suspicatus est. Itaque in ratione entis, quod est prædicatum essentiale, essentia specifica absolutè, & simpliciter per

A se ipsam est ens: sed non est ens, hoc est existens, nisi per existentiam additam. At materia prima in ratione entis prior modo est ens in potentia; quia nulla species est cui sit debita existentia; sed est vagum principium speciei materia sublonaris; materia autem cœlestis est principium determinatæ speciei, sed purè passivum, & purum receptaculum formæ specificæ. Quam ergo similitudinem habet essentia extra causas cum materia, ut dicatur ipsa essentia ens in potentia? imò concedimus essentiam productam esse ens in actu ut distinguitur contra ens in potentia causa; & ens in actu ut dividitur à pura potentia, quæ est materia prima. Pura enim potentia non dicitur, quæ est receptrix existentia; imò oportet esse ens in actu per formam specificam, quicquid est capax existentia. Nam materia primæ negamus potentiam per se recipiendi existentia, quia est pura potentia; & colligimus essentiam receptricem existentia, hoc ipso non esse puram potentiam, sed actu ens in specie constitutum.

B
C

CAPUT XXV.

Existencia est rei alicuius actus physicus, & ultimus.

D
Istinximus existentiam ab essentia; iam nunc quid sit existentia, inquirimus. Caput dividitur in partes duas. Prima pars: *Existencia non est substantia, neque accidens.*

Secunda: *Existencia non est modus rei, sed actus ultimus, & complementum rei.*

PARS PRIMA.

Existencia non est substantia, neque accidens.

D
Sunt qui arbitrentur, existentiam esse se accidens; decepti fortè communi usurpatione accidentis, quo ea quæ contingunt dicimus accidere; quod S. Thomas observavit de potentia, q. 5. ar. 4. ad 3. videlicet id quod est contingens appellari accidens; & quæcunque extra essentiam sunt, accidere dicuntur. Quo loquendi more S. Tho. ait naturæ genericae accidere differentias specificas. Et eodem sensu (ut par est credere) Doctor Sanctus quodlib. 2. art. 3. appellavit existentiam

Non est ens in actu, id est, existens.

Materia 1. non est species per se receptrix existentia.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

T accidens

Comment. Auicen.

Hec sententia reijcitur loquendo proprie, & philosophice.

2.

1. Ratio reiectionis. Accidens pendet ab existentia substantia.

3.

2. Ratio. Accidens dat esse specie distinctum ab specie substantia.

4.

3. Ratio. Accidens est res formaliter existens, non sic existentia, quia existeret per aliam existentiam.

5.

4. Ratio. Accidens saltem perfectum constituit genere, & differentia, ac proinde habet essentiam: non sic existentia. Respons.

Refutatur.

Aufertur natura accidens, si dicas existentiam esse accidens absque ijs conditionibus.

6.

5. Ratio. Existentia rerum sunt singule in singulis generibus, quasi complementa, & perfectiones spe-

accidens, commemorans auctorem sententia Commentatorem 3. Metaph. & eodem vltus nomine Auicen. lib. eodem suę Metaph. Sed quod existentia substantia non sit accidens proprie, ac philosophice loquendo, accidens, inquam, cuius notionem propriam explicauimus, quod existenti inhzret, videtur esse certissimum.

Et probatur haud dubijs argumentis. Primum, quia accidens pendet ab existentia substantia; hoc enim est inesse accidentium proprium, quod accidens existat in substantia pendens ab eius existentia; ergo existentia ipsa substantia cum non pendeat ab existente substantia, imò reddat substantiam existentem, accidens non est.

Deinde accidens cum adueniat enti in actu, dat esse speciei distinctum ab specie substantia; adijcit enim homini album esse, vel risibile; existentia autem non dat esse speciei alterius, sed speciem hominis perficit, vt existat: est enim existentia singularum specierum vltima forma.

Tertio: Si existentia esset accidens, ipsa existentia esset res formaliter existens; accidentia enim insunt substantia per formalem existentiam qua existunt: quod si ipsa existentia esset res formaliter existens, existeret per aliam existentiam, & esset arguendo infinitus processus.

Quarto: Accidentia constant genere, & differentia, maximè verò ea quæ sunt perfecta; existentia enim est quid perfectissimum; sed quæ constant genere, & differentia, habent essentiam: ergo ipsa existentia est quædam essentia, quam necesse sit per aliam existentiam existere. Quod si comminiscaris existentiam esse accidens, quod tamen neque pendeat ab existentia substantia, neque adueniat enti in actu, neque habeat essentiam, neque formaliter existat; solo nomine accidens dicis, naturam verò accidentis aufers. Nam aliàs & nos dicimus existentiam accidere essentia, quia conringit essentia existere.

Denique existentia rerum dicuntur esse singula in singulis generibus, quasi complementa singulorum, quia non dant esse specificum, sed species imò individua perficiunt. Quod si existentia est verum accidens, necesse est quod per se constituat genera, & species. Sunt ego alia

A decem genera existentiarum, quia cum cuique rei in communitate sui conceptus possit accommodari existentia, si illa quidem genera habeat & species, consequitur vt decem sint genera existentiarum.

Alij verò rem magis enucleantes ne videantur ponere accidens extra predicamentum, non inopinabile credunt (si à communitate sententia discedendum sit) existentiam esse durationem ipsam rerum; hanc verò vel esse tempus ipsum in genere quantitatis collocatum, vel esse in predicamento Quando: quia durationes motuum existimant esse ipsam tempus; alias verò durationes non tempus esse, sed in predicamento quando, collocari. Quod autem existentia sit ipsa rerum duratio, siue tempus, siue in predicamento quando, videtur probari ex sententia S. Maximi in centurijs, centuria 1. 4. 5. & 6. & refertur à Ioan. Lyparisioto decade 8. c. 3. vbi docet tempus siue æuum simul cum existentia cogitatum, subire dimensionem tanquam principium existentia capiens; duratio autem rei est accidens: ergo existentia, quæ est ipsa duratio accidens esse probatur.

B Sed hi quoque in eo peccant, quia cum ponunt existentiam in genere, iam concedunt illam esse essentiam; quod assertum modò confutauimus. Deinde cum existentia rerum sit quidam conceptus communis, saltem analogicè, perperam explicatur quod vel sit tempus ipsum, vel quando. Quando enim non est formaliter tempus, sed est esse in tempore siue æuo, sicut vbi est esse in loco: diuersa est ergo ratio existentia; si alia est tempus, alia esse in in tempore. Adhuc arguitur: Existentia enim rei est maxima eius perfectio; at verò esse in tempore vix mente deprehenditur, quid sit.

C Præterea sicut ad hoc quod res sit vbi, prius intelligitur vt sit quanta; ita ad hoc vt sit in tempore, prius intelligitur vt sit; tempus enim est adiacens: solos enim motus mensuratur per tempus intrinsecum, & in ipso motu prius intelligimus motum existere, quam esse tempus; tempus enim & motus diuersa res sunt aliquali distinctione secretæ; motus verò antecedit; quare & existentia motus, si qua est, antecedit tempus. De rebus cæteris non est dubium, tempus adiacere quasi extrinsecum: ergo

D necessaria-

etiam & indiuiduorum: vnde si sunt vera accidentia, decem sunt genera existentiarum.

7.

2. sententia est additio ad 1. quod existentia sit accidens tale, nempe duratio rerum, quæ si sit duratio motus, sit in genere quantitatis, sc. tæus si alia duratio, in predicamento Quando.

Argum. ex S. Max. Ioan. Lypar.

8.

Hec sententia confutatur. 1. Existentia non habet essentiam, vt n. 5.

Confutatur. 2. Existentia est vnus conceptus communis saltè analogicè. Quando non est formaliter tempus, sed est esse in tempore vel æuo: sicut vbi est esse in loco.

9.

Confutatur. 3.

10.

Confutatur. 4. Ad hoc vt res sit in tempore prius intelligitur esse, sicut vt res sit vbi siue in loco, prius intelligitur esse quanta.

Ipsè motus prius intelligitur existere, quam esse tempus.

Tempus adiacet alijs rebus à motu quasi extrinsecum.

Confutatur 5. Existere non est esse in tempore, quia intelligitur sine tempore: esse quando non ita, sicut nec esse ubi sine loco.

Ad arg. Existencia non est duratio; at duratio est quasi proprium accidens existentiae temporariae.

3. sent. quod existencia substantialis sit substantia reducitur ad 3. sent. est additio ad 3. quod ea existencia sit ipsa essentia cum modo reali, qui extra substantiam non fit, determinate essentiam ad hoc, ut det esse.

1. Exemplum. 2. exemplum. Esse album nihil differt ab albedine, nisi per modum determinancem albedine ad hunc effectum.

14. 3. sententiae improbatio. Substantia accipitur pro essentia, & pro hypostasi: existencia neutrum est.

Confirm. Existencia non est substantia

necessario ponenda est prius in re ipsa existencia, qua possit esse in tempore.

Denique, id quod est de ratione alterius neque cogitatione potest separari: sed existencia optime intelligitur sine tempore; nam in rebus etiam temporarijs separamus cogitatione vnum ab alio; ergo existere non est esse in tempore; nam esse ubi non potest sine loco explicari, & esse quando non potest sine tempore cogitari; existere autem res omnino cogitamus, nihil de tempore cogitantes.

Ad id verò quod obijciebatur ex auctoritate S. Maximi, respondetur illum bene dixisse tempus siue aenum simul cum existencia cogitatum subire dimensionem: non quod ipsa existencia sit duratio per se, & aenum mensurabilis; sed quia duratio est quasi proprium accidens existentiae temporariae; vivimus enim, hoc est, existimus tanto vel tanto tempore; nullus autem dixerit vitam esse durationem, sed vitam durare. Neque vlla hac in re est similitudo veri.

His ergo praetermissis alij sunt, qui credunt existenciam substantiae esse substantiam, quod videtur sensisse Thom. Caiet. de Ente, & essentia, cap. 5. q. 10. ad 8. non quidem substantiam, hoc est, essentiam, sed alio modo substantiam, ut potest pertinentem ad genus substantiae reducere, ut aiunt. Quidam verò hoc minime repudiantes aiunt existenciam esse ipsam essentiam cum modo quodam, qui extra substantiam non est: sicut enim forma in corpore (ut aiunt) habet modum quendam, quo determinata dat esse speciei; ita ipsa essentia substantialis modum habet sibi proprium, quo determinata existit. Et proponunt exemplum; sicut enim esse album nihil differt ab albedine, nisi per istum modum propriae determinancem illam; ita existere hominem, significat modum humanitatis determinancem illam; quo fit formaliter existens, & per se vnum.

Vtraque tamen opinio est falsa. Nam quoad priorem, existencia non potest dici substantia; duobus enim modis accipitur substantia, scilicet pro essentia, & pro hypostasi; sed existencia non est essentia, neque suppositum, siue hypostasis, ut liquet per ea, quae probata sunt: ergo neque est substantia. Et confirmatur, quoniam si esset substantia non esset quidem completa; nam substantia

A. completa vel est tota essentia, vel hypostasis, ut modo diximus; ergo est incompleta substantia; est igitur pars, quod est impossibile. Nam ante existentiam ordinis naturae, essentia est iam composita ex suis partibus; ergo impossibile est quod superveniat alia pars compositionis, scilicet existencia; ergo existencia neque est tota substantia, neque pars substantiae, neque omnino vlla substantia. Et ad hoc valet quod dixit Aristotel. in substantia nihil esse, nisi aut materiam, aut formam, aut compositum. Quod si quis credat existenciam esse substantiam, quia est ipsa essentia substantialis cum aliquo addito. Et hoc quoque falsum est; consequitur enim ut existencia contineat essentiam, & aliquid adijciat, quod est proprium suppositi: existencia autem non est essentia existens, sed est dumtaxat id, quo essentia existit; quare nullo modo est substantia. Neque arbitror Caietan. credidisse existenciam esse substantiam, nisi aequivoce, & nomine tenus; eò quod ad substantiam renocatur, ut dicemus.

Altera verò opinio & falsa est & incredibilis. Nam quod essentia hominis sit ipsa existencia cum quodam modo reali, quod dat esse hominem; duobus modis potest intelligi; vel quod det esse essentiale, vel quod det esse contingens, quod est hominem existere. Priori modo non est existencia, sed essentia, quae dat esse essentiale. At verò posteriori modo, si essentia dat esse contingens, vel hoc esse contingens quod est existere, est re ipsa distinctum ab homine, vel sola ratione distinctum. Si sola ratione distinguas hominem, & existentem, improbatè adhaeres sententiae, quod existencia sola ratione distinguitur ab essentia; sicut & existens ab homine sola ratione discernis. Quod si existere distinguitur re ipsa ab homine, etià existencia res discreta est ab humanitate: siquidem existere est quasi effectus formalis existentiae, nisi dicas ab eadem causa formali derivari duos effectus: quo pacto meliori iure existenciam ducemur à forma, quàm à tota natura, ut postea docebimus. Praeterea iuxta eam opinionem, existencia non esset causa formalis, sed potius esset effectus ab essentia derivatus; & ita non esset essentia cum quadam causalitate, ut forma coniuncta corpori; sed esset potius ipsa existencia, quidam effectus essentiae; de qua re postea disputabimur de causalitate

completa; ut proxime non incompleta, seu pars substantiae.

Ratio. Arist.

Responsio. Refutatur.

Proprium est suppositi continere essentiam & aliquid adijcere: existencia solus est id quo essentia existit.

Explicatur Caiet.

15. 4. sententiae improbatio. Si essentia v. c. hominis cum eo modo realiter dat esse essentiale, non est existencia.

Si dat esse contingens, vel hoc est indistinctum & est opinio refutata cap. 23. p. 4. n. 11. vel distinctum, & sic existencia est res distincta ab humanitate.

Si ab eadem causa formali derivarentur duo effectus, existencia melius à forma quàm à tota natura educeretur ut effectus.

2. improbatio ex 1. exemplo pro ipsa 4. sent. adducto.

Iuxta 4. sententiam esset effectus essentiae non verò ipsa essentia cum modo causalitatis, ut forma in corpore.

Ex 2. exemplo
improbatio si-
milis.

Album esse
est effectus al-
bedinis, & non
modus causali-
tatis.

In essentia cō-
posita si quæit
causalitas, est
cōiunctio qua
essentia præbet
se supposito.

In hac cō-
iunctione es-
sentiæ obit ma-
nuse sententiæ
existentiæ, aliis
esset actus sup-
positi constitu-
ti, datus illi no-
uum esse exis-
tentia.

16.

In 3. sent. sunt,
qui dicunt exis-
tentiam esse
actum meta-
physicum.

Item qui dicunt
eam esse modum
intrinsicum sub-
stantiæ: nam mo-
dus intrinse-
cus rei est ipsa
res.

Primum cō-
futatum est c.
23. p. 4. n. 11.

Secundum re-
felleitur in 2. p.

17.

Ex dictis or-
ta sentent.

Soar. disput.
31. sect. 8.

scilicet existentiā a
prædicamentis
excludi.

Argum.
Confirm.

salitate existentia differendo. Exemplū A
etiā quod afferūt, labefaciat eorū sentē-
tiam; nam album esse non est modus al-
bedini additus, sed est coniunctum per
accidens ex albedine, & corpore affecto
albedine; & est effectus albedinis, & non
causalitas, vt liquet ex ijs, quæ docum.
Atquē in essentia cōposita, siquam cau-
salitatem possumus meditari, ea sita est
in coniunctione essentiæ cum supposito,
qua constituit suppositum; homo enim
est suo modo effectus humanitatis; illa
autem coniunctione essentia præbet se
vt essentiam, & obit manus essentiæ, nō
existentia; constitutum enim est hypo-
stasis: ergo si eadem essentia modo quo-
dam reali causandi, dat existere; nouo
modo reali erit coniuncta cum supposi-
to, & esset actus suppositi cōstituti, datus
illi nouum esse existentia, quod verosi-
mile non est, & per otium ac iocum di-
ceretur. Essentia ergo non est existentia:
etiā addito reali modo causalitatis.

Illi verò, qui existentiam ponunt esse
actum metaphysicum, videntur absolu-
tè concedere esse substantiam; nam dif-
ferentiæ essentiales, imò & indiuiduæ,
sunt incompletæ substantiæ, incomple-
tæ (inquam) nostro intelligendi modo,
cum re ipsa non distinguatur à tota sub-
stantia: ergo existentia est ipsa tota; & in
genere substantiæ est substantia. Et ij
quoque qui existentiam aiunt esse mo-
dum intrinsicum substantiæ, vt modi in-
trinseci, quibus genera diuiduntur, sub-
stantiam quoque dicunt existentiam,
cum modus intrinsecus sit ipsa substan-
tia, cuius est modus. Illud autem confu-
tatum iam est quòd existentia sit actus
metaphysicus. Et hoc posterius statim
refellemus, scilicet quòd existentia sit
modus intrinsecus substantiæ: & ita col-
ligimus existentiam substantiæ non esse
villo modo substantiam.

Cum igitur existentia non sit acci-
dens, neque substantia, videtur à prædi-
camentis excludi. Et hoc quidam ap-
probant, vtpotè, quia existentia non at-
tineat ad disponendas res in cathego-
rijs. Et hoc confirmant, quia in chatego-
ria non ponitur, nisi quod est constitutum
in recta linea prædicamentali; & ea per
quæ constituuntur, quæ in recta linea
sunt, ponuntur ad latus; & dicuntur re-
uocari ad cathegoriam: existentia autem
non constituit rem in linea recta, sed

additur rei constitutæ: sed etsi existentia
esset actus metaphysicus substantiæ, &
poneretur ad latus, esset tamen substan-
tia, identitate reali, de qua modò dispu-
tabimus.

Dicendum verò est cum S. Thoma
q. 5. de Potentia, art. 4. ad 3. existentiam
reuocari ad genus suæ essentiæ, & existi-
tiam substantiæ ad genus substantiæ. In-
ta quod Marius Vict. lib. 1. contra Ariū.
Omne (inquit) esse in separabilem speciē
habet. Ergo esse sequitur non solum ge-
nus, sed speciem in genere, à qua non se-
paratur. Quod etiam docet Ioan. Ca-
preol. in 1. d. 8. q. 1. & Thom. Caiet. de
Ente & essentia, cap. 4. q. 5. & cap. 5. q.
10. quia existentia substantiæ est quod-
dam complementum substantiæ. Neque
placet nobis existentiam dicere ens in-
completum, & idè non poni in linea
recta: existentia enim est summa perfe-
ctio, & res absolutè distincta à substan-
tia, vt dicemus. Sed quia ens quod diui-
ditur in genera, significat essentiam; exis-
tentia non est ens, sed esse, vt loquitur
S. Thom. frequentèr. Alia quoque ratio
occurrit, quia existentia est actus suppo-
siti ex propria ratione singularis, & idè
etiā non diuiditur in genera, & species.
Negatur autè assumptū quòd ea sola re-
uocentur ad cathegoriā, quæ cōstituunt
species, aut indiuidua in recta linea: sed
ea quoq; quæ per se non sunt in genere,
& sunt complementum generis, ad genus
reuoantur, vt modi reales, & existentia.

PARS SECVNDA.

Existentia non est modus rei, sed actus
ultimus rei, & complementū illius.

Eorum qui distinguunt existentiam ab
essentia, quidā affirmant illam quē-
dam esse modum reale cuiusque rei. Neq;
ista opinio incidit in illā priorè reproba-
tā, quòd essentia addito modo causandi
sit existentia. Nam illi ipsam essentiam
aiunt esse existentiam; isti verò non es-
sentiam, sed modum realem præcisum
ab essentia affirmant esse existentiam.

Quæ opinio suis partibus cōstat. Qui-
dā enim arbitrantur existentia esse mo-
dum intrinsicum rei, ex natura ipsa rei di-
stinctū ab essentia, sed non reali distin-
ctione: & hunc modum intrinsicum esse
similem illis modis, quibus genera summa
disting-

18.

Conclus. ex
S. Thom.

Existentia re-
uocatur ad ge-
nus, imò ad pa-
ciem suæ essen-
tiæ.

Mar. Vict.

Capreol.
Caiet.

Probatio.

Aliquorum
ratio, retellitur
ex cap. 23. p. 4.
n. 15.

1. Ratio te-
nenda.

Existentia nō
est ens, sed esse
ex D. Thom.

2. Ratio.

Existentia est
actus supposi-
ti ex propria
ratione singu-
laris.

Ad arg. & cōfir.

Ea quoq; quæ
sunt cōplemē-
tum generis ad
genus reuoan-
tur.

1. sent. quòd
existentia est
modus realis
cuiusque rei.

Differt hæc
sent. à 4. tradi-
ta p. 1. n. 14.

2.

In hac sent.

1. via
Fons. 4. met.

cap. 2. q. 4.

scilicet existentia
esse modum in-
trinsicum rei
non realitèr, li-
cèt ex natura
rei distinctū.

Explanat
 1. pars.
 Huius vix au-
 ctiores distin-
 ctionem ratio-
 nis inter rem,
 & modum in-
 trinsecum eius
 vocant distin-
 ctionem ex natu-
 ra rei.
 Reselluntur
 ex lib. 1. cap. 28
 p. 1. n. 3.
 2. via eiusdem
 lib. 5. cap. 6. q. 6
 sect. 2. varian-
 tis, aut retrac-
 ctatis priorem
 viam.
 Prior via coin-
 cidit ea ea set.
 que ait existē-
 tiam esse actū
 metaphysicū
 sola ratione di-
 stinctam ab es-
 sentia.
 Ostenditur
 hoc.
 Improbatur
 ut contraria fi-
 dei, & sensui.
 3.
 Posterior via
 melior, quod
 existentia nō
 est modus in-
 trinsecus, sed
 accidens, & di-
 stinctus moda-
 liter ab essētia.
 Sot.
 Victor.
 Scot.
 Gandau.
 Hac via quate-
 nus ait existen-
 tiam esse mo-
 dū essētia, est
 probabilis.
 1. assertio, vt
 in 1. p. tituli.
 Probatur 1. ex
 cap. 18. p. 1. n. 6.
 Mod' extrin-

distinguuntur inter se, vt esse per se, esse ad aliud; & restantur Alex. Alésem opi-
 nionis patronū. Hi Doctores distinc-
 tione rationis, qualis est inter modū intrin-
 secum & rem, quæ vix mēte percipi po-
 rest, vt si in substantia, quæ est ens per se,
 discernamus per se ab ente, hos, inquā,
 modos sola ratione distinctos, aiunt di-
 stinguuntur ex natura rei. Nos lib. 1. distin-
 ctionem ex natura rei diximus esse rea-
 lem inuentam re ipsa, non animo fictam
 aut excogitatam.
 Videntur etiam hi Doctores variasse
 sententiā; nam cum aliā recēseant mo-
 dos rerum, eos modos quibus diuiduntur
 genera, ponunt in classe secunda, aiuntq;
 non distinguuntur ex natura rei. Alios autem
 esse modos non intrinsecos, sed accidē-
 tes rebus ex natura rei distinctos, quos
 partiuntur in classe tertia, & in eis nume-
 rant existentiam; fortē retractantes, &
 in melius mutantes priorē sententiā.
 Prior igitur dicēdi modus asserendo,
 existētiā esse intrinsecum modum re
 ipsa non distinctum ab essētia, nihilo
 differt ab ea opinione, quæ ait existētiā
 esse actū metaphysicū sola ratione
 distinctum ab essētia: nam & ipsi modi
 intrinseci generum, constituunt genera
 per modum actus in metaphysica consi-
 deratione; quare illud ens cuius existen-
 tia est intrinsecus modus, erit essētia-
 liter; & necessariō existens: quod nō po-
 test defendi cum sit contra fidem, ac sen-
 sum. Cum igitur iam refutauerimus opi-
 nionem istam, nihil opus est addere.
 Melior ergo opinio est eorum, qui pu-
 rant existentiam esse modum non in-
 trinsecum rei creatæ, sed accidentem, &
 additum, & re ipsa distinctum modalit-
 tē ab essētia rei. Ita sentit Dominicus
 à Soto in 4. d. 10. q. 2. & lib. 2. Physicor.
 q. 2. quæ fertur fuisse sententiā Francis-
 ci Victorie viri sapientissimi. Et eadem
 tribuitur Ioanni Scoto in 3. d. 6. q. 1. &
 Henric. Gandau. quod lib. 1. q. 10. & 91.
 Et quidē quod existentia sit modus
 essētia, probabile quidem est; neque
 enim res istas adeō penitus inspicimus,
 vt certō deprehendamus quid quæque
 res sit.
 Videtur tamen existentia nō esse mo-
 dus rei iisdem argumentis, quibus pro-
 batum est proprietatem suppositi non
 esse modum rei. Nam modus quidē
 extrinsecus quasi forma, dat speciem, &

A non est complementū: speciei existentia
 autem non est huius generis modorum,
 quia non dat speciem; sed est speciei siue
 essētia complementum: modus verō
 syncategoremate significatus, quod est
 rem aliter se habere, non est tanta rei
 perfectio quanta est existentia: neque
 existere est sic, vel sic esse, sed absolutē
 est esse; ergo existentia non est modus
 rei. Et confirmatur, quia diuersæ existē-
 tiæ diuersos modos habēt: est enim quod
 per se existit; & quod existit in alio; & ad
 hoc quod sic & aliter res existant, habēt
 existentias suis modis distinctas: existē-
 tia ergo non est modus, sed potius ha-
 bet modos diuersos. Sanē existentia
 in quantitate Eucharistiæ, non commu-
 tata est, sed manens eadem mutauit mo-
 dum realem, sicut & quantitas.
 Præterea modi isti rerum, quos inter
 numerant existētiā, non sunt res sim-
 pliciter distinctæ à rebus quarum sunt
 modi, quæ illis modis afficiuntur; exist-
 entia autem est res simpliciter distincta
 ab essētia, vt docuimus. Quamobrem
 credimus hac quoque ratione induci,
 existētiā non esse modum rei; vel etiā
 formaliter, aut modalitē à re distinctū.
C Nihil ergo facilius dictū est, quā id
 quod consequitur ex tot dictis disputa-
 tisque rebus, existētiā esse quoddam
 complementum essētia, & substantiæ;
 non esse substantiam, non accidens, vt
 probatum est, non formam quæ det spe-
 ciem, sed maximē formale principium,
 & actum vltimum speciei, & summam
 perfectionem; quibus nominibus differt
 à proprietate suppositi. Et vt dicamus
 vno verbo cum S. Thom. multis in locis,
 existentia est actus suppositi; tum quia
 ante suppositum nō inuenitur, vt postea
 dicemus; tum quia est id primum quod
 suppositum cōstitutum ex proprietate,
 & essētia sibi postulat vt necessarium
 complementum sui, quo addito adhuc
 est vnum ens per se completum. Cum
 ergo existentia sit actus suppositi, atque
 adeō primō, & per se pertineat ad in-
 diuidua, scilicet ad supposita; genus non
 habet, & speciem, vt post hæc docebimus:
 id autē quod speciem & genus non habet
 satis est, vt cunque definire. Est ergo
 existentia creata creatū quid, non quid-
 ditas, quia nō existit, sed est ipsa existē-
 tia; nō substantia, non accidens, non mo-
 dus rei, neque forma quæ dat speciem,

secus quasi for-
 ma, dat speciem.
 Modus syncate-
 goremate sig-
 nificatus non
 est tanta perfe-
 ctio, vt existē-
 tia.
 Existere non
 est sic, vel sic
 esse, sed absolu-
 tē esse.
 Confirm.
 Cum existen-
 tiæ diuersæ ha-
 beat diuersos
 modos, imō &
 eadē, vt in quā
 titate Euchar.
 distinguuntur
 existentia nō
 est modus.
 7.
 Probatur 2.
 Existentiā est
 res simpliciter
 distincta ab es-
 sentia, vt c. 23.
 p. 5. n. 2.
 8.
 2. Assertio, vt
 in 2. p. tituli.
 Existentiā est
 complementū
 essētia; forma-
 le principium
 & actus vlti-
 mus speciei, &
 summa perfe-
 ctio; & tandē
 est actus suppo-
 siti.
 S. Thom.
 Hoc vltimum
 probatur 1.
 Probatur 2.
 Suppositum
 iam constitutū
 quod primū
 sibi postulat tū
 quā cōplemen-
 tum sui est exi-
 stentiā.
 Existentiā cū
 1. & per se per-
 tineat ad indi-
 uida, sc. ad sup-
 posita, nō habet
 genus, aut spe-
 ciem, & ideo sa-
 tis est quod vt
 eūq. definitur,
 sed

Existencia in substantijs est i. actus suppositi; in accidentibus est i. actus essentiae in diuiduae.

sed principium maximè formale, & primus actus suppositi. Existencia autem accidentium est primus actus essentiae in diuiduae; quia in illis non sunt supposita.

CAPVT XXVI.

Una est partibus substantiae existentia, qua est actus suppositi.

Habemus quid sit existencia, competentū. Nunc consulendum est quibus rebus singulatim conueniat, vtrum ne sint res singulae singulis existentijs praeditae, an possint res multae existere existencia vna? est autem ista disputatio admodum philosophica; & ad inuestigandam rationem suppositi; & discrimen creati, & increati suppositi, admodum necessaria. Multae quoque sententiae S. Thom. hoc pronunciatum nituntur, quod vnus suppositi vnica sit existencia. Caput secatur in quatuor partes.

Pars prima. Partes substantiae cum supposito existunt vna existentia.

Secunda: Existencia hominis est eadem existentia animae: estq; actus ultimus suppositi.

Tertia: Accidentia perfecta singulis existentijs sunt affecta.

Quarta: Existencia non aduenit rebus, nisi completis secundum modum entis in suo genere.

PARS PRIMA.

Partes substantiae cum supposito existunt vna existentia.

I. sent. distinguens sola ratione existentiam ab essentia, asserit res singulas licet minutissimas, suas habere existentias, Fund.

Fund.

2. i. sent. assertū. Materiam creatam nullo addito, per se existere.

Qui existentiam ab essentia sola ratione distinguunt, & nullatenus re ipsa, huic falso consentanea ponunt affirmantes, res singulas suas habere existentias, quantumuis sint res minutae, & ferè nullius entitatis: nam quicquid illud rei sit, dum est actu extra causas, hoc ipso, & nullo alio addito existit. Et cum ex pluribus rebus conficitur ens vnum siue per se, siue per accidens, in illo concreto est existencia quaedam totius, haud distincta à toto, nisi sola ratione.

Hi materiam quoque creatam aiunt per se ipsam nullo addito existere; & proponunt rem mirabilem, vt pura potentia habeat intrinsecè nulla re addita,

A perfectissimum actum; scilicet existentiam. Quod vt persuadeant, distinguunt potentias duas, & actus duos: est enim potentia extrinseca rei illi, quae dicitur esse in potentia; quo pacto ea quae non sunt, sunt in potentia vt sint, scilicet in potentia extranea, quae potentia non est in rebus ipsis possibilibus, cum adhuc non sint: quas res dixit Ioan. Scot. in 2. d. 16. q. 1. esse in potentia obiectiua, & diceret explicatius res eas esse in potentia obiectiue, vt obiectum potentiae quod est res possibilis. Huius potentiae actus est res producta, & facta iam extra potentiam; quem actum habet materia producta extra causam. Alia est potentia intrinseca rei ipsi, quae dicitur esse in potentia, vt ignis est in potentia actiua calefaciendi, qui scilicet habet potentiam calefaciendi; & materia prima est in potentia purè passiuā, qua ipsa materia est potens recipere formam, cuius potentiae actus est ipsa forma. Materia igitur isto secundo modo est ens in potentia, scilicet habens potentiam purè passiuā: sed priori modo materia creata non est ens in potentia, sed ens in actu; scilicet extra potentiam causae in qua erat antequam crearetur. Et istum actum volunt esse existentiam: neque materiam recusare omnem actum etiam metaphysicum; quia suam etiam habet quasi differentiam essentialem, qua distinguitur ab alijs rebus; & qua distinguitur materia sublu- naris à materia coelesti.

C Nos verò libentèr fatemur, diuersa significari cum dicimus aliquid esse in potentia, hoc est praeditum esse potentia, aut actiua, aut passiuā; & aliud indicari cum dicimus esse aliquid in potentia, scilicet in potentia causae delitescens. Et quidem esse in potentia priori modo, est rerum existentium; quae enim non existunt non sunt potentia ad operandum. Esse autem in potentia posteriori modo est non existentium rerum, quae nihil sunt, sed sunt duntaxat possibiles, quod est esse in potentia causae. At verò per hanc eadem comprobatur quod materia creata extra causas, non existat per se ipsam: nam materia etiam extra causas nihil est, nisi materia, scilicet pura potentia passiuā; existencia autem est actus quo res quaeque praedita est, cum sit summa perfectio, vt auctores istius opinionis consentunt; ergo

Fund. ponitur distinguendo potetias duas, & actus duos. 1. Potentia est extrinseca rei, quae est in pot. De hac res possibiles esse in potentia obiectiua dixit Scot.

explicatius diceret obiectiue. Huius potentiae actus est ipsa res producta extra causam. 2. Potentia est intrinseca rei, quae est in pot. ad actum.

Hoc 2. modo ignis est ens in potentia ad calefaciendum & materia i. ad formam recipiendā: at i. modo materia producta est ens in actu: quem actum hanc sent. vult esse existentiam.

Ratio.

3. Approbatur quod dicitur de vtraque potetia; quarum vna est rācum possibilium, altera solū rerū existentium.

Oppositum assertum de materia creata. Ex eodē fund. probatur.

Materia extra causam nihil est nisi materia, sc. pura potentia passiuā. Existencia est perfectio summa, & actus.

Non opponitur potētiae obiectiuae, sed potētiae reali passiuæ. Sicut id quod est in potentia causæ non ideo est præditum potētiae, ita quod est in actu illius potentiae, non ideo est præditum vllō actu.

Ratio. Essētia in actu hoc est extra causā ista significatione solū modū intelligēdi addit ad essētiā, nō actum perficientē, seu quo res ipsa sit prædita, aut perfectā, vt cap. 23. p. 4. num. 11.

4. Ad rationem.

Materia neque habet actū metaph.

Probatur 1.

Nō discernit ab alijs rebus, quæ participāt actū, per differentiam: sed solū hoc ipso quod est pura pot.

Detegitur æquiuocatio, qua appellatur act' entitatiu'.

Melius appellatur entitas, seu res extracausas, quæ actus, cū adhuc sit pura potēt.

5.

Materia elementaris differt à celesti, nō per differentiam, sed per capacitātē ad multas formas cōsideratā p̄ modū actus.

ergo hic actus nō opponitur potētiae obiectiuae, sed potētiae reali passiuæ: sicut enim id quod est in potentia causæ, non est præditum potentia, sed est in potentia alterius; ita & id quod est in actu illius potentiae, quod est esse extra potentiam, non ideo est præditum vllō actu. Ratio est, quoniam essentia in actu, hoc est extra causam, non est essentia coniuncta cum aliquo actu, aut physico, aut metaphysico, hoc ipso quod est extra causam; sed essentia in actu ista significatione solū addit modum intelligendi ad essentiam, vt docuimus: Cum ergo existentia sit quidam actus perficiens re in qua est; esse autem rem extras causas non sit actus, quo res ipsa prædita sit aut perfecta, vt probatum est; consequitur vt per hoc solū quod res est extra causam, non habeat aliquem actum: ergo materia prima quæ est pura potentia etiam extra causas producta, nullo actu intrinsecè prædita est aut physico, aut metaphysico; ergo sic nuda non habet existentiam, cum existētia sit actus perficiens, vt omnes confitentur. Et hoc idem argumentū probat nullā rem perfici actu existentiae per hoc solum quod est extra causam: sed necessarium esse, vt essentia producta addatur existētia.

Illud quoque falsum est, & apud sapientes insuetū, quod materia habet actū metaphysicū: neque enim materia propriè differt ab alijs rebus, vt per differentiam discernatur ab illis; sed hoc ipso quod sola materia prima est pura potentia, distinguitur à cæteris rebus, quæ participant actum. At verò qui materiā appellant actum entitatiuum, ambiguitate nominis occultant verum, quod relecta æquiuocatione satis apparet: vocāt enim materiā actum entitatiuum, id est, entitatem in actu productam extra causam: sed cum ipsa potentia passiuā possit produci extra causam, nulla necessitas cogit vt illam appellemus actum entitatiuum, sed entitatem siue re extra causas; quæ etiam extra causas est pura potentia.

Neque verò materia elementaris à celesti distinguitur per differentiam; sed quia altera est cōmunis multis formis, altera capax vnius. Itaque differunt in capacitāte, quæ est potentia passiuā; & ipsa potentia passiuā quæ verissimè nō est actus, considerata per modum actus,

A distinguit vtramq; materiam. Nihil ergo in materia potest cogitari, nisi potētia passiuā; sed existētia est verus actus; ergo non est intrinseca in conceptu materiæ etiam extra causas productæ. Nam etsi dicant existentiam esse actum metaphysicum; nullus actus metaphysicus est in pura potētia: quia actus metaphysicus est verus actus, etsi non distinctus; materia autem est pura potentia. Vnde S. Thom. doctissimè ait has materias differre genere, scilicet, vt non per differentias diuidantur, sed quasi se totis; nō tamen negam' in illis diuersitatem potētiae, & actus metaphysici; nullum tamen actum metaphysicum in materia inueniri asseueramus.

Hoc ipsum persuadet ratio; nam si materia est quoddam compositum, metaphysicum ex genere & differentia, illud erit species, & aliās ponitur materia existens per se ipsam; ergo non erit pura potentia, sed ens in suo genere completum actu existens. Quæ sanè asserta nullis Philosophiæ legibus cohibentur.

C Alij autem sunt, qui cum existentiam distinguant ab essentia re ipsa, & ex natura rei modalitè vt diximus; opinantur omnes res, quæcunquē inueniuntur in rerum natura suas habere distinctas existentias, ita vt distinctio entis, & existentiae peræquè sit cōmunis. Et vt agamus prius de substantijs, aiunt singulas partes substantiæ, & modos ipsos reales quibus substantiæ aut partes substantiæ afficiuntur, singulas quoquē existentias habere, adeo vt materia habeat suā existentiam, forma suam, tota natura tertiam; suppositum deinde eandem existētiā coagmentatam.

D Philosophantur enim quod sicut natura componitur ex partibus, est tamen vna; ita existentia totius conficitur ex partium existentijs, & est vna composita & vltimò perfecta adueniente supposito. Præter hęc autem, modus ille realis quo forma copulatur materiæ, suam habet existentiam. Imò & naturas communes credunt nōnulli suas existentias habere aliqualitèr distinctas ab existentijs naturarum singularium.

Quod attinet ad naturas communes aduertendum est, eas rerum naturas, quæ à particularibus differentijs sola ratione distin-

Act' metaphysicus, licet nō distinctus tamen est verus actus.

Ex S. Thom.

vtique materia differt genere, non per differentias, sed quasi se totis: licet diuersitas potētiae cōsideretur in illis per modū diff.

6. Probatur, 2.

Sequeretur materiā nō esse purā pot. sed speciem, & ens in suo genere completum actu existens.

7. 2. sentent.

distinguens modalitèr existentiam ab essentia, aliter omnes res suas habere distinctas existentias.

1. Id asserit de singulis partibus substantiæ, modis realibus illius, & partium eius.

Item de materia ipsa, & forma, ac tota natura: suppositū verò habere eandē existentiam partium coagmentatā.

Fundam.

2. De modo quo forma copulatur materiæ.

3. De naturis cōmibus iuxta nonnullōs.

8.

Hoc 3. refutatur quoad eas naturas quæ

à particularibus differentiis solariatione distinguuntur. Vnus rei non est existentia.

Iuxta 1. sententiam tot essent rerum existentie sola ratione distincte quot essent differentie in eadem specie.

Exemplum in albedine, & colore.

Quidam ex autoribus 1. sententiae hoc negant.

Soares in Met. disp. 31 sect. 2.

Improbatur illi ut non coherentes. 1. sententia.

1. quia individuum genericum ratione distinguitur ab individuo speciei, quare similiter eorum existentia.

2. quia non dicitur consentaneè ad 1. sententiam oportere essentialia inter se realiter distinguere ut multiplicarentur existentia.

Quidam dicunt existentiam ab essentia ex natura rei, non multiplicat existentias, nisi in re etiam diuisis essentis.

9. 2. sententia est Conimbric. 1. phys. cap. 9. q. 6. ar. 2.

Ait existentias esse modos extrinsecos, & ad ditos re ipsa, cui q. re ipsos.

distinguuntur, non posse habere existentias proprias, ut alia sit existentia unius, alia alterius; siquidem natura generis, & differentia non sunt res duae, sed una & eadem res, cuius una est existentia. Sed tamen iuxta priorem sententiam, si existentia esset actus metaphysicus sola ratione distinctus ab essentia; quot sunt rerum differentiae in specie eadem, tot essent existentiae; siquidem tot essent res productae extra causas, licet in re ipsa esset res una; verbi gratia, etsi albedo & color in metaphysica consideratione sit res eadem, alia esset existentia albedinis, alia coloris, sola ratione distincta, sicut albedo, & color sola ratione distinguuntur: nam esset albedo extra causas intime includens suam existentiam in metaphysica contemplatione. Quidam autem hoc negant, quia naturae communes non distinguuntur à singularibus. Sed duo sunt quae non aduertunt. Primum, naturam genericam non solum communi conceptu praecisam, sed etiam in individuo, distinguere ratione ab specifica natura individua, scilicet huc colorem ab hac albedine; ergo utraque natura in individuo habebit suam existentiam, cum utraque proprio conceptu praecisa sit extra causam; & natura generis aliam habebit existentiam nostro intelligendi modo à differentia specifica; & tot erunt existentiae quot praedicata essentialia. Secundum est quod non probe considerant, scilicet necessariam esse distinctionem realem essentialium inter se ad existentias multiplicandam. Quod non dicitur consentaneè; nam si existentia sola ratione distinguitur ab essentialibus, sufficit distinctio rationis ad multiplicandas existentias, quae similiter sint sola ratione distinctae; & ita alia erit existentia generis, alia differentiae. Qui autem existentiam diuidunt ab essentia ex natura rei, non multiplicat existentias nisi rebus quibus illae insunt diuisis, eò quod existentia non sit actus metaphysicus, sed physicus.

Missis ergo existentis generum & specierum; in rebus ipsis quibuscunque ex natura rei formaliter, aut absolute, aut modaliter distinctis, multiplicat re ipsa existentias ij, qui eas aiunt esse modos rerum non intrinsecos, sed extrinsecos & re ipsa additos. Quam nos opinionem plurimis argumentis labefactabimus.

A Et ut à partibus progrediamur ad totum, quod materia prima non habeat existentiam specialem, quae sit solius materiae existentia, probatur communi argumento: quia est pura potentia; existentia autem est perfectissimus actus; cum ergo nuda materia nullum habeat actum ante formam, nullam omnino habet existentiam. Explicatur adhuc magis argumentum: materia enim est pura potentia essentialis; forma autem essentialis est actus eius primus; ergo ante formam nullum actum habet: quia ante actum primum nullus est actus. Hoc argumentum nunquam possunt refutare. Quod autem respondent, existentiam materiae non esse simpliciter distinctam à materia, nihil est ad rem; neque enim modo asserimus distinguere simpliciter, quam & hoc probatum sit antea; sed cum existentiam, etiamsi non sit res absolute distincta, aliquantulum tamen distinguere à quacunque re necesse sit, ut diximus eò quod per creationem adueniat contingenter, praeter philosophandi rationem ponit in materia ante formam actum perfectissimum, scilicet existentiam: quare neque materia existens est pura potentia; neque essentialis potentia, cuius actus primus sit forma substantialis; siquidem ante formam est in actu existens. Et confirmatur, quia materia prima est ens in potentia, etiam ut ens significat essentiam; ens autem est quod aptum est esse, scilicet ratione essentiae; sed materia simpliciter non est ens, sed in potentia ens, ut S. Thom. doctè obseruauit 1. p. q. 5. art. 3. ad 3. & q. 76. art. 1. ergo materia non est apta esse, nisi in formata per formam ratione essentiae, quam forma secum affert. Aliàs si materia ante formam existit, ante formam est simpliciter ens, & non ens in potentia essentiali. Hoc autem multis argumentis confirmauimus antea ostendentes, materiam non posse existere sine forma. Imò si materia ante formam habet suam existentiam; quodammodo erit magis dicenda ens in actu quam forma; quod enim natura est prius, magis dicitur tale; sed materia ordine naturae prius existit quam forma, ut aiunt: ergo magis est ens in actu quam forma. Et cum forma pendeat à materia existente, existentia formae pendet ab existentia materiae; quo nihil potest dici absurdius

B **C** **D**

Contraria sententia.

1. pars. Demateria. Probatio 1. Materia est nuda pot.

Explicatur.

Materia est pura pot. essentialis, forma autem essentialis est primus actus eius.

Responsio.

Refutatur 1. ex cap. 23. p. 5.

Refutatur 2.

Confirmatio.

Ens est. quod aptum est esse, scilicet ratione essentiae.

Materia est non simpliciter, sed in potentia ens etiam modo de quo cap. 24. nu. 13.

S. Thom.

Si materia ante formam existeret, ut sic esset simpliciter ens, contra tradita cap. 8. p. 3.

Imò esset magis ens in actu quam forma. Ratio.

Item existentia formae penderet ab existentia materiae, cum haec deperderet ab existentia ab existentia

ria priori sit p-
pria accidētis.
10.
7. Ratio.
Materia ante-
cedit formam
ingenere cau-
sae materialis
adquā causali-
tatem non re-
quiritur exis-
tentia.

Responso.

Refutatur.
Necessariò
ordine naturæ
prius est intel-
ligenda matē-
ria producta,
quā existens
cū aliquatenus
distinguitur
ab existentia.
Existentiā
totius habet
materia in po-
steriori natu-
ræ, sed à forma
iam introdu-
cta à qua ha-
bet omnē actū
Confirm.

In materia
nihil cōtingēs
antecedit con-
iūctionē essen-
tialē, hoc est,
ex partibus es-
sentialibus.

11.

2. pars:

De forma ante
compositum.

Prob.

Forma non
est simpliciter
essentia, nec
ens.

Confirm. 1.

Existentiā
non est neces-
saria ad causali-
tatem formalem
vt lib. 2. c. 61.
p. 1.

Confirm. 2.

Forma existē-
tiā recipit ab
agente, & pri-
us naturā pro-

furdius : hoc enim est proprium acci-
dentium, vt secundum esse pendeant ab
existentia priori.

Idem probatur non infirmo argumē-
to: materia enim antecedit formam in
genere causæ materialis, in quo genere
causæ existentia non concurrat ad cau-
sandum: sola enim causa efficiens ope-
ratur quatenus existit vt antea diximus;
ergo nō est necessaria existentia in ma-
teria ante formam. Quod si necessaria
non est, cum forma sit primus actus ma-
teriæ, præter philosophiam poneremus
in illa existentiam ante formam. Dices
forſan materiam exigere sibi existentiam
vt possit produci, & creari; nihil enim si-
ne existentia producitur. Sed hoc facile
refutatur, cum enim materia non sit es-
sentialiter existentia, sed ab eā aliquate-
nus distinguatur, necessariò intelligen-
dū est ordine naturæ prius produci ma-
teriam quā existentiam materiæ; non
ita quidem vt in eodem instanti præex-
istat materia, sed prius naturā produca-
tur quā existat: posterius autem ordi-
ne naturæ habebit quidem existentiam,
sed habebit illam à forma à qua omnem
actum habet; & ita ante formam nullam
habet existentiam; sed per formam ha-
bet existentiam totius, vt postea decla-
rabimus. Et confirmatur, quia coniun-
ctio materiæ cum forma est essentialis,
hoc est, ex partibus essentialibus, ex qui-
bus id quod componitur est essentia: er-
go in ipsa materia, & in ipsa forma nihil
antecedit contingens; sed existentia cō-
tingit rebus omnibus creatis; ergo ante
coniunctionem materiæ & formæ nulla
antecedit existentia.

Quod autem forma non existat ante
compositum, probatur ex simili princi-
pio. Nam forma compositi nō est essen-
tia, sed est principium formale essentiæ;
ergo non est simpliciter ens: ens autem
est quod aptum est esse; ergo forma ante
compositum quod est essentia, non po-
test existere. Et confirmatur ex altero
principio, quia existentia non est neces-
saria ad causalitatem formalem, vt do-
cuimus; ergo in illa antecedentiā qua
forma antecedit compositum, cum ipsa
forma non sit simpliciter ens, non erit
existens, sed satis est quod sit producta
extra causas. Confirmatur pari ratione.
Nam cum forma sit re ipsa distincta ab
existentia, & illam recipiat ab agente,

A prius naturā producitur quā existat:
ergo satis est vt in eodem quidem instā-
ti existat, sed per existentiam aduenien-
tem ordine naturæ posterius, completā
prius essentiā. Hæc enim valde sunt &
rationi & Philosophiæ consentanea.

Deinde probatur, quod natura ante
quam compleatur proprietate supposi-
ti, nullam habeat existentiam: quoniam
proprietas suppositi cum natura consti-
tuit per se vnum, scilicet Petrum; existi-
tia verò est quid additum & cōtingens;
ergo prius ordine naturæ coniungitur
natura ipsa cum supposito, quā cum
existentia. Et conficitur simile argumē-
tum priori. Natura enim creata quæ an-
tecedit hypostasim, in illa antecedentiā
non exigit existentiam; ergo nullam ha-
bet. Nam ad hoc vt producatur natura
prius quā suppositum, non est necesse
vt prius existat: existentia autem non
concurrat ad cōstituendum suppositum;
nam humanitas existens non constituit
solum Petrum, sed Petrum existentem,
quæ duo sunt, scilicet Petrus & existens,
vt comprobauimus; ergo cum constitu-
tum humanitatis sit solūmodò Petrus,
humanitas est quæ Petrum constituit, nō
verò humanitas existens.

Adhuc probatur, quoniā natura ma-
terialis ante suppositum non subsistit;
subsistere autem, vt diximus, est quidam
modus entis, vt possit per se existere,
non pendens ab aliquo in quo sit: ergo
natura materialis quæ habet subsisten-
tiam à supposito, ante suppositum nullo
modo existit. Probatur quoniā ante sup-
positū adhuc non est perfecta & comple-
ta natura, & adhuc nō subsistit; ergo ad-
huc non existit. Et confirmatur quoniā
suppositum est id quod est, natura verò
est qua suppositum est tanquam princi-
pio existendi; existentia enim consequi-
tur formam: ergo sicut humanitas ante
suppositum non potest operari, neque
velle aut nolle, ita neque existere. Ite-
rum confirmatur, quia aliàs poterit na-
tura existere sine supposito; cum enim
existentia sit summa rei perfectio, si hu-
manitas ante suppositum iam existit,
quod est maximum, quare non habebit
alia naturæ ornamenta? nam & accidē-
tia non aliàs pendent à supposito, nisi
quatenus à natura pendent. Si ergo ip-
sa natura non pendet à supposito quin
antecedat existens; poterit quoque an-
tecedere

D suppositum est id quod est, natura verò
est qua suppositum est tanquam princi-
pio existendi; existentia enim consequi-
tur formam: ergo sicut humanitas ante
suppositum non potest operari, neque
velle aut nolle, ita neque existere. Ite-
rum confirmatur, quia aliàs poterit na-
tura existere sine supposito; cum enim
existentia sit summa rei perfectio, si hu-
manitas ante suppositum iam existit,
quod est maximum, quare non habebit
alia naturæ ornamenta? nam & accidē-
tia non aliàs pendent à supposito, nisi
quatenus à natura pendent. Si ergo ip-
sa natura non pendet à supposito quin
antecedat existens; poterit quoque an-
tecedere

ducitur, quā
existat: unde
nō existit nisi
completā pri-
us essentiā.

12.

3. pars:
De natura an-
te-proprietatē
suppositi.

Probatur. 1.

Ea proprie-
tas constituit
vnum pie cū na-
tura; existentia
verò est quid
additum, & cō-
tingens.

Probatur 2.

Nō est neces-
saria existentia
ad hoc vt natu-
ra prius produ-
catur, quā sup-
positum.

Humanitas

cōstituit Petrum

Humanitas

existens Petrum

existentiā

13.

Probatur. 3.

Natura mate-
rialis ante sup-
positū non est
subsistens & cō-
pleta natura, p-
subsistentiam
autem sit vnum
quodq; capax
vt existere pos-
sit per se.

Confirm. 1.

Suppositum
est id quod est
& operatur, na-
tura verò, est
quæ suppos. & c.

Confirm. 2.

Sequeretur
naturam posse
existere sine
supposito, quia
sicut existentia
alia ornamenta
haberet, & ac-
cidentia ante
suppositū, cū
illa ab hoc nō
pendeant nisi
naturā pendea-
te ab eodem.

recedere cum alijs accidentibus ipsum suppositum: quare prius in humanitate erit facultas visibilis, quā in Petro. Profecto nulla ratio poterit assignari quare humanitas existens antequam assummeretur, non possit manere ita separata absque omni supposito; quod enim est prius non pendet à posterioribus; & quod existit prius potest sine posterioribus existere. Probat, quoniam quod existit prius non pendet à posterioribus, aliās illa prius existunt; quod enim pendet non est prius cum sit effectus: illa ergo existentia quam habet humanitas ante suppositum, cum non pendeat ab illo, poterit manere in natura separata; erit ergo humanitas sine supposito quae praedita sit vi intelligendi & appetendi; & illa quidem perfectius individuum, quā Petrus utpotē simplicius; & loquetur humanitas non loquente homine, quae absurdissima sunt, quantumvis crediderit esse possibilis Thomas Caiet. 3. p. q. 4. ar. 2. ad 4. Scoti.

Denique illud refellitur, quod existentia totius suppositi componatur de partium existentibus. Quoniam non ita se habet existentia ad existentiam, sicut pars ad partem; verbi gratia, materia est potentia, & forma est actus: at verò existentia materiae & existentia formae, utraque est actus; non ergo haec duae existentiae efficiunt unam compositam ex potentia & actu. Sed neque efficiunt unam continuatione partium; nam existentia materiae & existentia formae cum inveniuntur in subiectis acta diuisis, scilicet materia & forma, sunt actu diuisae; ergo non efficiunt unum quasi continuum. Oportet ergo comminisci fictam aliquam compositionem, qua existentia totius consistet existentibus partium. Quod si illa non est composita, aut nulla sane est, & ita nulla erit existentia totius; sed dūtaxat existet totum, quia habet partes existentes; quod non est verosimile; potius enim partes existunt per existentiam totius: at verò totum quod est species & essentia, maximè existit per existentiam suam. Aut est existentia totius omnino distincta ab existentibus partium, quare partes non existunt per illam, quod est aequè improbabile. Probat, autē sequela, quoniam si partes habent suas existentias, quid adhuc existunt per existentiam totius? Quid enim semel atque iterum ex-

A istunt; vel enim prior existentia non erit sufficiens, vel secunda est superuacanea: neque enim potest fingi ut existenti superueniat existere; nisi per accidens, superueniente specie accidentis; quae suam existentiam afferat.

B Denique probatur, quoniam si composita est existentia totius ex existentibus partium, partes quidem suppeditant esse toti composito; non ergo accipiunt esse ab illo; neque enim quod dant accipiunt, hoc quippe impossibile est. Nos verò dicimus compositum quod primo existit, causam esse partibus ut existant; sicut illae sunt causae composito ut concreseat, & sit integra essentia. Et ita sunt sibi quidem mutuae causae, sed secundum diuersa, non secundum idem.

C Dicendum ergo est cum S. Thom. 3. p. q. 17. ar. 2. quod partes substantiae, & ipsa natura existunt per existentiam suppositi. Itaque ordo naturae hic est: creatur materia; vel creata iam, designatur actione agentis: deinde producit forma: tertio coniunctione utriusque producit individua natura; quae quia absque proprietate adhuc est incompleta, adueniente proprietate constituitur suppositum; & omnia haec antecedunt existentiam ordine naturae: nam omnia haec continentur in conceptu Petri, qui proculdubio antecedit existentiam; ea quippe extra conceptum Petri est: est ergo existentia primus actus suppositi. Quibus fit ut partes naturae existant per existentiam totius completi, quod est suppositum. Et omnia haec inter se apta sunt & coherent; vera enim consonant veris.

D Probat, opinio ista argumento vno & altero accepto à S. Thoma loco eodem. Vnius enim entis vna est existentia; sed Petrus est vnum ens; ergo in hoc vno ente vna est existentia. Itaque quoniam partes substantiae sunt partes vnius per se entis; & natura non est perfectum ens, quia non est id quod est; suppositum autem siue Petrus est vnum ens, vna est Petri existentia, qua existunt omnia quae per se constituunt hoc vnum ens. Et confirmatur, quoniam si partes prius existerent, constituerent vnum per accidens, quod intelligendum est, si constituerent quatenus existentes sunt; nam forma existens est ens per accidens; quia non est ens vnum sed duo, scilicet forma, & existens; ergo si partes existentes componerent,

Existētia non superuenit existēti, nisi adueniente accidente.

15.
Probat, quod compositum est causa partibus ut existant; sicut illa composito, ut concreseat.

16.
5. pars in tit. asserta, ex S. Thoma Partes substantiae & ipsa natura existunt per existentiam suppositi.

Declaratur In productione suppositi existentis, 1. creatur materia, & actione agentis designatur. 2. producit forma 3. individua natura coniunctione utriusque partis. 4. adueniente proprietate fit suppositum, 5. aduenit existentia.

17.
Probat, opinio ista argumento vno & altero accepto à S. Thoma loco eodem de quo in diuisione cap.

Vnius entis vna est simpliciter existentia, Petrus est vnum ens.

Confirmatur. Forma existens est ens per accidens; unde si existentes componit, componit vnum per accidens.

in suppositum

Quod existit prius potest sine posterioribus existere. Ostenditur.

Ex opposito sequela, quod humanitas erit per se etiam in individuo, quā Petrus, ut pote simpliciter & loquetur non loquente homine, quae sunt absurda, & etiam impossibilia contra Caiet.

14.
4. Pars de existentia suppositi.

Prob. 1. Existentia materiae, & existentia formae utraque est actus, & sic non faciunt unam compositam ex potentia, & actu.

Ratio.

Ex opposito sequela, Nulla esse existentiam totius, sed partium, cum potius haec per existentiam totius existant: aut existentiam totius omnino distinctam esse ab existentibus partibus, & sic partes non existunt per existentiam totius, quod est impossibile.

Probat, autē sequela manifeste.

Obiect.
Occurritur.
 Anima rationalis componit quatenus est simplex forma quatenus vero præexistit suam existentiam communicat corpori.

18.
Probatio 2.
 Suppositum existit simpliciter per existentiam substantialem totius, per accidentia vero secundum quid.

Hoc declaratur exemplo albedinis.

Probatur.

In suppositis per se diuisibilibus partes integrantes habent existentiam quasi partialem per accidens extensam & commensuratum.

19.
Probatur 3.
 Omne quod est in supposito ad illud necessarium pertinet. Illatum, aut quod suppositum existat secundum quid per existentiam partium: aut quod partes non communicent suam existentiam supposito.

20.
 Ob. per consequens.

nerent, componerent unum per accidens. Anima vero rationalis quæ ante compositionem totius subsistit & existit, non componit quatenus existit aut subsistit, sed componit quatenus forma simplex est: & quatenus præexistit, trahit totum ad suam existentiam, vel potius suam existentiam communicat corpori, cui coniungitur ut dicemus.

Secunda ratio est, quoniam suppositum per existentiam substantialem simpliciter existit, per accidentia vero existit secundum quid; scilicet existit albus aut musicus: si ergo partes substantialem afferrent supposito aliquid esse distinctum ab esse totius, illud esset secundum accidens, verbi gratia Petrus sine albedine existit simpliciter, & sine manu existit simpliciter; albedo autem affert se cum existere; quare necesse est ut illud quod affert sit esse secundum quid: nam ante albedinem existit simpliciter; ergo adueniente albedine non iterum existit simpliciter, sed existit secundum quid, scilicet existit albus: ergo si partes substantialem haberent esse distinctum, per illud esse existeret Petrus secundum quid. Probatur, quoniam per esse totius existit simpliciter; ergo per esse partium existeret secundum quid: sicut ergo manus quæ est pars substantialem non habet existentiam distinctam; ita neque materia aut forma. Verum est quod in suppositis per se diuisibilibus ut in ligno, partes integrantes habent quasi partialem existentiam, per accidens extensam & commensuratum. Sed perpetuo hoc est verum, unius suppositi unam esse simpliciter existentiam.

Et probatur ducto argumento ab arg. S. Thom. si partes essentielles habent distinctas existentias, illæ ipsæ existentie ad suppositum pertinent; fingi enim non potest quod aliquid sit in supposito, quod ad illud non pertineat: cum ergo suppositum per existentiam materialem aut formalem non existat simpliciter, conficitur ut per istas existentias existat secundum quid; quod est valde absurdum: vel dicendum est partes habere suam existentiam, & non præbere illam supposito cuius est, quod non minus alienum est à ratione; cum nihil sit in supposito quod non pertineat ad illud.

Quod si obijcias, partes integrantes habere existentias quasi partiales, & ta-

Amen suppositum non existere per illas secundum quid sed simpliciter, & ita partes essentielles posse habere existentias, quibus suppositum existat simpliciter. Neganda est consequentia; nam etsi fingeremus existentiam suppositi materialem esse extensam per se in partibus integrantes, & in se ipsa habere partes (quod tamen est falsum cum sit duntaxat extensa per accidens per conjunctionem ad rem extensam) adhuc tamen sic extensa esset una existentia simpliciter continuate una, sicut ipsum suppositum est continuate unum. **B** At vero ex ipsis existentibus partibus essentialium, non potest fieri existentia continuate una, ut antea probauimus, quæ tota existentia sit simpliciter suppositi: quare necesse est ut præter existentiam suppositi, sit existentia materialem distincta, quæ suppositum non sit simpliciter, sed secundum quid. Ut ergo partes substantialem coalescant in unum ens simpliciter, necesse est eas non habere existentias distinctas: quare neque partes integrantes habent distinctas existentias, scilicet actu diuisas; licet habeant existentiam per accidens extensam, cum forma extensa.

Ex his consequitur humanitatem Christi non habere existentiam creatam, sed diuinam per unionem hypostasis; quia unius entis, & unius hypostasis una est existentia: & quia alias Verbum secundum humanitatem non existeret simpliciter, & esset humanitas accidens, si humanitas afferret secum existentiam, ut docet S. Thom. 3. p. q. 17. ar. 2. Sed hæc rationes etsi præclaræ sint, & quas credimus secundum se ex principiis necessariis inchoatas firmam niti consequentiam; tamen non conuincunt intellectum ad phantasiam respicientem; neque faciunt conclusionem scitam sed probabilem, ut obseruat Thom. Caiet. 3. p. q. 17. ar. 2. quod tomo 4. disputabimus.

PARS SECVNDA.

Existentiæ hominis est eadem anima existentiæ: estque actus ultimus suppositi.

DE existentiæ hominis opus est separatim disputare, ut intelligamus illam quoque esse actum ultimum suppositi. Quidam aiunt existentiam hominis esse simpliciter materialem: nam immateriale

à partibus integrantes ad essentielles.

Respond. negando consequentiam.

Existentiæ partium integrantes dato quod esset per se extensa, esset simpliciter una continuate.

Secus de partibus essentialibus, ut n. 14.

Ut partes substantialem coalescant in unum ens simpliciter, necesse est eas non habere existentias distinctas.

21.
 Corol.
 Humanitas Christi non habet existentiam creatam, sed diuinam per unionem hypostasis.

Ratio 1.
 Ratio 2.
 S. Thom.
 Hæc rationes solum faciunt conclusionem probabilem.

Caiet.

1.
 1. sent. non distinguunt existentiam ab essentia, aut existentiam hominis esse simpliciter materialem.

Soan. in met.
d. 31. sect. 11
num. 14.

Fund. est.
essentiam ho-
minis nō esse
immaterialē
ob naturā ne-
gationis.

2.
sent. distin-
guentiū vtrā-
que ex natura
rei, idem ait.

Fund. est
ipsam existē-
tiā nō esse im-
materialē ob
naturā nega-
tionis.

Hec sent.
improbatur eo
quod facit co-
positionē ex-
istentiā impos-
sibile, imō cō-
stantis ex alia
spirituali, & a-
lia materiali.

3.
Ex fundamēto
S. Thom.
de quo nu. 17.
3. sententia.
in homine a-
liam esse ex-
istentiam to-
tius præter ex-
istentiam ani-
mæ.

4.
Hæc est sent.
Scot.
Fundamētū
Existentiā ho-
minis intereū
te homine cor-
rumpi.

Caietan.
cōtra ait eam
non pendere
à corpore.

riale dicitur quod nullā materiā concre-
tum est, & cum existentiam ab essentia
non discernant, dicunt existentiam simp-
pliciter materialem, sicut & essentiam:
quo eodem pacto dicunt simpliciter cor-
poream, quia incorporeum negat om-
nem corporis coniunctionē. Sed hi cer-
tè Doctores solo nomine existentias po-
nunt, & possunt supersedere à quæstio-
nibus existentia. Nam dictum putant
de existentijs, quicquid de essentijs di-
cimus, solis nominibus commutatis.

Qui verò ex natura rei siue modaliter,
siue formaliter distinguunt existen-
tiam ab essentia, & distribuunt essentia-
libus partibus partiales existentias; vñ
existentiam ponūt compositam ex dua-
bus, quæ etiam dicenda sit materialis &
corporea simpliciter; quia immaterialis
& incorporea non sit; siquidem ex par-
te altera materialis sit: negatio autem
hoc quoque remouet vt sit secundū par-
tem materialis; neq; enim homo imma-
terialis est, sed simpliciter materialis,
quia secundum partem cōstat materiā.
Hi quoque faciunt physicam quandam
compositionem existentia impossibilē;
in qua etiam illud sit portētum opinio-
nis, vt constet illa existentia ex alia ma-
teriali, & alia spirituali; neque enim ne-
gabunt animæ existentiam esse spiritua-
lem.

At verò secundū sententiā S. Thom.
quod totius suppositi sit simplex existē-
tia, posset quis opinari in homine esse ex-
istentiam totius, præter existentiam ani-
mæ; & hoc esse in homine singulare, eò
quod anima sit immortalis, & quæ per se
existat, vt inueniantur in supposito ex-
istentiæ duæ, alia immaterialis, alia mate-
rialis. Vel etiam quod existentia totius
sit composita ex ipsa existentia animæ,
& aliquo addito.

Joan Scot. in 4. dist. 43. quæst. 1. & in
quodlib. q. 9. probat necessariò distingu-
endam esse existentiam hominis ab ex-
istentia animæ; quia existentia hominis
intercūte homine definit esse, imò cor-
rumpitur; neque enim manet extra cau-
sas esse hominis, cum tamen esse animæ
maneat, & corrumpi non possit. Verfat
quæstionem cum Scot. Thom. Caiet.
cap. 5. de ente & essentia, ait que existe-
ntiam hominis esse quid a maioris ordinis
quàm homo, & non causarum, neque pē-
dens à corpore; sed hominem partem

pare illud esse ab anima. At verò S. Th.
loco eodem ait esse hominis esse vnum;
& illud resultare ex anima & corpore;
quod autem resultat ex partibus pendet
ab illis, estque ab illis causatum. Itaque
ait S. Thom. illud esse pendere à cor-
pore, sed secundū quod est animæ nō pē-
dere à corpore. Quare difficile intelle-
ctu est, quid sit statuendum de re ista.

Primò dicendum est simpliciter, ex-
istentiam hominis esse eandem animæ
existentiam. Probatur, quia quocunque
modo, siue ob quamcunque causam po-
nas in supposito existentias duas sub-
stantiales, suppositum existet secundū
quid substantiali existentia, quod implicat
dictum: nam existentia substantialis
est, qua simpliciter existimus; existere
autem secundum quid, est per accidens
existere. Præterea vnius entis vna est
existentia, quod vel vniuersim est ve-
rum, vel de Christo Domino non asse-
rendum. Et hæc est sententia S. Thom.
in 1. d. 8. q. 5. art. 2. ad 2. his verbis.
*Neque per coniunctionem corporis effi-
citur ibi aliquod aliud esse; imò hoc ip-
sū esse quod est animæ per se, sit esse con-
iuncti.* Et prima p. q. 76. artic. 2. ad 5.
apertè docet, quod esse animæ commu-
nicatur materiæ, & esse totius hominis
est esse animæ. Neque contraria docet
ca. 5. de ente & essentia: vbi etiam docet,
quod illud esse resultans ex partib; est
esse animæ, & quod non pendeat à cor-
pore prout est esse animæ.

Secundò dicendum est, existentiam
hominis non esse compositam ex ipsa
existentia animæ, & quasi parte addita
existentiæ, quæ à corpore resultat. Pro-
batur euidenter, quia existentia nulla
est à corpore sed à forma; ergo in ipso
corpore id quod est existentia à forma
est: sed existentia quæ ab anima oritur
est existentia ipsius propria, qua cum
producitur prius quàm vniatur corpo-
ri; ergo nulla particula existentia adue-
nit ipsi existentia animæ quasi à corpo-
re derivata: aliàs derivaretur existentia
à materia, quod est impossibile. Præ-
terea hoc esset otiosum, sufficit enim cor-
pori existentia animæ, quæ illi commu-
nicatur vt S. Thom. docet. Et adhuc
probatur, quia illa existentia esset ali-
qualiter commixta ex spirituali & cor-
porali, quasi cōplexio quædam & mix-
tio, quam posuit Auicena in anima ra-
tionali

S. Thom.
ait eā resultare
ex anima, &
corpore; itaq;
ait eā pendere à
corpore, sed nō
secundū quod
est animæ.

5.
Assertio 1.
Existentiā
hominis esse e-
andem existen-
tiam animæ.

Probatur 1.
Quod sup-
positū existat
secundū quid
substantiali ex-
istentia, impli-
cat.

Probatur 2.
ex eo fund.
de quo n. 3.

S. Thom.
1. locus,
2. locus.

3. locus,
explicādus ex
num. 10.

6.
Assertio 2.
Existentiā
hominis non
esse cōpositam
ex existentia ani-
mæ, & quasi ex
parte addita ex-
istentiæ, quæ
resultet à cor-
pore.

Probatur 1.
euidenter.
Omnis existē-
ntia est à for-
ma.

Probatur 2.
Existentiā
animæ corpo-
ri cōmunicata
sufficit.

Probatur 3.
Existentiā
animæ commu-
nicatur vt S. Thom. docet.

Et adhuc
probatur, quia illa existentia esset ali-
qualiter commixta ex spirituali & cor-
porali, quasi cōplexio quædam & mix-
tio, quam posuit Auicena in anima ra-
tionali

Probatur 3.
Existentiā
animæ commu-
nicatur vt S. Thom. docet.

Et adhuc
probatur, quia illa existentia esset ali-
qualiter commixta ex spirituali & cor-
porali, quasi cōplexio quædam & mix-
tio, quam posuit Auicena in anima ra-
tionali

Improbat hoc S. Thom.

7. S. Doctoris assertū de quo n. 4. explicatur. Supponēdū. In alijs cōpositis materialibus esse existētia non resultat ex partibus essentialibus, quasi cōpositū vt p. 1. n. 14.

Eorū formæ cū non subsistant, pendent secundū esse à materia, ideoque existētia, &c.

8. Aduertēdū. Existētia animæ cōmunicata corpori, acquirit modū reālē denuō.

Ostenditur.

Soluitur ratio dubitandi.

Quoad hūc nouū modum existētia hominis pendet à corpore.

Ipsa anima secundū infor- mationē pendet à corpore.

Conueniētia existētia hominis cum alijs cōpositis, quod sit cōiuncta cū vtraque parte cōpositi.

Discrimen.

9. Consect. 1. Existētia aliorū cōpositōrū pendet à partibus cōpositi, vt à causis physicis, quia

tionali lib. de semine, & lib. alio de moribus animæ; & improbat sententiam illius S. Thom. 2. contra gent. cap. 67. Nō est ergo credibile, existētia hominis componi ex spiritali & corporea existētia.

Illud ergo explicandum iam est, quomodò hoc esse hominis resultet à corpore, & anima. Et ponderandū est quod in alijs cōpositis materialibus esse existētia nō resultat ex partibus essentialibus quasi cōpositū, vt abunde probauimus: quare hoc resultare est pendere vt causatū à causis. Et quia formæ materiales pendent secundū esse à materia, quia nō subsistant; in his cōpositis, quæ constant forma materiali, esse existētia pendet à materia, & non solū à forma. In homine autem cum esse sit proprium formæ vt pote subsistētis, & prius naturā existētis, videtur quod nō pēdeat à materia.

Aduertendum tamen est, quod existētia animæ cōmunicata corpori, acquirit modū realem quem antea nō habebat: nam cōiunctio noua indicat nouū modū realem; & existētia sic cōmunicata, dicitur esse hominis siue existētia hominis. Et hac ratione diximus antea existētia hominis esse ipsam existētia animæ cum quodā augmento; nō quasi addita parte existētia, sed addito solo modo reali; qui est cōiunctionis & cōmunicationis proprius: & quoad hunc modū existētia hominis pendet à corpore, sicut de ipsa anima diximus secundū informationē pendere à corpore. At verò quoad modum loquendi, esse hominis indicat totū hoc, scilicet existētia animæ cōiunctā cum corpore. Imò indicat existētia cōiunctam cū corpore & anima. Nam in hoc nullū est discriminē existētia hominis & aliorū cōpositōrum; quia in omni cōposito existētia est cōiuncta cū vtraque parte cōpositi, scilicet cum materia & forma. Discrimen solū est, quod existētia cōiuncta cum anima rationali, est propria illius; & ideo separatā materiā manet existētia in anima.

Ex his autem duo consequuntur. Primum, existētia aliorum cōpositōrū pendere à partibus vt à causis physicis ipsius existētia; quia pēdet ipsa existētia à materia, à qua pendet forma. In homine autem non pendet existētia à materia, sed à sola anima, quia anima non

A pendet à materia; & existētia ipsa animæ quæ sola cōiunctione fit existētia hominis, de sola anima producit non de vlla materia; sicut & anima de materia non producit, sed antequam materiæ cōiungatur fit & existit: ergo ipsa existētia existētia hominis non resultat à cōposito siue à partibus componentibus, neque pendet ab illis, sed à sola anima resultat à qua fit.

B Aliud consecutariū est, existētia cuiusque cōpositi secundum quod cōiungitur cū partibus cōpositi, ab iisdem resultare siue pendere: quod enim pendet ab alio, est effectus consequens, & ideo dicitur resultare quasi consequi, sicut anima rationalis secundum vnionē, qua corpori copulata est, pendet à corpore. Quo pacto existētia ipsius hominis secundū quod cōiungitur cū corpore & anima ab vtroque resultat, & ab vtroque pēdet, & est ab vtroque causata; quod planissime affirmavit S. Thom. c. 5. de ente & essentia, & hoc indicat in lib. 1. sent. d. 8. q. 5. ar. 2. ad 2. dū ait quod esse animæ fit esse cōiuncti; quod enim fit, aliquid habet noui; & quod fit cōiuncti, aliquo modo pendet à cōiuncto. Et idē inquit 1. p. q. 76. ar. 1. ad 5. dum ait esse animæ cōmunicari corpori. Nam si esse animæ, esset idē esse hominis, per hoc duntaxat quia anima est hominis, nulla facta cōiunctione existētia cū corpore; nō verè diceretur existētia cōmunicari corpori; neque corpus existeret, sed esset alicuius existētia. Imò & supposito necesse est cōmunicari existētia cū ipsa anima quæ illi cōmunicatur. Ergo esse hominis ab esse animæ non solū distinguitur per hoc quod est esse istius aut illius, vt Th. Caiet. loquitur, sed per hoc reale quod facta cōiunctione accrescit, scilicet per modū realem, quo esse animæ cōiungitur corpori; qui modus perit facta diuisione. Et fortē Caiet. hoc idē voluit, quia in hoc quod ait esse istius aut illius, includitur modus realis diuisionis, quo fit istius aut illius.

C Argumentū autē Ioan. Scoti refellitur his statutis; quia esse hominis formaliter definit esse secundū illū modū realem additū cōiunctione cū corpore; qua cōiunctione dicitur esse hominis: sed res illa quæ est esse hominis, scilicet existētia, manet, solo extincto modo reali cōiunctionis.

pēdet à materia, a qua pendet forma.

Anima ante quā materiæ cōiungatur, fit & existit.

10. Consect. 2.

Existētia cuiusque cōpositi secundū quod cōiungitur cū partibus cōpositi, ab iisdem resultat, seu pendet.

Exemplum. Hoc modo existētia hominis, &c.

Probatur ex S. Thom.

1. locus.

2. locus.

3. locus.

Declaratur.

Vt esse animæ sit esse hominis, necesse est quod ipsū esse cōiungatur corpori, imò & supposito, simul cum ipsa anima.

Explicatur Caiet.

11. Ad fund.

Scoti ex dictis.

Intereunte homine eadē res quæ est existētia hominis, manet, sed esse hominis formaliter, definit esse.

V

Hinc

12.
 Difficultas,
 Quod videa-
 tur sequi na-
 tura n. com-
 posita antequam
 positum exi-
 stere.

Ratio.

Respons.
 Ante supposi-
 tum non comu-
 nicatur corpo-
 ri existētia.

Declaratur,
 vt p. 1. n. 16.

Existētia se-
 per est vltim⁹
 actus.

Existētia cō-
 municatur cor-
 pori humano
 à supposito, ab
 anima verò vt
 à principio
 quasi formali,
 existētia.

Hinc oritur alia difficultas, nam existētia animæ rationalis comunicatur corpori; qua existētia comunicata, natura composita ex anima & corpore existit: impossibile enim est vt corpus comunicatā existētia non existat; consequens autem est vt natura composita ex existentibus existat, scilicet ante suppositū, quoniam ante suppositum informatur corpus anima existente: sed hoc dubium vno verbo diluitur, negando ante suppositum comunicari corpori existētia: anima enim informat corpus formaliter per se ipsam, non per existētia suā; & informando substantialitèr, non comunicat illi existētia, neque hoc potest intelligi; informatio enim substantialis est prior actus antecedens cetera; illius informationis effectus primus est natura composita; & cum sit effectus primus necessariò antecedit existētia: naturā compositam statim, & absque medio consequitur suus terminus, nempe suppositi proprietates; ex qua & natura ipsa constituitur suppositū vt proprius ac primus effectus naturæ & proprietatis terminantis naturā; neque vllus datur locus existētia in tota hac constitutione: tunc ergo constituto supposito existētia animæ comunicatur supposito, & corpori per suppositum; vt existētia sit semper vltimus actus. Sed quia existētia suppositi humani est ipsa existētia animæ rationalis, vt cap. sequenti declarabimus, ideo existētia animæ rationalis dicitur comunicari corpori non habēti existētia suam; quamuis hanc eandem habeat à supposito; ab anima autē vt à principio quasi formali illius existētia, cuius est propria existētia.

PARS TERTIA.

Accidentia perfecta singulis existētijs sunt affecta.

1.
 Certum,
 accidentia ex-
 istere per exi-
 stētia sup-
 positi, vt p. cau-
 sā realē à qua
 pendent
 Quest. de
 titulo.

1. sent. ti-
 tu lo opposita
 Videtur nō
 improbabilis.

HAc constituta sententia, quod partes suppositi per eandem existētia existant, cōiuncta est alia quæstio, an accidentia quoque existant per eandem? Neque verò est dubium accidentia existere per existētia suppositi, vt per causam realē à qua pendent, quod postea erit declarandū. Sed modò inquirimus vtrū accidentia suas habeant existēcias, an verò satis illis omnibus sit vna existētia suppositi. Pars affirmans videtur nō esse improbabilis; potest quippe videri

A ratio non dissimilis de partibus suppositi & accidentibus. Sicut enim partes suppositi nō sunt id quod est, sed ex quibus suppositū est, ita accidentia absolute non sunt id quod est, sed sunt formæ quibus suppositū est album aut musicū; non ergo accidentia exigunt sibi existētia, quibus existant: nam quod habet existētia, simpliciter existit; accidentia autē non simpliciter existunt; non ergo habent existēcias suas. Et exemplum facit rem magis verosimilē; nā humanitas Christi per hoc quod coniungitur supposito existenti existit; ergo & hoc satis est vt accidentia dicatur existere, quod cōiungantur existenti. Quamobrem non esset dicendū existētia suppositi esse formā accidentium sicut est actus suppositi; sed esse formam, siue actū suppositi cū quo accidentia cōiuncta existerēt. Istam opinionem sequutus est Domin. à Soto vir sapientissimus 1. Physic. q. 6. quā nos exēplo & ratione elucidauim⁹.

Quam qui vellet sequi opinionē, duo oporteret attendere in mysterio Eucharistiæ. Primum quod nullo modo manet ibi existētia panis, quæ est proprius actus suppositi & non accidentium: quare sublato supposito non manet eius actus proprius; neque id potest intelligi. Alterum quod sit data quæritati sacramentali noua existētia, siquidem illa existētia panis sublata est; neque hoc est non verosimile: nam cum quantitas eam habeat naturam, qua potest separari à subiecto; id quoque habet vt separata à subiecto sit capax existētia, qua per se, hoc est, sine subiecto existat: non tamen illa quæritas est substantia; quia semper apta est in subiecto.

Nihilominus cōtraria sententia probanda nobis est. Primò ratione petita à S. Thom. 3. p. q. 17. art. 2. Nam partes eò quod coeunt in toto ad conficiendū ens simpliciter, illā existētia existunt qua suppositū simpliciter existit: accidentia verò, quia nō pertinet ad hoc vt suppositū simpliciter existat, non eandem habent existētia suppositi, sed suas peculiare & imperfectas existēcias. Et quia Christus Dñs humanitate simpliciter existit sicut & subsistit; idcirco quæ ad modū vnā subsistentiā relatiuā subsistit in naturis duabus; ita vnā existētia existit in naturis duabus; quæ est S. Doctoris ratio maxime elegans.

Probatur.

Confirm. 1.

Confirm. 2.
 exēplo huma-
 nitatis Christi
 coniunctæ sup-
 posito.

1. hæc sent
 existētia esset
 actus siue for-
 ma suppositi,
 nō accidentiā

Soto.

2.
 In eadē duo
 attendenda in
 mysterio Eu-
 charistiæ.

1. quod nō
 manet ibi ex-
 istētia panis
 Ratio.

2. quod quæ-
 titati sacramē-
 tali datur no-
 ua existētia
 sublata aliā pa-
 nis.

Ratio verosi-
 milis ex sepa-
 rabilitate quæ-
 titatis.

3.
 2. sent. in tit.
 asserta.

1. Probatio
 ex S. Thom.
 Partes coeunt
 in toto ad cō-
 ficiendū ens
 simpliciter, ac-
 cidentia nō p-
 tinent ad hoc
 vt suppositū
 simpliciter ex-
 istat.

Confirm.
 Christus hu-
 nitate simpli-
 citer existit, si-
 cut & subsistit.

Hoc

4.
Declaratur
Accidentia sūt
quædam essen-
tia, & species
suo genere cō-
plete; forma
vero quæ dat
speciē, dat ex-
istentiā,

Confirm. 2.
Quæ existunt
per existentiā
suppositi, quo-
dāmodo sub-
sistūt, cum sit
ea existentiā sub-
sistentium.

5.
2. Probatio,
ex S. Thom.
Accidentia ex-
istunt per sub-
stantiam tan-
quā per causā
quasi efficien-
tem, nō forma-
lē, quia pēdēt
ab existente.

Exemplum
proprietatum
Nulla causa
creata efficiēs
potest cōmu-
nicare suā pro-
prietatem existen-
tiam effectui:
quia illa est
prior.

Confirmatur.

6.
Ad prob. con-
trariam.
Ex dictis a
n. 3. patet dif-
ferentiam inter
partes substan-
tia, & acciden-
tia ad hoc ut p
eandem suppo-
siti existentiā
vel diuersam
existant,

Hoc verò ut intelligamus explicati-
us, id quoque aduertendum est, acciden-
tia esse quasdam essentias & species suo
genere completas; ergo suas habent ex-
istentias: existentia enim sequitur essen-
tiam, & eadem forma quæ dat speciem
dat existentiam speciei; quare sicut ex
corpore & albedine coniunctis id quod
coniunctum est, est ens per accidens ex
duobus entibus completis; ita est adie-
ctio quædam existentia accidentis ad ex-
istentiam suppositi; & nō est eadē existi-
entia. Et confirmatur, quæcūque enim ex-
istunt per existentiam suppositi, quodā-
modo subsistent; est quippe ea existentiā
subsistentium; ergo quæ adueniunt sub-
sistenti, aliud genus existentia postulat.

Postremò idem probatur argumento
alio S. Thom. 4. contra gent. cap. 14. Ac-
cidentia enim existunt per substantiam
tanquam per causam, non formalem ut
liquet, sed quodāmodo efficiētem; quia
pendent ab existente, ut postea declara-
bimus; quod maxime cernitur in pro-
prietatibus à natura specifica ortis: er-
go necesse est quòd accidentia afferant
secum nouum esse, & nouam existentia
quæ est terminus actionis; nulla enim
causa creata efficiens potest communi-
care suam propriam existentiam effe-
ctui; quia existentia causæ antecedit ex-
istentiam effectus; & anima quidem ra-
tionalis trahit corpus ad suam existen-
tiam in genere causæ formalis, sed nullo
modo in genere causæ efficientis. Cum
ergo existentia accidentium sit aliquis
effectus existentia suppositi; non est pro-
fectò existentia eadem. Et confirmatur,
quia suppositum antecedit existens, &
concurrit saltem in aliquo genere causæ
ad hoc ut accidentia existant; ergo cō-
currit ad existentiam accidentis; ergo
illa est distincta ab ista.

Discrimen verò inter partes substan-
tia & accidentia perspicuum iam erit.
Ille enim conueniunt ad ens per se vnū,
& subsistent in supposito; & non sunt ef-
ficientia aut species; ergo existunt per ex-
istentiam vnus per se entis, quæ est ex-
istentia subsistentis, & non habent exi-
stentias peculiare: accidentia verò quæ
non veniunt ad ens per se vnū, quæ nō
subsistent, non habent existentiam sup-
positi; & cum sint species quædam siue
essentia; & superaddita supposito existi-
enti; necesse est suas afferant existentias.

A Cum autem dicitur quòd si accidentia
haberent suas existētiās, simpliciter ef-
ficientia: negandum est; nam accidentia
possunt considerari collata cum his, quæ
in ipsis accidentibus meditamur; quo pa-
cto cōsiderantur ut id quod est: sed hoc
quoque accidit accidentibus, cū suapte
natura sint formæ adharētes substantiæ:
quia prius naturā coniunguntur cū sub-
stantia, quā existūt, ut dicemus. Et ideo
accidēs consideratū in se ipso est quod-
dam ens habens existentiam. Sed abso-
lutè non est ens, quia suapte natura non
est id quod existit, sed in alio existit. A-
iunt ergo in prima consideratione cerni
B analogiā proportionis, siue solā similitu-
dinē: quia accidēs imitatur substantiam,
quia est habēs existētiā. At verò in colla-
tione posteriori, qua accidēs cōsideratur
ut forma adharēs substantiæ, dignosci a-
nalogiā attributionis, quia accidēs non
est simpliciter ens sed entis, ut ait Arist.

Ut autem adhuc curiosius inquiramus,
videndum est quantum & quatenus ex-
istentia accidentis à supposito pendeat;
& in quo genere causæ. Primum autē di-
cendū est, accidentia (excepta relatione
filiationis, quæ proximè cōiuncta est cū
supposito) proximè esse coniuncta non
cum supposito, sed cū natura substantia-
li; qua media coniunguntur etiā suppo-
siti principaliter: neque enim conueniūt
naturæ sed supposito, quod est album &
musicū; natura verò neque alba est, neq;
musica. Et ratio hoc suadet, suppositum
enim est quod primò existit, & proximū
existentia subiectum, qua ipsum suppo-
siti completur; accidentia autem sūt
quasi species addita speciei substantia-
li; & vel ab ipsa natura substantia pro-
fluunt, vel ex ipsa deducuntur tanquam
de potentia passiva in qua sunt; suppo-
siti autem non est subiectum de cuius
potentia accidentia educantur, nisi ra-
tione naturæ: coniunguntur ergo acci-
dentiā proximè cum natura, sicut forma
cum materia: filiatio verò quia sequitur
existentiam, quæ est terminus vltimus
generationis, est propria forma suppo-
siti; & antecedit ordine naturæ omnia alia
accidentia. Vnde S. Th. 3. p. q. 35. ar.
5. in 3. d. 8. q. 1. art. 5. quodl. 1. art. 2. &
quodl. 9. n. 4. colligit filiationē generatio-
nis humanæ nō esse in Christo relationē
realē, quia suppositū ut potè diuinum nō
est capax relationis creatæ, quæ in gene-
ratione

Ad confirm. 1.
Accidēs cō-
sideratū in se
ipso, considera-
tur ut id quod
est, & est ens.
Absolutè nō
ita; quia prius
natura cōiun-
gitur cum sub-
stantia, quam
existat.

1. modo
datur propor-
tionis analo-
gia inter acci-
dēs, & substantiam.

2. modo,
analogia at-
tributionis,
qua accidens
nō est simpli-
citer ens, sed
entis.

Arist.

7.
Dubium 1.

1. Assertio.
Accidētia, præ-
ter filiationē,
coniunguntur
proximè cum
natura substantia-
li, & ea me-
diante etiā cū
supposito prin-
cipaliter.

Probatur
Suppositū est
id quod 1. ex-
istit: sed nō est
id à quo acci-
dentiā proflu-
unt, vel de cuius
potentia de-
ducuntur, nisi
ratione naturæ

Filiatio, quia
sequitur exi-
stentiā, est pro-
pria forma sup-
positi, & ante-
cedit omnia alia
accidentia.

1. Illatum
S. Thom.

Filiatio hu-
mana in Chri-
sto non est re-
latio realis.

2. Illatum: Adueniēte proprio supposito adueniret realis relatio filiationis.

8. Obseruādū 1. Accidentia per ipsam naturā pendent à supposito in genere materialis.

Ratio. Obseruādū 2. In alio quoque genere causā efficiētis sc. pēdēt à supposito existente.

Probatur 1. Non solū pendent à substantia vt sic, sed vt existēs est, cū ex propria ratione adueniant existēti.

In hac considerā pendent à substantia, vt à causa rātum efficiente.

Materia nō concurrat vt existens.

Accidentia ipsa sūt formę.

Probatur 2. Accidentia sūt participatio substantiæ existēti.

9. Dubium 2. Ratio dub.

In humanitate dimissa a Verbo solum suppositum mutaretur.

S. Thom.

Resolutio. Accidentia manerent eadem

ratione humana fundatur, Ex quibus etiam colligimus, quod si humanitas dimitteretur à Verbo, adueniēte proprio supposito adueniret relatio; & esset ille homo filius Virginis.

Post hęc obseruandum est, quod accidentia per ipsam naturam pendent à supposito in genere causę materialis: suppositum enim est, quod recipit, & receptaculū est naturę. Et ita appellant subiectum quod, & subiectum quo. Sed adhuc pendent accidentia à supposito in alio genere causę, quod est attentius considerā dū. Accidentia enim ex propria ratione qua accidentia sunt, adueniunt existēti, vt docuimus: ergo ex intima ratione pendent ab existente; existētia autē est propria suppositi; & ideo accidentia peculiari quadā ratione à supposito pēdēt secundū esse. Inquiramus ergo quo genere causę? Certē in genere causę efficientis videntur pendere à supposito existente. Nam ipsa existētia pertinet ad illud genus causę quo accidentia pēdēt à supposito; existētia autē ad solū genus causę effectricis pertinet. Cum ergo cōpertū sit accidentia pendere ab existente; non in genere causę materialis, quia materia non concurrat vt existens; neque in genere causę formalis, quia ipsa accidentia sunt forma: quod autē recipit accidentia materia est, scilicet subiectum; ergo in hoc quod accidentia pēdēt nō solū à substantia, vt substantia est, sed etiam vt existēs est; pendent quodāmodo ab illa in genere causę efficientis. Quod ratio philosophica persuadet, quia accidentia sunt quędā participatio substantiæ, & adueniunt substantię existēti; ergo in genere causę efficientis participāt illā, per hoc solum quia pendent ab existente. Accidentia ergo propria nō solū emanant ab existētia suppositi, sed ab ipsa forma quā suo modo participant & imitantur: accidentia verò cōmunia à sola existētia suppositi pēdēt, causalitate quadā imperfecta efficientis causę.

Ex quibus veniamur intelligentiā rei satis difficilis, quomodo scilicet manerent accidentia eadem in humanitate dimissa à Verbo; nihil enim aliud mutaretur nisi suppositum vt ait S. Thom. in 3. d. 5. q. 3. art. 3. ad 3. & d. 6. q. 1. art. 2. ad 5. Dicendum ergo est quod non solum manerent; sed is esset ordo naturę per causas naturales absque villo miraculo.

Attendendū igitur est, quod diximus accidentia non coniungi proximē cū supposito, sed cum natura; hac ergo ex parte mutato supposito non essent mutanda accidentia, sed manerent: existētia verò accidentiū non mutaretur, quia & illa proximē fluit à natura accidentiū, & illis manentibus, eorū quoque existētia superesset. Quamuis ergo natura humana mutaret existētiā, quia relicta existētiā diuinā obtineret humanam; existētia tamen accidentium eadem esset semper. Hęc ergo natura est causa per se istius accidentis; quia est causa quodāmodo materialis, quę nō potest mutari. alias transfret accidentis de suo subiecto in aliud. Existētia verò substantialis est duntaxat causa efficiens existētiæ accidentiū; causa, inquam per accidens; sicut enim amoto vno igne potest conseruare alius ignis calorē eundē; ita remota vna existētia naturę, quę erat diuina, alia existētia adueniens cōseruaret existētiā accidentiū. Et ita refutatur argumentū quod cōtra S. Doctore posset quis obijcere. Accidentia pendent à supposito, ergo illo sublato tolluntur. Obstandum est enim, quoniā accidentia pendent à supposito tanquā à subiecto ratione naturę; ratione verò suppositi quatenus existens est, pendent vt à causa efficiente: quare sublato supposito cū natura simul, tolluntur accidentia; sed manente natura, & adueniente alia existētia naturę in supposito alio, adhuc manent eadē accidentia, vt declaratū est.

Illud etiam est consuetarium, quod anima rationalis prius assumpta est à Verbo quā haberet vlla accidentia, quapropter dixit S. Thom. 3. p. q. 7. art. 13. ad 2. gratiam collatam animę Christi fuisse dispositionem consequentem, non antecedentem vnionem: prius ergo animę collata est diuina subsistētia & existētia; & inde propria effluerunt accidentia, & cōmunia. Nihilominus licet ita factum sit congruo ordine naturę; potuit anima creari simul cum accidentibus antequam subsisteret; quamuis oppositum credidimus cum commentaremur in 3. p. S. Thomę. Ratio autē supeditatur ex dictis; nam cum accidentia pendent ab existētia substantiali duntaxat vt à causa efficiente; ablata autem causa efficiente creata nihil deficit virtuti diuinę; illa coniunctio accidentium

& absq; miraculo.

Probatur ex dictis à n. 7. Accidentia cōiunguntur proximē cū natura. Eorum etiā existētia proximē fluit ab ipsorū natura.

Declaratur Hęc natura est causa p se istius accidentis, quodāmodo materialis: existētia verò substantialis est causa tantum efficiens per accidens existētiæ accidentium.

Obiectio.

Solutio ex proximē dictis.

Manente natura, & adueniente alia existētia in supposito alio, manerent eadem accidentia.

10.

Consect. Anima rationalis prius est assumpta à Verbo quā haberet vlla accidentia.

Probatur ex S. Thom.

Idpetit cōgruo ordo naturę.

Nō tamē est necessariū de pot. absoluta.

Probatur hoc. Sublata causa efficiēte creata potuit diuinā potenti à fieri

coniunctio & existentia accidentium in anima ante unionem animae cum corpore, & ante existentiam ipsius humanitatis; sicut in Eucharistia existunt sine ulla substantia.

Confirm. ex num. 9.

Hoc miraculum creandi animam cum sanctitate antequam assumeretur, neque congruum erat naturae, neque gratiae, quae tota derivanda esset ab unione Verbi.

11.

Aduertendum Natura non existit antequam subsistat unde in casu miraculi esset coniuncta accidentibus, sed non esset alba aut sancta, sicut humanitas est natura hominis, sed non est homo.

Obiectio.

Responsio.

In eo casu satis est si albedo habeat suum effectum formalem in eodem instanti, in posteriori tamen naturae, in quo iam suppositum praesupponitur coniunctum.

Ostenditur, exemplo formae angelicae

accidentium cum anima potuit fieri diuina potentia ante unionem animae cum corpore; & ipsae existentiae accidentium potuerunt produci, ita ut prius natura existentent accidentia, quam ipsa humanitas; sicut & in Sacramento Sanctissimo existunt sine ulla substantia. Et confirmatur, quia si qua esset necessaria colligatio accidentium cum existentia substantiae, & ita necessaria & intrinseca ut omnino accidentia penderent ab illa; dum dimitteretur humanitas, mutata existentia mutarentur accidentia: effectus enim per se pendens ab aliqua causa, mutata causa mutatur, saltem seruato ordine naturae. Quod tamen est falsum, cum docuerimus futura fuisse eadem accidentia in humanitate illa dimissa a Verbo. Quare nulla fuit repugnantia, si Deus potestate sua vteretur, quin animam Christi cum sanctitate crearet antequam assumeret; sed id miraculum non solum non erat congruum naturae, sed neque gratiae: omnis enim gratia derivanda erat ab unione Verbi, & nulla fuit praecessura.

Aduertendum denique est, quod sicut natura antequam subsistat non existit; ita etiam quamuis diuina virtute coniungeretur cum accidentibus ante suppositum, natura non esset alba aut sancta; sed solum esset coniunctio quaedam, quae expectaret hypostasim siue suppositum; sicut enim humanitas est natura hominis, sed homo non est; ita humanitas coniuncta cum albedine alba non est. Accidentia ergo manentia in humanitate dimissa a Verbo, expectarent hypostasim de qua dicerentur; & in illa antecedentia naturae antequam subsisteret, non esset alba, neque posset operari. Et quamuis albedo sit causa formalis, & ipsa coniunctione cum corpore exerceat causalitatem suam; tamen non est mirandum, quod adhuc non faciat album; nam esse album est effectus formalis consequens; & dum corpus non subsistens pendet ante suppositum quo subsistit, pendet quoque effectus albedinis, quod est esse album. Satis est quod in eodem instanti, licet posteriori ordine naturae, demus albedini suum effectum, quod est esse album, constituto prius supposito. Imò hoc etiam meditandum est in forma Angelica subsistente, quae si dimitteretur a Verbo prius natura fieret suppositum, quam esset intellectu praedita. Nam esse intelligentem est alicuius determinate, & non

A est quid commune, & est alicuius existentis; ergo prius necesse est constitui suppositum existens, cui tribuatur effectus formalis accidentis; & ante suppositum naturae adhuc non existens, non est accidentibus praedita, neque operatur.

His tamen constitutis quod accidentia suas habeant existentias, quaerendum est, verum haec existentiae accidentium sint res absolute distinctae ab accidentibus? parumque utilis est disputatio: & ferè eadem rationes, quibus probatum est existentiam substantiae esse rem absolute distinctam, persuadent hoc idem de existentibus accidentium. Sunt tamen accidentia imperfecta, quorum existentiae non adeo perfecta forsitan sunt ut censenda sint simpliciter distinctae ab essentia. Haec enim nobis perpetua est forma distinctionis. Quare probabiliter potest dici, existentias accidentium esse quidem actus, vel quasi actus illorum; sed non esse res absolute distinctas; quia neque in accidentibus cernimus eam potentiam passiuam ad recipiendam existentiam, nisi modo quodam imperfecto; cui explicatio satis esset formalis distinctio ex natura rei. Et haec satis.

Confirmatio.

Quod accidentia suas habeant existentias docet S. Thom. 3. p. q. 17. art. 2. negans in supposito posse inueniri plures existentias substantiales, sed bene plures existentias accidentium. Idem docet lib. 4. contra gent. cap. 14. & c. 7. de ente & essentia, & in 1. d. 2. q. 2. art. 3. & d. 20. q. 1. art. 1. Quam sententiam consequitur Thom. Caiet. 1. p. q. 28. art. 2. & 7. cap. de ente & essentia, & Paul. Soccin. 7. metaph. q. 5. testatus auctorem opinionis S. Thomam. In qua etiam consensit Ioan. Scot. in 2. d. 12. q. 1.

PARS QUARTA.

Existencia non aduenit rebus nisi completis secundum modum entis in suo genere.

Per ea quae haecenus disputauimus satis liquet, existentiam non aduenire rebus nisi completis, & verissime dici solitum, quod existentia sit rei cuiusque ultimi actus. Sed hinc oritur primum dubium de formis subsistentibus; cum enim

subsistentis prius quam intelligens.

12. Accidentium existentias esse res absolute distinctas ab accidentibus probatur eisdem rationibus quibus de existentia substantiae cap. 23. p. 5.

Accidentium existentiae non sunt adeo perfectae, ut censentur simpliciter distinctae ab essentia unde probabiliter dici potest, esse actus vel quasi actus accidentium, sed non esse res absolute distinctas.

13. Idem.

Caiet. Soccin. Scot.

1. dubium de formis subsistentibus.

Quorundam sent. has formas prius naturā existere quā constituatur hypost. p. proprietate.

2.

Assertio 1. est dicta sent. inuersio in oppositum.

Ratio 1. ex 24. p. 2. n. 6. & cap. 25. p. 1. num. 16.

Existencia aduenit entico stituto in genere, seu supposito, & in eius conceptu non includitur

Ratio 2.

Suppositū spirituale est forma subsistens addito solo termino per hoc quod nō assumitur ab alieno supposito.

Sic lineam diuisam statim cōsequitur terminus qui est punctus.

Ratio 3. & precipua.

Existētia est actus vltimus pertinēs ad cōplem. speciei; quare quod p se existit, potest separari diuinitus: igitur posito fundamento, quod natura sine supposito non potest cōseruari à Deo, colligitur naturā ante suppositum non existere.

3.

Assertio 2.

subsistere sit modus entis perfectus, subsistens enim est quod per se operatur. & per se est; videtur quod saltē eā forme subsistentes prius existant, quā terminentur hypostatica proprietate. Et ita quidam opinantur, imò aiunt hypostaticam proprietatē esse terminum rei existētis.

Nihilominus dicendum est ipsas formas subsistentes prius naturā constitui per hypostaticam proprietatem, quā existant. Prima ratio est quam superius proposuimus ad probandum hoc commune pronunciatum, quod existētia adueniat supposito: quæ ratio est communis etiam in natura spiritali subsistente. Existencia enim aduenit enti constituto in genere, in cuius entis conceptu non includitur existencia, vt probauimus; sed suppositum etiam Angelicū est ens in genere constitutum per ea quæ non contingunt, sed sunt propria suppositi: ergo existencia quæ contingit & aduenit rebus in genere cōstitutis, non antecedit suppositū, sed consequitur. Hoc ipsū cōprobatur ex propria ratione suppositi spiritalis: est enim suppositū illud forma subsistēs addito solo termino, per hoc quod non assumitur ab alieno supposito; ergo is terminus absque vllō medio consequitur ipsam formam subsistentem: sicut enim inter lineam & punctum terminantem nihil mediū interiācet, sed oportet lineam diuisam statim consequi terminum, qui est punctus; ita & formā subsistentem necesse est prius natura terminari, quod est subsistere separatim, & deinde sic terminatam existere. Præcipua verò ratio est, quia existencia est actus vltimus, ita vt nihil iam vltra expectandum sit ad complementum speciei. Quamobrem quod per se existit, absque omni addito, potest separari per diuinā potentiam: quid enim non poterit separari, cum existat? Ergo posito fundamento quod natura sine supposito nō potest à Deo cōseruari; eodem argumento colligitur naturam ante suppositum nō existere; aliās quare non existit separata à supposito, siquidem prius natura quam sit in supposito existit? Dicendum ergo est etiam in formis subsistentibus existētiā aduenire suppositis; & eas nō posse existere antequam terminentur hypostatica proprietate.

De anima verò dicendum est, eò quod fit subsistens, produci ante informatio-

A nem corporis terminatam sua hypostatica proprietate modo iā explicato; quo fit completa aliquaher secundum modū entis sufficientem vt existat.

Ex quibus colligimus in eo sensu dici, quod existencia sit entis completi, scilicet talis entis quod possit per se separatim existere: nam anima rationalis est ens incōpletum, quia est pars, sed habet hoc cōplementū vt secundum modum suæ naturæ possit separari; & ideo etiam producit existens ante quam vniatur corpori. Et ad hunc modū quantitas separata est ens cōpletum quoad modum entis, quāuis is modus illi non sit naturalis: est tamen natura quāritatis capax illius modi, quadam obedientiæ potestate, vt possit à Deo separari; sic autē separata habet suum modū entis completi, quo existere possit separatim, & per se operari, & affici accidentibus.

Ab eodem principio deducimus accidentia prius coniungi subiecto quam existant; siquidem nulla accidentia possunt existere sine subiecto excepta quantitate: & ipsa quāritas etsi prius naturā producat quā cōiungatur subiecto (quod est de omni forma subiecti cuiuscunque affirmandū) tamen in illa prioritate naturæ non existit; quia non est forma habens per se existentiā, sed per subiectū: est tamen capax existentiæ extra subiectum, potentiā quadā obedientiali. At verò naturali actione producta in illa prioritate antequā coniungatur subiecto, non existit; quia adhuc non est completa secundum modum suæ naturæ, quæ postulat vt in subiecto sit. Aliās si secundum naturam suam prius existeret, quā copularetur subiecto; posset secundum naturam existere sine subiecto, quemadmodum de anima rationali philosophamur. De alijs verò accidentibus perspicuum est prius naturā coniungi quam existere, siquidem per nullam potētiam possunt separari à subiecto. Hoc etiam persuadet illa ratio, quia accidens completur coniunctione cum subiecto; is enim est proprius modus accidentis secundum naturam illius, vt in subiecto sit: existencia autem aduenit enti completo. Denique existencia est actus alicuius singularis determinati; singularia autem accidentium determinantur in subiecto, in quo sunt incommunicabilia cuiuscūq; alteri subiecto. Nam & quāritas

Corol. 1.

In eo sensu dicitur existentiā esse entis completi, hoc est, talis entis quod possit p se separatim existere.

Hoc modo anima rationalis est ens cōpletum, & sic producit existēs antequā vniatur corpori.

Item quāritas separata.

5.

Corol. 2.

Accidentia prius coniunguntur subiecto quā existant.

1. Ratio, quia nō possunt existere sine subiecto, excepta quantitate spe cōtata secundū pot. obedientiālem.

2. Ratio fundamentalis.

Quantitas producta in eo priori antequā cōiungatur subiecto non est completa secundum modū suæ naturæ.

3. Ratio.

ab al. surdo. De alijs accidentibus procedit non modo 1. ratio, sed 2.

4. Ratio.

Existencia est actus alicuius singularis determinati, singularia verò accidentium determinantur in subiecto, vt ca 12. p. 2. n. 14.

quæ

Illatum: Existencia aduenit accidentibus coniunctis, vt determinatis, & incommunicabilibus; sicut in genere substantie suppositis.

6. Aduertendum de his qui non distinguunt existentiam ab essentia, afferentibus prius naturam accidentia coniungi cum subiecto, quam existant, eoque a subiectis pendeant. *Suar. in met. disp. 34. sect. 6. n. 11.*

Hos Doctores non secum ipsos concordare ostenditur.

7. Assertio 3. Modi reales accidentium non habent existentiam propriam etiam cum subiecto coniunctam. Probatur. Modi non sunt esse et sic deo non habet aliud esse, nisi rerum quarum sunt modi, & appendices.

Exemplum vnionis. Modus non habet existentiam propriam; satis enim est vt existant per existentiam albedinis, cum partes substantie existant per existentiam suppositi. Et hoc est consentaneum prefinitis sententijs.

8. Assertio 4. Relatio habet suam existentiam propriam, quia habet veram essentiam tota ratione formalis distincta ab alijs essentia.

que forsan seruata identitate potest esse in subiectis commutatis, dum tamen est in vno, non potest esse simul in alio. Ergo hac quoque ratione existentia aduenit accidentibus coniunctis vt determinatis, & incommunicabilibus; sicut in genere substantie aduenit suppositis.

Aduertendum tamen est eos, qui opinantur, existentiam non distingui ab essentia, non secum ipsos concordare dicentes, prius natura accidentia coniungi cum subiecto quam existant, eoque a subiectis pendeant. Nam etsi pendeant a subiectis in quocumque genere causa id velis, tamen prius natura producuntur, quam coniungantur subiectis; cum in coniunctione modus quidam realis adueniat formae producti, vt ij Doctores probè aiunt. Cum ergo prius natura producantur, & in illis productis affirmant claudi existentiam; dissentiunt a dictis, dum affirmant, prius coniungi, quam existant. Veritas autem constat quod existentia ab essentia distinguatur re ipsa; & idcirco nos rectè aiimus, & consentaneè prius natura produci essentiam accidentis; deinde coniungi subiecto suo; tunc demùm existere.

Claudimus questionem vno asserto, quod modi reales accidentium non habent existentiam propriam, etiam cum subiecto coniunctam. Nam etsi illa coniunctione facta nihil desideretur complementi, quin possint existere; fit quidem vt sic completi modi isti, & reuera existant, quæ sine coniunctione nequeunt existere: sed quia non sunt essentia rerum; esse autem sequitur essentiam; ideo non habent aliud esse, nisi ipsum esse rerum quarum sunt modi, vel quarum sunt appendices; verbi gratia, coniunctio ipsa albedinis cum corpore res quædam est, & non nihil; sed non habent vllam existentiam propriam; satis enim est vt existant per existentiam albedinis, cum partes substantie existant per existentiam suppositi. Et hoc est consentaneum prefinitis sententijs.

Relatio autem etsi non sit res absolute distincta a fundamento; est tamen vera essentia tota ratione formalis distincta ab alijs essentia; & non pertinet ad vllam essentiam, vt calefactio pertinet ad calorem, quia est calor prout fit, siue via ad calorem; ergo etsi reuera alia pertinentes ad essentias alias, quia ipse

A non sunt essentia; non habeant existentiam propriam; tamen relatio, quæ est essentia specifica non pertinens ad alias rerum essentias, sed per se constans; suam habet existentiam non relativam, sed absolutam, vt docet S. Thom. in 1. d. 20. q. 1. art. 1. Cuius rei satis firmum argumentum est, quod esse sequitur essentiam.

CAPVT XXVII. Argumenta refelluntur.

B. Pro partibus aduersis hæc argumenta occurrunt. Primum probatur, quod materia habeat suam existentiam: vnaquæque enim res dum producitur, esse siue existentiam acquirit; materia autem semel creata est, formæ generantur, & corrumpuntur: ergo materia suam habet existentiam perpetuam. Et confirmatur, quoniam si amitteret existentiam, desineret esse. Quod si respondeatur formam aduenientem in eodem instanti, quo forma prior corrumpitur, dare esse materia: illud esse siue existentiam illa, est noua, & numero distincta; materia autem semper est eadem numero, & æterna cuius esse est perpetuum; ergo non habet aliam & aliam existentiam a formis diuersis, sed semper eadem propriam suam. Et iterum confirmatur, quoniam materia est receptaculum formæ, quod antecedit illam ordine naturæ: ergo prius existit materia, quam forma; existit ergo propria suam existentiam, antequam quicquam habeat a forma.

Secundò: Partes compositi sunt in ipsa natura composita, antequam proprietate suppositi terminetur; ergo ante suppositum existunt in natura; esse enim in natura existere est, ergo existentia partium antecedit suppositum.

D. Tertiò: Partes sunt causæ totius; ergo prius natura existunt: causa enim antecedit effectum. Et confirmatur, quoniam si non existunt, nihil sunt; ergo non sunt causæ reales compositionis.

Quartò: Nulla res est extra causas producta, nisi secundum actualem entitatem, quæ est ipsa existentia, vt docet S. Thom. 1. contra gent. cap. 79. in fine; sed res, quæ non est extra causas producta nihil est, neque potest esse realis causa intrinseca compositionis; ergo partes prius natura existunt, quam componantur.

tis, & non pertinentem ad illas, sed per se constantem. Hæc existentia relationis non est relativa, sed absoluta, vt docet S. Thom.

I. Contra tradita cap. 26. p. 1. 1. argum.

Confirm. 1.

Responso. Forma adueniens in eodem instanti quoprior corrumpitur, dat esse materia.

Replica.

Confirm. 2.

2. 2. argum.

3. 3. argum.

Confirm.

4. 4. argum.

S. Thom.

Quintò: Anima rationalis prius existit quam componat naturam humanam; & tamen existentia illius non impedit compositionem entis per se, quod est homo; ergo bene possunt partes compositi suas habere existentias, & nihilominus componere per se unum.

Sextò: Existentia animæ rationalis est spiritualis; existentia autem hominis non est spiritalis, cum desinat esse inter cetera homine: ergo existentia hominis alia est ab existentia animæ; Possunt ergo inveniri duæ existentia substantiales in supposito eodem. Et confirmatur, quia corpus non potest existere per existentiam spiritualem, ergo habet aliam existentiam corpoream sibi propriam; & ita sunt in homine partiales existentia.

Septimò: Humanitas fuit prius producta, quam assumpta à Verbo; ergo in illa antecedentia habebat suam existentiam, non à supposito cum quo adhuc non erat copulata, sed suam & propriam. Probatur antecedens, quod prius fuerit producta quam assumpta; quia fuit assumpta vera natura humana, quæ non erat nihil, sed erat actu extra causas; aliàs Verbum uniretur nihilo, vel fieret unio ad naturam in intellectu, quæ est unio intelligibilis, non realis; & utramque blasphemum est & hæreticum. Deinde probatur consequentia ex eo quod humanitas fuit prius naturam producta quam assumpta, quod prius etiam natura habebat existentiam; quia productio est mutatio de non esse ad esse, scilicet de non existente ad hoc ut existat; sed in illa prioritate naturæ humanitas producta erat; ergo existebat. Et confirmatur, quia existentia est rei singularis; nihil autem producitur per se primo, nisi singulare; ergo per se primo producitur existens.

Octavò: Humanitas illa in vita mortali, conservabatur à causis naturalibus; ergo conservabatur secundum humanam existentiam; divina enim existentia necessaria est, & non potest ab vlla causa conservari: ergo in humanitate illa aliquid proprium est ipsius humanitatis, quo existat; propria verò naturæ antecedunt suppositum; ergo ante suppositum ordine naturæ existebat humanitas.

Ultimò: Natura humana in Verbo non est unita proximè cum divina essentia, imò neque potest ita coniungi (ut opi-

namur) sed existentia divina est essentialis, & est ipsa essentia, ut postea docebitur; ergo humanitas non est coniuncta cum illa; ergo non existebat existentia divina, sed sua propria existentia; quæ quidem suppositum antecedit necesse est, cum sit propria natura.

Aduertenda

ID quod lib. 2. docuimus memorandum hic est, quod sola causa efficiens exigit sibi existentiam in causando; quoniam agens comunicat esse suum, quod habet; neque enim dat quod non habet; quare necesse est ut habeat existentiam, ita ut nullam sit efficiens causa, in qua non antecedit existentia. Causa verò materialis, quia esse recipit, minimè postulat sibi existentiam ad causandum: formalis autem causa est principium unde res incipit esse; est quippe principium speciei, & essentia; essentia autem est cui conuenit existere. Quare forma non dat esse quasi comunicet suum esse; sed per hoc dicitur dare esse, quia facit capax existendi: non ergo necesse est, ut existentia formæ antecedit, cum ad causandum necessaria non sit. Quamobrem capite superiori nequaquam voluimus probare, in ipsa forma non posse antecedere existentiam, cum anima rationalis prius existat, quam informet: sed probatum est formam non postulare existentiam ad causandum. Nam & anima rationalis non informat quatenus est existens, sed ut simplex forma per se ipsam coniuncta cum materia. Inde tamen colligitur, quod nisi forma sit per se subsistens, unde habet ut prius existat; necesse est ut nullam præhabeat existentiam.

Deinde necesse est concedere, quod ordine naturæ prius res producatur, quam existat: essentia enim creata distinguitur ab existentia, & recipit illam quasi subiectum illius; subiectum autem prioritate naturæ antecedit formam, quam recipit: ordine ergo naturæ prius res quæque producitur, quam existat: sicut ergo materia non potest esse sine forma, neque quantitas sine figura, neque fundamentum sine relatione, cum tamen antecedant; ita quamuis essentia producta antecedit existentiam, non potest sine existentia esse; maximè cum esse existere sit. Neque ista opinio nobis propria est,

IO

1. Aduertendū ex lib. 2. cap. 4. p. 3. n. 5. & cap. 61 p. 1. n. 6.

Causa efficiens exigit sibi existentiam in causando: nam comunicat esse suū quod habet. Non sic causa materialis, quæ recipit esse.

Non formalis, quia forma est principium unde res incipit esse, quatenus est principium speciei, & essentia, cui conuenit existere: unde non dat esse quasi comunicat esse suū, sed per hoc quod facit capax existendi.

Ipsa quoque anima rationalis non informat quatenus est existens.

Coroll. Nisi forma sit per se subsistens nullam præhabeat existentiam.

2. Aduert. Necesse est ordine naturæ prius rem produci, quam existat. Ratio.

Essentia creata recipit existentiam quasi subiectum eius.

Sicut materia non potest esse sine forma, quantitas sine figura, fundamentum sine relatione, cum tamen antecedit.

5. argum.

Confirm.

7. argum.

Probatur.

Confirm.

8. argum.

9. argum.

ce. Iam: ita est
tia sine existē-
tia, licet, &c.
Hoc assertum
esse debet cō-
mune.

Ex dictis se-
quitur totā ef-
sentiam cōsti-
tui prius quā
existat.

Asignatur or-
do in produ-
ctione substanti-
æ, ut cap. 26.
p. 1. n. 16.

Compositum
quia nō fit sup-
positū per exi-
stentiam, ante-
cedit quoq; il-
lam.

12.

Contra hæc
argumentum.

Responsio
Ioan. Vincēt.

Refutatur 1.
Intelligentia
nostra nō cō-
ducit ad rerū
causalitatem.

Videlib. 2. cap.
61.

Refutatur 2.
urgēte eodem
argumento.

Pro vera resp.
præsciendum.

Prioritas na-
turæ, est ordo
ipse causandi:
& negationes

est, sed omnibus communis sit opus est, qui essentiam consentur esse subiectū existentia. Quod si res producta antecedit existentiam, ita ut sit prius natura producta, quā existens; illud est consequens, ut tota essentia cōstituatur prius quā existat. Itaque producitur materia, & forma, & per hoc ipsum compositum proprietate suppositi completum: & solum hoc productum, est primū subiectum existentia: cum ergo singulæ partes substantiæ prius naturā producatur quā existant, & existentia non sit necessaria ad illarum causalitatem; compositum per se faciunt ante existentia; & ipsum compositum, quia non fit suppositum per existentiam, antecedit quoque illam. Igitur ex ijs, quæ sunt probata, liquet prius naturā suppositum produci, quā existat aut ipsum suppositū, aut pars eius.

Hæc tamen veritas, quæ stabilis est, & firma, apud aliquos illo argumento vacillat, quod res non existens nihil est; quod autem est nihil, non est realis causa. Ioan. Vincent. vir non mediocriter eruditus, cum de hac re multa disputaret, ut tandem se explicaret à quæstione, dixit naturam, verbi gratia, productam ante existentiam, non intelligi iam ut nihil, aut non existentem, sed neque existentem; benè tamen intelligi cum potentia quadam, ut existat. Id verò primum recusandum nobis est, quod intelligentia nostra aliquid conducit ad rerum causalitatem: quare non hoc loco quid intelligatur, sed quid sit, de rebus ipsis inuestigamus. Et idcirco de prioritate naturæ differentes lib. 2. hoc ipsum præstitimus, ut non explicarem prioritates has solo modo intelligendi, ut assolet, sed rebus ipsis illas coaptavimus. Deindè argumentum adhuc urget: cum enim dicitur quod materia producta sit in potentia, ut existat, percontandum superest, an sit in potentia causæ? hoc enim est nō esse adhuc productam: an verò sit in potentia extra causam? & redit difficultas; quod enim non existit, nihil est; quare materia neque in potentia reali est, hoc est, non est prædita reali potentia. Dicendum ergo est quod in illa prioritate significamus aliquod genus causæ; est enim naturæ prioritas ordo ipse causandi: quare negationes in illa prioritate, hanc habent vim, ut signi-

A ficient res non esse per se tales: nam si per se tales essent, in omni antecedentia naturæ tales essent; quod autē prius natura non habent, & postea habent consequente ordine naturæ, non ex se habent, sed ex aliquo addito, & per causā aliquam: verbi gratia, materia prius naturā quā formam habeat non existit, hoc solum significat, quod ex se illud nō habeat; sed per causam aliam: quæ negationes sunt veræ ex ipsa natura rei. Quā obrem nō colligitur quod materia producta in illa prioritate, sit nihil; nam hoc nomen, nihil, amplius negat, quā non existens, ut antea docuimus; essentia enim rei producta aliquid est; in illa ergo prioritate naturæ est essentia; sed non est existens in illa prioritate: aliquid ergo est, & aliquid non est in prioritate illa; est aliquid, scilicet est essentia iam producta, & aliquid non est; quia adhuc non est producta existentia in illa prioritate: nihil autem, utrumque negat; quare essentia producta non nihil est, sed aliquid. Captione ergo æquivoci, argumentum aliquos vexat: nam id quod absolute non existit, nihil est; sed id quod in alia prioritate non existit, quia adhuc non est producta existentia; iam tamen aliquid est, & non nihil, quia est ipsa essentia producta. Similiter refellitur argumentum illud, quod productio rei est mutatio de non esse ad esse; quæ per hoc ipsum traducitur de non esse ad esse: in illo ergo priori quo producitur essentia ut existentiam recipiat, in via est, ut recipiat existentiam; & esse in via est traduci de uno in aliud; quare maximè propriè accommodatur definitio mutationis. Neque aliter potest intelligi, cum necesse sit ut substantia ordine naturæ prius producat, quā ipsa existentia recepta in substantia.

B Post hæc advertendum est, quod humanitas in Verbo habet quandam realem existentiam qua subsistit in divina persona, & in persona ista, scilicet in Verbo, non in Patre, aut Spiritu Sancto: existit autem per existentiam Verbi essentialem, quæ est communis tribus personis; & quia existentia est actus suppositi; non est necesse quod humanitas coniungatur cum existentia divina absque medio, sed medio supposito. Licet enim in Deo essentia, & existentia sint idem, & existentia nō sit proprius actus suppositi.

in eo priori natura significat res nō esse per se tales, sed ex addito, & causa

Sic materia dicitur in eo priori anteformā non existere.

Vera responsio

Falsum est quod essentia in eo priori nihil sit, quia nihil utrumque negat essentiam productā & existentiam.

Æquivocatio explicatur.

Quod absolute non existit nihil est, sed quod in alia prioritate non existit, iam aliquid est, scilicet est essentia producta.

Aliud argumentum refellitur.

In illo priori essentia producta est in via, ut recipiat existentiam: esse autē in via est traduci de uno in aliud; quod est mutari.

13.

3. Advert.

Humanitas in Verbo habet realem existentiam qua subsistit in ista persona solum, scilicet existentiam Verbi essentialem; sed quia existentia est actus suppositi, necesse est quod humanitas cum ea coniungatur medio supposito.

In Deo existētia est actus nature.

At humanitas medio supposito obtinet existētiā diuinā; saltē ordine rationis, si vnio realis ad suppositum, & ad existētiā sit vna; si sunt duæ, hypostatica, &c.

14.
4. Aduert. Materia i. non est æterna.

Probat 1. Æuum est mēsurā existētiæ, ex S. Thom.

Materia licet habeat perpetuā existētiā in genere, non intermissā; tamē nō habet eandem existētiā.

Confirm. ex S. Thom.

Probat 2. Materia est per se mutabilis tēporaria mutatione.

S. Thom. explicatur.

Materia etsi non inueteretur, mutatis existentijs innouatur secundū quid.

suppositi, sed naturæ diuinæ, quæ primò existit; tamen humanitas, quæ est creata essentia, suum ordinem seruat, vt prius subsistat, quàm existat; & ita prius est in supposito; & medio supposito obtinet diuinam existētiā; saltem ordine rationis, si vnio realis ad suppositum diuinum, & ad existētiā est vna. Si verò sentias esse vniones duas, hypostatica vnio erit prior non solo ordine rationis, sed prioritate naturæ. Hæc autem pertinent ad alium locum.

Denique aduertendum est, materiam primā nō esse æternā. Nam æuum est mensura existētiæ rerum, vt docet S. Thom. i. p. q. 10. ar. 6. sicut & aliarum rerū existētiā metimur tempore: materia autem prima etsi non intereat, sed semper duret, & ita habeat perpetuam existētiā in genere, non intermissā, quia nunquam desinit esse; tamen non habet eandem existētiā. Et confirmatur, quoniam auctore S. Thoma art. 5. æuum est totum simul, sicut & æternitas: vbi autem sunt diuersæ existētiæ, non est vna existētiā tota simul; ergo neque æuum. Et idem probatur manifestè; quia materia est per se mutabilis mutatione temporaria; non quòd ipsa generetur, sed quia est subiectum generationis substantialis: quare tempore mēsuratur, non æuo. Cum verò S. Doctor in illa q. art. 5. ait ea, quæ non innouantur neque veterantur, mensuram habere æuum; minimè significauit æuum esse mensuram materiæ; nam etsi non inueteretur, innouatur tamen secundum formas diuersas quarum est per se subiectū; & ipsius mutationis per se subiectū est; & mutatis existentijs non nihil innouatur, non simpliciter vt incipiat esse; sed secundum aliquid, vt incipiat esse commutatā existētiā, secundum species diuersas.

Responsio.

15.
Ad 1. argum. Responsio.

Sicut materia est pura potentia quoad essentiam, vt modò sit huius, modò illius speci-

AD primum argumentum respondetur, quòd materia rerum corruptibilium quando creata est, acquirit esse existētiæ collatum à forma corruptibili; vel saltem esse pendens à forma, vt postea declarabimus. Quare nihil mirum quòd corruptā formā, & succedente alia, amitteret vnā existētiā, & acquireret aliā; sicut enim materia est

A pura potentia quoad essentiam, vt modò sit huius, modò illius speciei, quod præcipuè consideratur in materia; ita quoad existētiā, quæ contingens est, & minùs præcipua, nunc istā, nunc illā existētiā existit. Quòd autem producta fuerit per creationem, non probat existētiā materiæ esse semper eandem: nam & forma materialis creata est simul cum materia, cuius tamē esse corruptibile est; neque enim esse variatur per diuersum genus actionis: nam homo creatus, seu productus de nihilo, & genitus idē esse haberet, non diuersum.

B Item quamuis formæ corrumpantur, & materia non corrumpatur; non est argumentum quòd materia habeat suam existētiā; sed quòd maneat cum aliqua existētiā, nouā formā superueniente; forma verò ipsa corrupta, desinit in nihil, vt statim magis explicabimus. Ad confirmationem respondemus, quòd si materia amitteret esse, absque dubio interiret; materia autem nunquā amittit esse, sed hoc esse, vel illud esse, & dum alterum amittit, alterum acquirit. Est ergo argumentum ab eo quod est secūdum quid, ad id quod est simpliciter: nam absolutè & simpliciter non amittit esse, sed amittit hoc esse, vel illud esse, corrupta vna forma, & inducta alia; amittere enim negationē continet, quasi nullum esse retineat. Et huic argumēto aptanda sunt, quæ dicuntur de illa propositione; Christus desinit esse in triduo; neque enim desinit esse, quamuis desinit esse homo. At verò negamus materiam esse æternā; quare non est necesse, vt semper eandem habeat existētiā: neque etiam identitas materiæ exigit identitatem existētiæ, cum sint res distinctæ. Et ita refutantur omnia, quæ inter arguēdam obijciebantur. Ad alteram confirmationē respondetur negando, quòd materia prius existat, cò quòd sit formæ receptaculum: nam ad recipiendum (quod est genus causæ materialis) non est necessaria existētiā materiæ, vt docuimus.

C

D Ad secundum respōdetur, quòd partes compositi vt antecedunt existētiā suppositi, non existunt neque per se, neque in toto: sunt tamen in toto vt partes componētes per quandam coniunctionem, etiam antequam existant; sicut & accidens prius coniungitur ordine naturæ

ei: ita quoad existētiā, quæ contingens est & minùs præcipua, nūc istā nūc illā existētiā existit. Forma materialis facta est per creationē simul cum materia, & tamen eius esse corruptibile est.

Homo creatus, & genitus idem esse haberet.

Responsio iuxta hæc directā.

Ad 1. confirm. Materia non amittit esse simpliciter, aliàs interiret; amittere enim negationē continet, sed amittit secundum quid, id est, hoc esse, vel illud esse.

Christus nō desinit esse in triduo, licet desierit esse homo.

Ad replicam ex 4. aduert. Identitas materiæ non exigit identitatem existētiæ, cū sint res distinctæ.

Ad 2. confirm. ex 1. aduert.

16.
Ad 2. argum. Partes compositi sunt in toto vt partes componētes antequam existant. Exemplum accidentis.

turæ

Esse sic in toto est esse coniu-ctum, vt pars contenta in co-ntinente.

17.

Ad 3. arg. ex 1. aduert.

Ad confirm. ex 2. aduert. n.

12.

tura cum substantia, quam existat in ea- dem. Negatur ergo quod esse hoc modo in toto, sit existere in illo; sed est coniu-ctum esse, vt pars contenta in continen- te.

Ad tertium negatur, quod ad causan- dum necessaria sit existentia, nisi in sola causa efficiente. Ad confirmacionem iam docuimus, materiam productam non esse nihil, quamuis in illa prioritate natura non antecedit existens: & quod no- idem est nihil, & non existens in illa prio- ritate natura; antecedit enim aliquid, scilicet essentia, & non antecedit exi- stens: quia existentia est res distincta, & aduenit essentia producta.

18.

Ad 4. arg. Nulla est rea- lis causa, finali excepta, nisi producta sit ex- tra suas causas.

Actualis enti- tas vel signifi- cat entitatem, quae est actus, vt forma pro- ducta: vel enti- tatem in actu, vt forma pro- ducta, & iam existens: vel vt ait Scotus entitatem quae actus est entitas, vt materia pri- ma: & hoc suf- ficit ad causan- du, vt in 1. adu.

Ad quartum concedimus nullam esse causam realem, excepta finali, nisi pro- ducta sit extra suas causas: at vero actua- lis entitas nomen est æquiuocum; signi- ficat enim vel entitatem, quae est actus, vel entitatem in actu; vel etiam, vt Ioan- nes Scotus vult, entitatem quae actu est entitas, vt materia prima. In prima sig- nificatione forma producta, vt antece- dit existentiam, est entitas actualis, scili- cet entitas, quae est actus. In secunda in- terpretatione non est entitas actualis, id est entitas in actu, nisi dum existit: exi- stentia enim est actus ipsius essentiae, & ideo dicitur essentia in actu, essentia exi- stens. In tertia explicatione ipsa mate- ria producta est actualis entitas, vt illi loquuntur: & hoc sufficit ad causandum, vt diximus. Itaque existentia in solo ef- ficiente requiritur.

19.

Ad 5. arg. ex 1. aduert. Pars existens potest compo- nere per se vnū non tamen vt existens est.

Ad quintum concedo, quod pars exi- stens potest componere per se vnū; no- tamen vt existens est, quod iam antea obseruauimus. Vnde colligimus quod nulla pars compositi habet existentiam, vt potè non necessariam ad componen- dum; nisi sola anima rationalis propter causam diuersam; quia est pars, quae po- test separari à composito, & per se sub- sistit.

20.

Ad 6. arg. Esse anima ra- tionalis in se est spirituale pure esse homi- nis vt sic est spirituale sim- pliciter, quia est idē esse ani- ma, sed coniu- ctum corpori.

Ad sextum respondetur, quod esse ho- minis in se ipso vt est quadam res, est spirituale, cum sit ipsa existentia anima; sed esse hominis, vt hominis est, est con- iunctum cum corpore; & ideo simplici- ter est spirituale; sed est coniunctum cor- pori, vt de ipsa anima dicendum est. Esse autem anima extra corpus est pure spirituale, quia in se spirituale est, & cor- pori non est coniunctum. Ex quibus no-

A colligitur quod sit diuersum esse, sed idē communicatum, & coniunctum, vt liquet ex ijs, quae dicta sunt cap. praecedenti, Et ideo S. Thom. ait cap. 5. de Ente, & essentia, quod anima rationalis inter substantias spirituales appropinquat re- bus materialibus, quae trahuntur ad par- ticipandū esse anima. Ad confirmatio- nem respondetur, quod id quod existit habet existentiam sui generis; & non po- test corpus existere per existentiam spi- ritualem; neque anima per existentiam corpoream: corpus autem quod est pars compositi, non est id quod existit, sed est pars hominis existentis, potest suo modo existere per existentiam spiritua- lem. Quare enim non coniungitur cum existentia spirituali, sicut coniungitur forma spirituali, scilicet ipsi anima.

Ad septimum respondetur, concedē- do antecedens probè demonstrari il- lis argumentis; scilicet quod humanitas antequam assumeretur, producta quidē erat; sed in illa antecedentia non erat existens; hoc enim expectabat à Verbo: sicut etiam non erat subsistens, neque hypostasis; subsistentia autem & hypo- stasis magis coniuncta est natura, quam existentia, cum pertineat ad composi- tionem per se: sicut ergo non prius sub- sistebat, ita neque prius existebat. Ad rationem inductam, declarauimus etiā quomodo productio sit mutatio de non esse ad esse; ita vt esse sit terminus non proximus, sed vltimus: prius ergo ordi- ne naturae producitur essentia, & per hoc ipsum quod producitur est in via ad es- se. Ad confirmationem respondetur cō- cedendo, quod productio est rei singu- laris: est autem natura singularis ante suppositum imperfecte; in supposito ve- rò est perfecte singularis, quia est incō- municabilis. Et vtroque modo singula- re est terminus actionis; ordine tamen quodam vt natura producta prius ter- minet actionem, quam suppositum. Et ideo prius producta est natura, quam assumpta à Verbo: & adhuc superest vl- terior terminus, scilicet existentia; sicut ergo prius producitur natura, quam sup- positum; ita prius producitur vtrumque quam existentia: licet haec omnia suo or- dine sint terminus productionis.

Ad octauum respondetur, quod cau- sae naturales conseruant res materiales per suas dispositiones, quae pendent à motu

S. Thomas ait quod ani- ma rationalis inter substan- tias spirituales appropinquat rebus materia- libus.

Ad confirm. Corpus quod est pars homi- nis existentis potest suo mo- do existere p- existentia spi- ritualem: quia non existit vt quod.

21.

Ad 7. arg. Humanitas an- tequam assume- retur erat pro- ducta, sed non in eo priori ex- istens, sicut nec subsistens aut hypostasis, cū tamen subsiste- tia magis con- iuncta sit natu- ra, quam exis- tentia.

Ad confirm. Productio est rei singularis: sed natura an- suppositum est singularis im- perfecte; in sup-posito autē est perfecte singu- laris, quia est incōmunicabi- lis.

1. terminus productionis est natura, 2. esse suppositum, 3. est existentia.

22.

Ad 8. arg. Cause natura- les non conser- uant nisi remo- motu

tè, & per accidens rei materialis existentiam quatenus earum dispositiones, quæ pendent à motu, impediuntur contraria, quibus res corrumpitur.

Declaratur. Deus conseruat propriè existentias rerum in genere causæ efficientis.

Humanitas Christi seruata erat, non quia existentia diuina, sed quia coniunctio cum Verbo conseruabatur, non per causas naturales, nec per accidens, cum nec etiam per illas effecta fuerit.

Quod humanitas Christi existeret, etiã aliquo modo pendebat à causis naturalibus disponentibus quatenus coniunctio hypostatica pendebat à physica. Et sic interitus sui in triduo causam habuit naturalè, scilicet tormentum crucis.

23.
Ad 9. argum.
1. Responso ex 3. aduert.
2. Responso. Existentia non est propria natura, sed supposito: quare in humanitate Christi existente medio supposito non consideratur aliquid ef-

motu: & quidem conseruant per accidens, dum conseruatis proprijs dispositionibus, impediuntur contrariè quibus res corrumpentur. Nam si Deus tolleretur ab aqua omne accidens, adhuc maneret aqua; prius enim non pendet à posteriori; accidentia autè posteriora sunt, & ab existentia substantiæ pendent. Si verò Deus induceret accidentia contraria induceret formam aliam substantialem, & corrumpetur aqua. Igitur causæ naturales non conseruant ipsam existentiam rerum, nisi remotè, & per accidens, vt dixi; Deus autem conseruat propriè rerum existentias in genere causæ efficientis. Respondeatur ergo quod sicut humanitas in Verbo non habebat propriam existentiam, sed per hoc existebat, quia erat coniuncta Verbo; ita existentia eius, quæ nulla erat, non conseruabatur; sed per hoc humanitas seruata erat, quia coniunctio cum Verbo conseruabatur. A causis autem naturalibus ista coniunctio non conseruabatur etiã remotè, & per accidens, sicut neque per causas naturales effecta est: conseruabatur autem alia coniunctio antecedens scilicet animæ, & corporis, quibus separatis homo interiit in triduo. Et quia illa coniunctio humanitatis cum Verbo, pendebat ab ista, scilicet vt corpus, & anima essent coniuncta, aliàs non esset humanitas: quod humanitas illa existeret, aliquo modo etiam pendebat à causis naturalibus disponentibus, & quod interiit causam habuit naturalem tormentum crucis. Præterea negamus existentiam esse aliquid proprium illius humanitatis, cum per conuinctionem solū cum diuina existentia existeret, vt dictū est. Imò neque in rebus creatis existentia est propria naturæ substantialis, sed suppositi, vt est etiam notatum.

Ad vltimum dicimus, humanitatem non coniungi cum diuina essentia proximè, sed medio supposito; & hoc quidem satis esse vt existat. Dicendum adhuc est existentiam non esse propriam naturæ, sed suppositi. Quamobrem, dum meditatur humanitatem illam existentem medio supposito, non meditatur aliquid essenziale compositum ex diuino, & humano, quod est impossibile; sed aliquid personale ex vtroque compositum, vt est certò asserendum: existentia enim ad suppositum pertinet. Hæc ve-

ro, quæ sunt loco alio studiosius tractanda, non potuerunt hic etiam non attingi ad tuendam opinionem S. Thomæ, quam verissimam esse iudicamus.

CAP V T XXVIII.

Agentia naturalia producant rerum existentias.

DE causis, atque effectibus existentia disputandum nobis est. Circa causam efficientem quæstio noua est à Recentioribus excogitata, vtrum agentia naturalia producant rerum existentias. Verba enim S. Thom. obscuriora pluribus in locis, dū more Philosophorum loquitur, effecere vt nonnulli sibi in animum inducerent, sententiam esse S. Doctoris, quod existentia rerum non sit effectus alicuius agentis naturalis, sed solius Dei. A qua opinione, quæ procul distat à veritate, communem magistrum vendicabimus. Caput diuidimus in partes tres.

C Prima pars: *Refellitur opinio negans existentiam produci ab agentibus naturalibus.*

Secunda: *Agentia naturalia sunt principalia ad producendas existentias rerum, & non sola instrumenta.*

Tertia: *Qua actione producatur existentia?*

P A R S P R I M A.

Refellitur opinio negans existentiam produci ab agentibus naturalibus.

D **Q** Vi negant existentias rerum produci ab agentibus naturalibus, quatuor conclusionibus mentem exponunt, quæ singulatim sunt refellendæ. Prima est, quod existentia est primus effectus antecedens omnem alium effectum. Id autem quod omnia antecedit à solo Deo est per creationem; & ita existentia creatur; & est effectus solius creatoris. Secunda est, quæ deducitur ex prima, quod existentia sit effectus solius Dei. Tertia est, existentiam quoad speciem, quam sortitur, esse quoque effectum agentis naturalis. Quarta est & vltima, quod agens creatum ipsam existentiam creatam coniungat actione sua cum essentia, quæ producitur: & quod eatenus agens naturale

sentiale cōpositum ex diuino & humano, sed personale,

Quæstio hæc noua,

S. Thomæ verba obscuriora nonnullis suasere p. negantem.

1. In hac op. neg. Bañ. 1. p. 4. 3. ar. 4. 4. Asserta de existentia. 1. eam esse effectum, & creaturam. 2. Esse effectum soli solius Dei. 3. Quoad suam speciem esse effectum agentis naturalis. 4. quod hoc agens eam coniungit cum essentia, & sic dat esse rebus.

turale dicatur dare esse rebus, quatenus esse productum à Deo, coniungit cum essentia à se ipso producta.

Prima conclusio adeò abhorret ab instituto rationis, vt mirum sit viros doctos sic potuisse opinari: existentia enim est vltimum complementum, & terminus, vt omnes Philosophi vno ore conclamant; non ergo est primus effectus, sed postremus. Item existentia est actus essentiae, & essentia est subiectum; necesse est autem vt subiectum antecedit formam, siue actum, vt cum Aristot. omnes consentiunt. Adhuc, quod antecedit subiectum, est per se subsistens, neque enim pendet à subiecto; vt anima, quae prius producitur ordine naturae, quam immitatur corpori: igitur si existentia antecederet essentiam ordine naturae, proculdubio subsisteret. Quae omnia asserta S. Thom. passim confirmat, nullo dissentiente. Denique existentia est alicuius speciei, & essentiae existentia; quod intelligi non potest, quin essentia antecedit existentiam. Nam vel ipso loquendi modo dum aimus res existere, supponimus res suis existentijs; sic vt fingi, vel cogitando, non possit, existentiam supponi rei cuius est existentia. Et haec est expressa sententia S. Tho. opusc. 37. vbi docet, quod esse vt est principium formale antecedit; sed quatenus fit, & inest, essentia antecedit esse: est igitur existentia, vt & formae aliae, quae in genere causae formalis antecedunt. Sed simpliciter subiectum antecedit formam; sicut enim albedo antecedit album, ita existentia antecedit existere. Itaque loquendo absolute, ordine quodam productionis, sicut necesse est prius produci corpus quod albedine fit album, quam ipsam albedinem; ita necesse est prius produci essentiam, quae per existentiam existit, quam ipsam existentiam; cum essentia sit subiectum existentiae. Quidam aiunt existentiam creatam non subsistere, quia producitur in materia. Sed hi Doctores coguntur confiteri existentiam non esse primum effectum Dei, cum materia prius producatur: pessimam verò incunt philosophandi rationem, quae à doctrina peripatetica, & ab ipsa veritate multum dissentit: tum quia existentia sequeretur materiam, non formam, cum forma sit primus actus materiae: tum quia essent plures existentiae in supposito; nam existentia

suppositi non potest antecedere suppositum, vt ante productum suppositum, producatur existentia suppositi in materia. Quod si existentia producitur producto supposito, vt volumus, & S. Thom. planissime docet; nihil prohibet produci ipsam existentiam ab eo agente, quod suppositum producit.

Quod autem existentia creetur absurdissimum est; nam cum creatio sit rotius substantiae, & partes substantiae non creentur, nisi per accidens in toto ipso composito; etsi dicatur existentia creari simul cum toto (vt S. Thom. aliquando loquitur 1. p. q. 45. art. 4. & opusc. 37. cap. 4.) quando ipsum compositum creatur, aut aliqua forma subsistens: non tamen creatur existentia, dum generatur compositum; aliam per se separata crearetur, quod est impossibile, vt iam probauimus. Docet aut S. Thom. existentiam esse vltimum effectum productionis a pertissimè q. 7. de potentia, art. 2. ad 10. & eum effectum esse finem ceterorum, & aliam saepius.

Secunda conclusio: Quod existentia sit effectus solius Dei, refutatur clarissime. Nam existentia non creatur per se separata, vt docuimus; dum ergo generatur compositum, non creatur existentia: quod autem non creatur, & pertinet ad naturam rei, producitur actione naturae; aliam actio naturae deficeret. Et confirmatur, quoniam generans perficit genitum quoad omnia naturalia; ergo maxime perficit illud naturali existentia, quae est proprius actus naturae. Explanatur argumentum, existentia enim non est effectus quispiam excedens modum agentis, cum non indigeat creatione; & est actus naturalis antecedens in agente; ergo neque quoad terminum actionis, cum sit actus naturalis; neque quoad modum actionis, cum non creetur, superatur facultas agentis. Et haec est planissima opinio S. Thom. saepius enim asserit omnes causas conuenire in hoc, quod causent esse, 3. contra gent. cap. 66. & 67. & de Potentia, q. 7. art. 2. & ibidem ad 10. argumentum.

Tertia conclusio est adhuc minus verosimilis, quod scilicet causae naturales non producant existentiam, nisi quoad speciem; quasi species existentiae, & existentia producta sint res distinctae: existentia quippe producta, est ipsa singularis,

S. Thom.

3. asserti quoad posteriorem p. improbatio. Creatio est totius substantiae.

Existentia creatur simul cum toto ex S. Thoma. cum totum creatur, non cum generatur.

Non potest per se separata creari, quia est vltimuseffectus productionis.

Idem.

4. 2. Asserti refutatio.

Id quod non creatur & pertinet ad naturam rei, producitur actione naturae aliam actio naturae deficeret.

Confirm. Generans perficit genitum quoad omnia naturalia: existentia verò est proprius actus naturae.

Explanatur. Existentia non est effectus excedens naturam neque quoad terminum actionis, cum sit actus naturalis, neque quoad modum actionis, quia non creatur.

5. 3. Asserti improbatio. Existentia producta, est ipsa singularis existentia, species

1. asserti quoad priorem partem, Improbatio 1. Existentia est vltimum complementum & terminus.

Improb. 2. Essentia vt subiectum sequitur.

Confirm. 1. Si à subiecto non penderet, subsisteret, vt anima.

S. Thom. Confirm. 2. Existentia est essentiae existentia.

Idem. Existentia vt est principium formale, antecedit.

Essentia ordine productionis, & vt subiectum, atq; adeò absolute antecedit.

Quorundam responsio, Existentiam produci in materia, & ideo non subsistere.

Refellitur 1. vt non coherens 1. asserto.

Refellitur 2.

Refellitur 3.

autem non distinguitur à singularibus. Improbatio 2. arguens ad hominem.

Quidquid producit, singulare est, & non commune.

Improbatio 3.

Improbatio 4. ex S. Thom.

Existencia nō habet genera, & species: unde si singula existentiā a solo Deo producantur, nullo modo ab agente naturali dimanarent.

6. 4. asserti improbatio 1.

Si existentiā a solo Deo produceretur, a solo Deo induceretur in subiectum.

Creatio animę non terminatur ad coniunctum, scilicet ad hominem, qui non creatur, sed gignitur.

Agens quod producit existentiā coniungit illam cū essentia.

Probatur inductione.

Improbatio 2.

Agens naturale non con-

laris, & designata existentiā; species autem non distinguitur à singularibus, ut supra probatum est. Et arguitur ad hominem; quicquid enim producit, singulare est; igitur in ista existentiā producta, vel aliquid est quod sit productum ab agente naturali, & illud non est existentiā communis siue species existentiā, sed est singularis existentiā, singulare enim est quod producit; vel nihil omnino producit existentiā etiā quoad speciem, ab agente naturali. Et iterum; quia nihil est singulare, quod non sit in specie, quæ singularia antecedit in cognitione; si Deus producit se solo singulas existentiās, etiam species illarum se solo producit. Postremò idem probatur auctoritate S. Thomæ, qui argutissimè ostendit existentiā non habere genera, & species; ergo si singula existentiā a solo Deo producantur, nullo modo ab agente naturali dimanant. Ceterum tomo 2. disputandum nobis est longius de ista determinatione agentium, quæ multos præcipitavit ad falsum. Et antea quoque demonstratum est agentia naturalia ad effectus singulares determinata esse; dicuntur verò determinare existentiā nostro modo intelligendi, ut in soluendis argumentis elucidabimus.

Postrema conclusio æquè est improbabilis, scilicet quòd agēs naturale existentiā productam à Deo, coniungat cū essentia à se producta: nā si existentiā produceretur à solo Deo, à solo Deo induceretur in subiectum; actio enim naturalis terminatur ad esse cōiuncti; nisi sit forma subsistēs separata, ut anima rationalis: hæc enim sicut prius existit, quàm informet corpus, ita nō pēdet à corpore; neq; creatio qua anima creatur, terminatur ad coniunctum, scilicet ad hominē, qui non creatur, sed gignitur: sed existentiā rerū nō est subsistēs, neq; creatur; ergo actio qua producit, terminatur ad cōiunctum, scilicet ad essentiam cum existentiā coniunctam; & ita agens quod producit existentiā, coniungit illam cū essentia. Et idem probatur inductione, quia nulla est actio terminata ad formam, quæ per se non coniungat illam cum subiecto; nisi sit forma subsistēs, ut est anima rationalis. Idem probatur, quoniam si agens naturale coniungeret existentiā cum essentia; hoc faceret disponendo

A subiectum: essentia autem per se est capax existentiā; quoniam existentiā est primus actus eius; ergo inter essentiam, & existentiā nulla est media dispositio. Explicatur hoc; nā licet forma substantialis sit primus actus materiæ, & nullus actus sit medius inter utramque; tamen materia prout antecedit sub alia forma, quia non est ex se determinata ad illam quam non habet, media dispositione generantis disponitur ad novam formam; quare etiam ad recipiendam animam rationalem disponitur materia; & agens quod disponit materiam, inducit animam in materiam dispositā: sed essentia per se ipsam est capax existentiā, & determinatum subiectum istius existentiā; ergo non disponitur ab agente naturali ad recipiendam hanc existentiā: ergo si existentiā à Deo solo producit, ab eo solo etiam inducitur. Explicatur res hæc exemplo lucis, & diaphani, hoc enim modo forma quodammodo disponit ad existentiā; sicut diaphanum est dispositio ad lucem; sed tamen, quia hæc dispositio non determinat potentiam passivam aeris ad recipiendam lucem; quia aer obscurus non est sub forma contraria; ab eo agente à quo lux producit, infunditur aeri: ergo similiter cum essentia per se ipsam sit capax existentiā, imò determinata ad hanc existentiā; ut hæc existentiā inducatur in essentiam, nulla dispositio agentis naturalis antecedit; sed id agens existentiā introducit, quod producit. Denique etsi existentiā esset res, quæ posset à solo Deo produci in re genita, & iterum Deus solus illam produceret, & agens naturale introduceret: adhuc tamen verum non esset, quòd agens naturale daret esse rebus: nam agens naturale introducit animam in corpus; non tamen dat animam, sed Deus nobis animam donat: dare enim est causæ efficientis ipsum donum; ergo si existentiā non est effectus agentis naturalis; agens naturale non dat rebus existentiā. Sed quòd agens naturale det esse rebus, S. Thom. docet sapissimè, & omnes cū S. Thoma ea in re consentiunt; ergo agens naturale, non solum inducit existentiā, sed producit illam, siquidem dat illam.

His ergo meritò repudiatis ostendendum est, quomodo agens naturale producat existentiā. Aduertendum igitur

congiungit existentiā cum essentia dispositiue: quia essentia per se est capax existentiā.

Explicatur 1. exemplo materiæ, quæ indiget dispositione ad novam formam, quia ex se nō est determinata ad illam.

Explicatur 2. exemplo diaphani, in quo ipsa tantum diaphaneitas est dispositio ad lucem, sicut forma quoque quodammodo disponit ad existentiā.

Improbatio 3. Agens naturale non daret esse rebus, si solum illud introduceret: nā animam introducit in corpore, & tamen non dat animam.

Ratio. Dare est causæ efficientis ipsam donum.

S. Thom.

7. De effectione existentiā. Aduert. 1.

Vnumquodq; agit in quantum est actu existens; quia existentia requiritur in agente, ut docuimus: ipsa tamen existentia non est vis actiua, sed est actus ipsius virtutis; sicut ergo in virtute agentis per se inuenitur existentia, non ut vis actiua, sed ut actus & complementum virtutis, ut postea explicabimus; ita in effectu necessario inuenitur existentia, non ut forma producta in qua est assimilatio inter agens, & effectum, sed ut complementum formae productae. Et sicut agens solam formam communicat, quae est principium agendi; & tamen non producit solam formam, sed etiam proprietatem hypostaticam, & totam ipsum suppositum: ita etiam etsi solam formam communicet, tamen existentiam producit.

8. Aduert. 2. Id proprie dicitur communicari, in quo est assimilatio quae attenditur secundum speciem, ut lib. 3. c. 12. p. 2. n. 4. Existentia est analogum in quo non est propria assimilatio, sed consequitur formam assimilantem.

9. Aduert. 3. Solus Deus conseruat existentias rerum, sed non solus producit illas. Similiter de essentijs. Ratio.

Res ut perpetuo existant, necesse est ut perpetuo efficiantur. Agentia autem naturalia, quia definita sunt, agunt cum quadam mutatione, scilicet a non esse ad esse, ut in physicis docemur; verbi gratia, a non esse hominem ad esse hominem, vel a non esse calidum ad esse calidum: vt quatuor;

vt quatuor;

vt quatuor;

vt quatuor;

vt quatuor;

vt quatuor;

vt quatuor;

igitur est, quod vnumquodque agit in quantum est actu existens; quia existentia requiritur in agente, ut docuimus: ipsa tamen existentia non est vis actiua, sed est actus ipsius virtutis; sicut ergo in virtute agentis per se inuenitur existentia, non ut vis actiua, sed ut actus & complementum virtutis, ut postea explicabimus; ita in effectu necessario inuenitur existentia, non ut forma producta in qua est assimilatio inter agens, & effectum, sed ut complementum formae productae. Et sicut agens solam formam communicat, quae est principium agendi; & tamen non producit solam formam, sed etiam proprietatem hypostaticam, & totam ipsum suppositum: ita etiam etsi solam formam communicet, tamen existentiam producit.

Aduertendum enim est, quod proprie dicitur id communicari in quo est assimilatio; huc autem secundum speciem consideratur, ut lib. 3. docuimus: existentia autem est analogum quoddam in quo non est proprie assimilatio, sed consequitur formam assimilantem, quae dat speciem, & ita fiet ut existentia quoque producat, siquidem consequitur formam communicatam siue essentiam specificam, ut proprium complementum illius.

Adhuc tamen obseruandum est, quod solus Deus conseruat existentias rerum. Vnde nonnullis visum est, solum Deum producere ipsas rerum existentias. Hoc tamen est a ratione alienum; nam conseruatio rei est effectio ipsius rei perpetua: quapropter sicut essentia prius producit quam existentia; ita prius ordine naturae conseruatur essentia, quae est subiectum existentiae, quam existentia in subiecto. Quod si vtraque a Deo conseruatur, nullum argumentum efficitur, quod existentia a solo Deo producat; quia a solo Deo conseruatur: nam & essentia iam producta ab agente naturali, a solo Deo conseruatur, quia res omnes ex se ipsis non existunt, & idcirco ut perpetuo existant necesse est ut perpetuo efficiantur. Agentia autem naturalia, quia definita sunt, agunt cum quadam mutatione, scilicet a non esse ad esse, ut in physicis docemur; verbi gratia, a non esse hominem ad esse hominem, vel a non esse calidum ad esse calidum: vt quatuor;

A & idcirco res dum fiunt, mutantur de non esse ad esse. Dens autem, qui est primum agens, agit sine mutatione ipsius effectus; non immutando illum de non esse ad esse, sed conseruando, & perpetuo efficiendo ut sit: quae tamen operatio diuina prius terminatur ad essentiam, quam ad existentiam, ut diximus. Vnde intelligere licet quare conseruatio aequiualet creationi, & sit productio totius: cum enim totum conseruetur & non sola pars; & conseruare sit continenter efficere; conseruatio est productio, totius sicut creatio. Et solum discrimen est quod creatio intelligitur, ut mutatio prima ex non esse; sed conseruatio potius est quaedam manus diuina retinentia, ne res ad nihilum redeat. Cum enim res ex se ipsa non sit perpetuo, ad non esse rediret, nisi perpetuo efficeretur ut sit. Sicut ergo creatio excedit facultatem agentis naturalis, ita & conseruatio. Conseruatur igitur existentia, sicut & essentia, a solo Deo; sed non producit existentia, aut essentia de non esse a solo Deo, sed a Deo & causis naturalibus simul.

Qua in re aduertendum est, quod lib. 2. docuimus, creationem non esse actionem, sed significari per modum actionis, eò quod nullo modo antecedit re creatam: & cum omnis actio sit in aliquo subiecto, creatio, quae antecedit omne subiectum, in nullo est, & nulla actio est. Est ergo creatio ipsa res creata significata per modum actionis cum aliqua nouitate, ut sit ex non esse ad esse. Eadem ratione conseruatio non est actio, sed significatur per modum actionis; cum enim tota substantia conseruetur, nullum est subiectum in quo ista actio insit: actio quippe antecedit effectum, & supponit subiectum; impossibile est ergo quod ipsum subiectum sit effectus actionis. Cum ergo per conseruationem sicut per creationem tota substantia efficiatur, conseruatio non antecedit in ipsa substantia, ut in subiecto, sicut neque creatio. Vnde conficitur ut eodem genere impossibilis, & creatio, & conseruatio repugnet agenti naturali. Et hoc idem confirmatur ratione iam inducta, quoniam agens naturale agit cum mutatione eò quod non efficit totum ens, sed hoc ens, vel illud ens; verbi gratia, ex ligno producit ignem, ex se-

Deus agit perpetuo efficiendo ut sit.

Conseruatio aequiualet creationi: quia est productio totius.

Diferimen inter vtramque.

10. Aduert. 4. Creatio non est actio: quia non est in subiecto cum antecedit omne subiectum sed est ipsa res creata significata per modum actionis cum aliqua nouitate ut sit ex non esse ad esse.

Idem de conseruatione.

Impossibile est, subiectum quod actio necessario supponit, esse effectum actionis.

Eodem genere impossibilis repugnat creatio, & conseruatio agenti naturali, ut n. 9.

Confirm. Agens naturale agit cum mutatione, eò

quod non efficit totum ens, sed partem efficit, & partem supponit.
 Re iam producta, actio agentis naturalis cessat: aliā si duraret, nō conseruaret rem productā, sed mutaret.

11.
Corollar.
 Existētia rerū est effectus agentium naturalium, dum res denuō efficiuntur, nisi quādo forma ab alio agente producit, eō qđ sit forma per se subsistēs, vt in generatione hominis.

mine hominem: non ergo totum producit; sed partem supponit, & partem efficit, quod necessariō accidit cum aliqua mutatione rei. Igitur re iam producta, cessat actio agentis naturalis; aliā si duraret non conseruaret rem productam, sed mutaret. Solum ergo primum agens quod potest efficere totum, & operari absque mutatione potest rem iam productam conseruare. Quod autem agens naturale producat existētiā, sicut & essentiam, nulla est repugnantia.

Ex quibus apertissimē liquet, quod existētia rerum est effectus agentium naturalium, dum res denuō efficiuntur. Id enim nullo modo repugnat; sed potius necessarium est; nisi forma ab alio agente producat, vt in generatione hominis; quia est forma per se subsistēs: & ideo generans non producit existētiā animā, sed productam a Deo communicat corpori. Dum verō res conseruantur, non sola existētia, sed tota substantia est effectus solius Dei; & ita semper existētia est effectus agentis. Quod autem humanitas Christi sit producta ab agente naturali, & eius existētia, quæ diuina est, non sit producta ab illo, potuit virtute diuina effici, vt declaratum est, substitutā diuinā existētiā pro humana.

Confirmatio.

Quod agentia naturalia producant rerum existētiās, suadet auctoritate Aristot. 5. Metaph. tex. 4. ponentis terminum generationis existētiā. *Generatio (inquit) in id quod est, quamuis ex eo quod non est.* Ergo sicut agentia naturalia corrumpunt corpoream substantiam redigendo ad non esse; ita & ex non esse ad esse deducunt, quæ generant. Eadem est sententia S. Thom. 1. p. q. 8. ar. 1. & q. 45. art. 5. & q. 104. ar. 1. & lib. 2. contra gent. cap. 21. & lib. 3. cap. 66. & de veritate, q. 5. ar. 9. ad 7. & q. 3. de potentia, ar. 1. 4. & 7. & q. 7. art. 2. alijsque multis in locis, quibus affirmat agentia naturalia dare esse rebus effectis, planē in genere causæ efficientis, quo solo genere agentia naturalia dant, quicquid dicuntur dare. Sunt verō duo loci insignes, quibus sententia Doctoris Sancti liquidō constat. Nam q. 3.

Aristot.

S. Thom.

Ait agentia naturalia dare esse rebus effectis

Duo loci insignes S. Doctoris.

1. locus.

A de potent. art. 8. arg. 19. cum vellet probare Deū creare formas in materia, assumit principium ex lib. de causis: quod esse rerum est per creationem; esse autem rerum est per formam geniti: ergo forma geniti creatur in materia. Respondet S. Doctor, esse geniti non esse per creationem, sed per causam secundam agentem in virtute causæ creatricis: & ideo illud esse geniti dicitur esse per creationem, hoc est, per actionem pendentem a causa creatrice. Qua responsione S. Thom. sentit proculdubio ab eodem agente deriuari esse & formam: & utrumque proficisci a causa secunda. Et q. eadem 3. art. 16. ad 21. arg. affirmat impossibile esse, vt quæ creatur a Deo, habeant formas productas ab angelis; quia esse sequitur formam: quare qui producit formam, producit ipsum esse; sed cum Deus creat substantiam, ipse solus producit esse: ergo ipse solus producit formam per quam dat esse: igitur in opposito, cum agens naturale in generatione producat formam, vt liquet, impossibile est in sententia S. Thom. quod esse sit a solo Deo: sed est simul a producta forma; per quam formam ipsum agens creatū dat esse genito, vt S. Thomas alijs in locis affirmat. Idem affirmat Ioan. Scot. in 4. d. 1. q. 1. & contrariam sententiam, quam falsō credidit fuisse Doctoris Sancti, multis refellit. Consentunt Thom. Caiet. 1. p. quæst. 8. art. 1. vbi testatur falsō imputari S. Doctori ab Scoto contrariam sententiam. Et Francisc. Ferrar. libr. 2. contra gent. cap. 21. licet Ferrar. opinetur agentia naturalia vt instrumenta concurrere ad rerum existētiās producendas, de qua re p. cap. sequenti disputabimus.

D

PARS SECVNDA.

Agentia naturalia sunt principalia ad producendas rerum existētiās, & non solum instrumenta.

Alij sunt, qui affirmant existētiās rerum produci ab agentibus naturalibus, duntaxat vt ab instrumentarijs causis; produci autem illas a solo Deo, vt ab agente principali: quæ fuit sententia Francisci Ferrar. 2. contra gentes, cap. 21. Nam esse est proprium Dei, & participatur ab agentibus naturali-

2. locus.

Scot.
 Falsō ab Scoto imputatur S. Thomæ sententia impugnata.
Caiet.
Ferrar.

1. sent.

Ferrar.
 Argum.
 Esse est proprium Dei, & participatur ab agentibus naturali-

bus

ralibus contin-
gētē, & sic o-
perantur in vir-
tute 1. cause,
cuius esse est ef-
fentia.

Exemplum
calidi per par-
ticipationē ca-
loris ignei.
S. Thom.

2.

2. sent. in. tit.
asserta.

Aduertendū.
Omne creatū
agens dicitur
instrumentum
Dei.

Huius prolo-
quij 1. causa.
S. Thom.

Nullū agens
vniuocum est
causa totius spe-
ciei: aliās esset
causa sui ipsi:
vnde ponenda
est alia causa
totius speciei,
prima equiuo-
ca, & principa-
lis.

Item omne
agens creatum
est ens particu-
lare, & defini-
tum, & non po-
test esse causa
totius enti.

Explicatur
S. Thomas.
Agentia creata
vocat non in-
strumenta, sed
quasi instru-
mēta, quia mo-
uent mota, &
sunt agētia po-
steriora; sicut
ad producēdas
essentias, ita
ad existentias.

3.

2. causa

Auicenna.
S. Thom.

Agens natura-
le est causa mo-
tus, & agens di-
uinum est cau-
sa esse ipsi, cau-

bus, quibus esse est contingens: ergo operantur in virtute primæ causæ, cuius esse est essentia; sicut omne calidū quod participat calorem, qui est proprius igni, calefacit vt instrumentum ignis. Et hoc videtur docere S. Thom. 1. p. q. 45. art. 5. & de veritate, q. 5. art. 9. & quæst. 3. de potentia, articul. 1. & idem multis commonstrat 3. contra gent. capite 66.

Nihilominus affirmandum est, agens naturale producere existentiam simul cum essentia, vt principale agens in suo ordine. Est tamen aduertendum, quod omne agens creatum dicitur instrumentum Dei. Cuius proloquij duplex est causa. Altera quam assignat S. Thomas 2. contra gentes, cap. 21. quia omne agens vniuocum est quidem causa alterius indiuidui in specie eadem; sed non est causa totius speciei: aliās esset causa sui ipsius: ergo ponenda est alia causa totius speciei prima vniuersalis, & æquiuoca, cuius sit quasi instrumentum agens vniuocum. Et quia omne agens creatum est quoddam ens particulare, & definitum, non potest esse causa totius entis; esset enim causa sui: necesse est ergo, vt sit quasi instrumentum primi entis, quod est ipsum esse subsistens complectens omne esse, & infinitum; atque ita omne agens creatum est instrumentum Dei. In quo eleganti discursu perspicuum est, quod S. Thomas non negat agentia creata esse in suo ordine præcipua; sed illa ipsa agentia cum causa prima comparata, vocat non instrumenta, sed quasi instrumenta; quia mouent mota, & sunt agentia posteriora. Sicut igitur eodem loco hominem generantem hominem, vocat quasi instrumentum; ita cum agentia creata docet efficere esse rerum, vt instrumenta, in eodem sensu accipiendum est, vt potè ratione eadem deductum. Constat autem, agentia naturalia esse principalia ad producendas essentias, etsi instrumenta Dei ad hoc dicantur; ergo & modo eodem ad producendas existentias principalia sunt.

Altera ratio est Auicennæ libr. 1. sufficientiæ, cap. 11. quam assert S. Thom. in 1. dist. 39. quæst. 1. art. 1. quod agens naturale est causa motus, & agens diuinum est causa esse ipsius: causa autem motus est instrumentum, artifex enim

A per instrumenta artis polit lignum, & coaptat, & perfectâ cathedrâ vbi cessat motus, cessant instrumenta. Eodem modo creatum agens, dum res efficitur, deseruit operationi, qua cessante cessat agens creatum: agens verò diuinum res iam operatas conseruat; & idcirco omne agens creatum est quasi instrumentum Dei. Nihilominus tamen sunt inter agentia creata quædam præcipua, & non sola instrumenta, si cum effectibus comparentur; quia ad peragendam rem non mouentur ab alijs causis eiusdem ordinis, vt Philosophia testatur. Verba autem Auicennæ videntur significare, quod solus Deus sit causa ipsius esse. Et bene hoc quidem concedendum in sensu, quem ille sibi vult, scilicet causa permanens, non cessans, vt cessant instrumenta. Et hoc ostenditur, causa enim naturalis non solum est causa motus, sed rei effectæ per motum; sicut ergo est causa essentia, quæ per motum producit, est causa existentia ad quam motus terminatur. Dicitur ergo causa motus, quia est causa rei, dum mutatur, & cessante mutatione cessat causa naturalis: agens verò diuinum perpetuò operatur conseruando, & iam non admouet agentia naturalia, quæ sunt quasi instrumenta, quæ reparata cessant; sed per se ipsum res conseruat, quia non solum est causa motus, siue mutationis, sed causa entis; quæ ens iam factum conseruat, vt capite præcedente est expositum. Et hic est sensus verborum Auicennæ.

Habemus igitur explicatum, quo modo agentia naturalia dicantur instrumenta Dei, etsi in suo ordine sint agentia principalia. Quod verò participant existentiam, non efficit vt sint pura instrumenta: nam & essentiam participant, & sunt nihilominus agentia præcipua ad producendam formam, siue essentiam, quam participant. Adhuc quod participant existentiam contingentèr, non excludit illa à numero principalium agentium: nam & secundum potentiam Dei calor est contingentèr in igne, & ipsa existentia est intrinsecè coniuncta cum agente naturali; quia operatur in quantum est actu existens: & est existentia propria cuiusque rei singularis, nulli alteri rei communicabilis; ergo hæc satis sunt vt agens naturale

sa autem motus est instrumentum, quod cessat cessante motu.

Inter agentia creata quædam sunt præcipua si cum effectibus comparatur: quia non mouentur ad operandum ab alijs causis eiusdem ordinis.
Explicatur Auicenna.

Causa naturalis dicitur causa motus, quia est causa rei, dum mutatur, & ad quâ motus terminatur, & cessat cessante mutatione.

4.
Ad arg. 1. sent. Respond. 1.

Agentia creata essentia quoque participant, & tamen ad eâ producendam sunt agentia principalia.

Respond. 2.
Calor est in igne contingentèr secundum potentiam Dei.

Existētia est intrinsecè coniuncta cum agente naturali, & existētia est propria cuiusque rei singularis.

Confirm.
Existencia cū
essentia est v-
nus effectus cō-
pletus.

5.
Ratio.
Inter agentia
creata ea, quæ
habeat contin-
genter ab alijs
quod eis est p-
priū, sunt qua-
si instrumen-
ta aliorū; quia
quod est, et ac-
cidens reuoca-
tur ad id quod
est per se: non
autem ita se ha-
bet, si compa-
rentur cū Deo.

Probatur.
Agens creatū
tūc dicitur pu-
rum instrumē-
tum diuinum
quando eleua-
tur ad operan-
dum id quod
est supra natu-
ram.

6.
3. sent. tit. op-
posita.
Ledesm. de
diuina perf.
q. 10. ar. 6.

Declaratur.
Duplex actio
instrumētaria;
altera eleuata
ad effectū no-
biliorem.

Exemplum
incisionis ele-
uate ad cathed.

Altera dispo-
nens.
Exemplum ca-
lesactionis dis-
ponentis ad ig-
nem.

producat existentiam vt principale, & primarium agens in suo ordine. Et confirmatur, quia existentia cum essentia producta est effectus vnus completus, et si sint res duæ; essentia enim ante existentiam est incompleta, & est terminus operationis incompletus; ergo agens naturale in eodem ordine numeratur ad vtrumque producendum; ergo illud agens quod ad producendam essentiam censetur inter principalia, est etiā principale agens ad existentiam producendam.

Ratio autem aperta est; quia inter agentia creata, quæ ab alijs habeat contingenter id quod illis est propriū, sunt quasi aliorum instrumenta, quia quod est per accidens reuocatur ad id quod est per se. Comparata autem cum Deo, non propter hoc dicuntur pura instrumenta, quia habeat per accidens quod Deus habet per essentiam: aliās homo esset purum instrumentū sapienter operando; quia in homine sapientia est accidens, quæ in Deo est essentia: sed tunc dicitur agens creatum purum instrumentum diuinum, quando eleuatur ad operandum id, quod est supra naturam. Cū ergo ad producendam existentiam non eleuetur agens naturale, sed operatur per virtutem suam, qua producit formā, & existentiam vt complementum formæ; non est purum instrumentum Dei; sed principale agens ad producendum vtrumque.

Alij sunt, qui admirabilem opinionē excogitarunt. Aiunt enim agentia naturalia esse pura instrumenta Dei ad producendas existentias rerū; quia actio eorum sit duntaxat instrumentaria, vel eleuata ad producendas existentias; vel coniuncta cum alia actione Dei producētis illas. Sunt enim duo genera actionis instrumentariæ. Altera, cum vna & eadem actio instrumenti eleuatur ab agente nobiliori, ad producendum effectum vltra virtutem instrumenti: sicut arrifex incisione ligni, quæ est vnica actio, non solum ferro diuidit lignum, sed facit cathedram per artem. Alterum genus est actionis instrumentariæ quasi disponētis ad effectum nobiliorem, qui tamen effectus alia actione subsequente producitur à causa principali: quem admodum calor, vt instrumentum ignis, producit ignem per actionem cale-

A faciendi, consequente tamen alia actione generantis, quæ est substantialis generatio ignis: ita vt sint duo effectus, alter instrumenti, alter causæ principalis, scilicet calor, & ignis. Quod scite obseruauit Thomas Caietanus 1. parte, quæstione 45. articul. 5. Aiunt ergo altero istorum modorum concurrere agens naturale ad producendam existentiam.

Hæc tamen opinio in multis peccat. Nam si agentibus naturalibus præter actionem, siue generationem, qua producant essentiam, attribuunt aliam actionem instrumentariam, qua producant existentiam; planissimè hallucinantur: actio enim instrumentaria præter effectum principalem, quem attingit vt instrumentum, habet alium effectum coniunctum, à quo actio primò specificatur; vt calefactio, qua generatur ignis, primò specificatur à calore producto; & cæsiō ligni, qua fit cathedra, primò specificatur à diuisione partium, siue à terminis diuisis, quibus illæ partes terminantur. Commiscendum ergo est in ea actione noua, qua post productam essentiam producitur existentia tanquam effectus principalis, quid per eam actionem instrumentariam producatur ante existentiam ipsam quod sit terminus specificas actionem instrumentariam; quod fingi aut cogitari non potest.

Quod si ipsam generationē, siue productionē essentiæ, existiment esse actionem instrumentariam eleuatam ad producendam existentiam; multis alijs implicatur, quæ falsa sunt. Nam etsi permittamus existentiam esse perfectiorē, quàm essentiam; tamen ad hoc vt actio qua per se producitur essentia, non possit attingere existentiam, nisi eleuata vt instrumentaria actio, non satis est quod existentia sit perfectior; sed vltra necessesse est quod sit alterius ordinis; vt substantia, quæ excedit accidens ipso ordine entis; aut artefactum, quod excedit ens naturale per causas naturales productum, quatenus ipsum artefactum participat aliquid rationis. Hæc enim non possunt produci actione instrumenti, nisi eleuetur ab agente altioris ordinis. At existentia, quæ est complementum substantiæ, non postulat eleuatam actionem, & instrumentariam; etiamsi sit perfectior, quàm essentia.

Præterea

Caiet.
Hæc sent. ait
altero istorum
modorum cō-
currere agens
naturale ad pro-
ducendam exi-
stentiam.

7.
Quoad actio-
nem 2. modo,
improbatur.
Actio instru-
mentaria præ-
ter effectū prin-
cipalem quem
attingit vt in-
strumentū, ha-
bet alium effe-
ctum coniun-
ctum à quo a-
ctio primò spe-
cificatur.
Exemplum.

Non sic pro-
ductio existen-
tiæ.

8.
Quoad actio-
nem 1. modo,
improbatur 1.
Etsi existētia
admittatur per
perfectior, quàm
essentia, tamē
vt productio ef-
fectus esset pu-
rè eleuata exi-
stentiæ produ-
ctio necesse es-
set quod exi-
stentia esset al-
terius ordinis.
Exemplum
substantiæ ex-
cedentis acci-
dens.
2. artefacti ex-
cedētis ens na-
turale.

Existētiaque
est cōplemētū
substantiæ, nō
postulat eleua-
tam actionē.

Improbatur 3
Etsi productio essetia esset actio eleuata ad productionem existentia; hanc actio potest intelligi eleuata virtute ipsiusmet agentis.

1. exemplū actionis artificiosæ.
2. calefactionis.

Improbatur 3
Ex ipsa positione contraria, scilicet si generatio esset instrumentaria, & eleuata ostenditur quod generans sit agens principale quoad existentiam.

9.

Quādo actio eleuatur ab alio agente, effectus consequens est contingenter coniunctus cum effectu proprio illius actionis, & ipsummet instrumentū cuius est actio non dicitur disponere, nisi quatenus mouetur ab intendente fine.

1. Exemplū.
2. Exemplū.

Præterea ex hoc quod actio est instrumentaria, & eleuata, non consequitur ut agens sit purum instrumentum; quia potest intelligi actio eleuata virtute ipsiusmet agentis, ut ipse artifex qui scindit lignū, dirigendo actionem secundum artem, eleuat illam ad cōficiendam cathedram. Et idem ignis calefaciendo lignum, generat ignem ut principale agens, quia virtutis instrumentis suis non alienis; ergo etsi demus generationem siue productionem essentia, esse actionem instrumentariam, ad producendam existentiam; nulla consequentia fit, ut agens naturale sit instrumentum purum Dei operantis. Iam enim antea comprobauimus; productionem existentia conuenire agentibus naturalibus tanquam precipuis; ergo etsi generatio siue productio essentia, sit actio instrumentaria, ad producendam existentiam; conuenit tamen ipsis agentibus ut principalibus.

Imò si generatio essentia esset instrumentaria, quod tamen falsum est; inde conficeretur argumentum planissimum, quod generans sit agens principale, quod existentiam quoque producat. Nam in effectibus necessariò coniunctis, causa disponens ad effectum vltiorem, est causa præcipua ipsius effectus. Nam disponens, habet in intentione effectum vltiorem. Et hoc non solum ratio persuadet, sed inductio philosophica in omnibus rebus. Quare cum actio aliqua eleuatur ab alio agente, non solum effectus consequens est contingenter coniunctus cum effectu proprio actionis illius; sed etiam ipsum instrumentum cuius est actio non dicitur disponere, nisi quatenus mouetur ab intendente fine. At verò, id agens quod eleuat instrumentum, dicitur disponere aliquid actione instrumenti; semper enim purum instrumentum est, quo aliud agens agit & disponit. Quo pacto Imperator per actiones tribunorum disponit prælium ad finem intentum, ignorantibus tribunis quo dirigantur, quia non agunt sed aguntur: & aqua lustralis eleuata non dicitur disponere ad gratiam alia ratione, nisi ut assumitur à Deo ut instrumentū; quia hic effectus non est coniunctus per se cum ablutione; sed Deus eleuans aquam, dirigit ablutionem ad hunc finem. Et ipsa intentio ministri sacramentorum est per accidens, quia Deus voluit uti ministri

A intentione ut instrumentaria actione; sicut: si Imperator cōmunicaret consiliū cum tribunis; hæc enim per accidens sunt in instrumentis, quæ in causa principali inueniuntur per se. Cum ergo existentia sit effectus coniunctus per se cum essentia producta, & sit expetitus ab agente naturali, consequens est ut ipsum sit principale agens, vel hoc ipso, quod generatio est actio illius instrumentaria, ad hunc finem eleuata.

Postremò, etsi hoc verum esset quod causæ naturales non possent producere existentiam; inopinabile est quod producant existentiam ut pura instrumenta diuina. Quando enim actio creature eleuatur ut aliquid producat, quod vi sua non potest producere, accidit miraculū ingens & portentum diuinæ potentia, quod Theologi vix explicare queunt, ut sit effectus actionis, id quod non continetur in efficacia & vi actionis. Cum ergo ipsa existentia possit produci à Deo non assumptis instrumentis; hoc potius esset consentaneum naturæ; & nullo pacto est ordo naturalis rerum, ut fiat perpetuum miraculum istud, in his actionibus instrumentarijs. Ergo agentia creata ita sunt instrumenta Dei ad producendas existentias, sicut & ad essentias productas; non vera instrumenta, sed in suo ordine principalia agentia.

Confirmatio.

QVòd agentia naturalia quæ sunt quasi instrumenta Deitatis, suo ordine sint agentia principalia, ad producendas rerum existentias, probatur auctoritate S. Thom. illis in locis quibus affirmat ea esse instrumenta. Quia ea ratione qua dicit instrumenta ad producendas existentias, dicit quoque instrumenta ad producendas rerum essentias; sed ad producendas essentias hæc instrumenta diuina, suo ordine sunt principalia agentia; ergo ex sententia S. Thom. confitendum est, ea quoque esse suo ordine principalia agentia ad existentias producendas. Quod satis apertè declarat libr. 2. contra gent. cap. 21. vbi docet, omne agens vniuocum operari ut instrumentum causæ æquiocæ: & eodem modo ad producendum esse concurrere ut instrumentum per modum motus. Et eodem cap. docet agens creatum esse

10.

Improbatur 4.

Quando actio creature eleuatur, ut aliquid producat quod vi sua non potest, datur miraculum.

Non est consentaneum miraculum perpetuum illis actionibus instrumentarijs

11.

Idem docet S. Thom. in illis locis in quibus dicit agentia creata esse instrumenta existentia.

Probatur. Eadem ratione dicit instrumenta ad producendas existentias, & ad producendas essentias.

S. Thomæ. 1. locus.

2. locus.

causam essendi per accidens : quia dum generator homo, non fit totum ens siue ens simpliciter, sed fit ens ex parte, siue hoc ens in illo ente. Eodem ergo modo agens creatum est causa essendi, hoc est, existentiæ, & causa entis, hoc est, essentiæ. Et vtriusque est causa per accidens, cum ex ente fit ens: cum verò fit ens ex nihilo, causa creans est per se causa entis, & essendi. At verò lib. 3. cap. 66. liquidissimè constat quam ratione S. Thom. arbitratur agentia creata esse instrumenta Dei ad producendas existentias. Hoc enim probatur sex argumentis, quibus iisdem ostenditur ea quoque esse instrumenta Dei ad producendas essentias. Argumento autem secundo ex eò quòd esse est effectus communis cuiuscunque agentis, probat omne agens esse instrumentum Dei; quia multa ad vnum non concurrunt nisi vnita, vt participant motum vnius primi agentis. Et idem argumentum conficit q. 3. de potent. art. 7. Constat autem existentias rerum non esse vnius speciei, sed multarum: ergo à multis agētibus diversarum specierum & principalibus per se oriuntur. Sicut enim vnum ab vno, ita multa à multis per se sunt: sed qua ratione esse est vnum vnitatem analogiæ communis, reuocatur ad causam communem primam creatricem; cuius sunt quasi instrumenta causæ omnes particulares, licet suo ordine sint principales. Idem ostendit S. Thom. q. 3. de pot. art. 1. Nam ex eò quòd agens creatum non agit in quantum ens, sed in quantum hoc ens, probat quòd non sit causa essendi, nisi vt instrumentum primiti-entis, quod agit in quantum est ens. Instrumentum autem huius generis in suo ordine est agēs principale, & sicut essentiæ ita & existentia productæ principalis causa. Et eodem sensu explicanda sunt quæ dicit art. 4. Neque exemplorū habenda ratio, quæ ibi inducuntur ad explicandam dependentiam agentis creati ab increato: ad eum modum quo instrumentum pendet à causa principali. Et eadē ratione ar. 7. docet, agētia creata esse instrumenta Dei, quatenus Deus est causa actionis illorum: qua quidem ratione generans quoque, quod absque dubio est causa principalis, est instrumentum Dei, siquidem Deus est causa ipsius generationis. Vnde S. Thom. colligit quòd esse sit proprius effectus Dei, & a-

gentis creati vt instrumenti. Ergo hoc idem instrumentum in suo genere est causa principalis. Et idē indicat S. Thom. q. 5. de verit. art. 9. ad 7. Et hoc idē tradidit in sententijs in 2. d. 15. q. 1. art. 2. quamobrem de opinione S. Thom. ambigendum non est in ista quæstione.

PARS TERTIA.

Qua actione producatur existentia.

Non nihil est negotij explicare volētibus, qua actione existentia producatur. Quidam existimant, actionem quamcunque qua producitur essentia, intrinsecè terminari ad existentiam, ita vt existentia claudatur termino intrinsecò actionis, qui est ipsa essentia; non distinguentes existentiam ab essentia, quæ iam docuimus esse re ipsa distincta. Sed aduertendum est quòd actio, & res per actionem producta, differunt ex natura rei, vt Philosophi aiunt: quare ipsa res producta, quæ est terminus actionis, non est quid intrinsecū in quidditate actionis contentum; sed dicitur intrinsecus terminus, quia actio explicatur per terminum; & ita terminus est intrinsecus non in ipsa quidditate actionis, sed in definitione eius: & non solum terminus formalis est hoc modo intrinsecus; sed etiam terminus ad quem, qui est secundus terminus, etiam si per actionem non producatur. Nam generationis terminus ad quem est suppositum; & tamen in generatione Dei paræ suppositum diuinum non fuit productum per generationem, sed terminauit illam assumendo naturam. Ad hunc eundem modum concedimus, existentiam esse terminum intrinsecum actionis in definitione illius contentum; quia actio per se tendit ad esse rei; sed inde non solum colligitur existentiam includi in essentia; sed neque concluditur per eam actionem produci necessariò existentiam, & valde imbecillum est argumentum istud.

Distinguētib; igitur existentiā ab essentia, disputandum est de actione qua producitur existentia. Primum illud videtur esse secundum philosophiam dictum, quòd eadem actione qua producitur essentia, producantur omnia quæ sūt cum essentia, quæ producitur, colligata; & illa actio sit quasi origo vna omnium quæ

se sit proprius effectus Dei, & agentis creati, vt instrumenti. 8. locus.

9. locus.

1. sent. hanc actionē non esse distinctā à productione essentia.

Fund. est non distinguere existentiam ab essentia.

Aduertendū Actio & res per actionem producta differunt ex natura rei: vnde terminus actionis non est intrinsecus in quidditate actionis, sed in definitione actionis.

Hoc modo est intrinsecus non solum terminus formalis, sed etiam terminus ad quem seu secundus, etiam si per actionem non producatur, vt in generatione Dei paræ suppositum diuinum.

Eodē modo existentia est terminus intrinsecus actionis.

2. Difficultas est, posita distinctione inter existentiam & essentiam.

3. locus.

Multa non concurrunt ad vnum nisi vnita, vt participant motum vnius primi agentis.

4. locus similis precedenti.

Existentiæ rerū sunt multarum: specierum vnde à multis agētibus principalibus per se oriri necesse est.

5. locus.

6. locus. Exemplorum omnium non est habenda ratio in omnibus.

7. locus.

5. Doctoris. corollarium, scil. quòd esse

1. eius sensus, quod efficiat illius actionis fiat omnia coniuncta ut passiones, proprietates hypostaticas, & ipsa existentia.

2. Quod hec solū dicantur fieri per ipsam generationem quasi inchoatiue.

Declaratur. Pronunciatur illud in priori sensu verius est.

Sicut dispositio antecedens terminatur per se primo ad accidens, secundo ad substantiam.

Ita viceversa generatio &c.

S. Thom.

3.

Eiusdem adhuc duplex sensus: 1. Sensus, quod ea omnia per generationem producantur, nulla alia actione ibi reperita, cum omnia in 1. actione contineantur.

Ostenditur 1. exemplo in opinione aliquorum.

Ostenditur 2. ratione.

Caiet.

2. Sensus veridicus: quod hec omnia simul producantur vi ipsa generationis, sed suis a-

que coniuncta sunt cum essentia. Hoc autem potest intelligi dupliciter. Primum, quod efficaciam illius actionis fiant omnia hæc, scilicet passiones, proprietates hypostaticas, & ipsa existentia. Alio modo ut hæc omnia dicantur fieri per ipsam generationem, quasi per quandam inchoationem; quia non fierent nisi illa præcedente. Et ita potest dici vna actio, qua fiunt omnia; vel vnitatem ordinis, ut multas actiones ibi inuentas dicamus ordine vnam; vel vnitatem quadam similitudinis, quia simul fiunt; vel vnitatem principij, quia omnes actiones ibi inuentæ, ab vna exordiantur, scilicet à generatione substantiæ. Nobis magis placet omnia, que consequuntur essentiam genitam, contineri in ipsius generationis substantia lis efficacia, non tanquam in actione disponente, imò ut in actione præcipua, in qua continentur cætera que essentiam genitam assequuntur: sicut enim dispositio antecedens que per se primo terminatur ad accidentiam; Secundo loco ad substantiam terminatur: ita viceversa generatio substantiæ que per se primo terminatur ad substantiam, secundo loco ad omne complementum substantiæ se protendit, quod S. Thom. non obscure innuit opusc. 37. cap. 4. & 1. contra gent. cap. 26. ad 5.

Sed hoc idem bifariam possumus interpretari. Primum, quod nulla alia actio ibi reperitur. Nam etsi res productæ sint distinctæ à substantia genita; non tamen est necesse ut singulis actionibus producantur; siquidem continentur in illa prima actione generandi: sicut quidam dixerunt ad generandam substantiam satis esse dispositionem antecedentem, tollentes è medio generationem substantialem. Quamobrem ordine immutato possumus dicere, fieri omnia que coniunguntur cum essentia genita, per ipsam generationem, absque vlla alia emanatione reali; ita ut emanent ab essentia genita & ab ipsa generatione, sed non per aliam emanationem mediam. Neque enim impossibile est, quedam fieri non per actionem mediam. Hanc opinionem sequitur Thom. Caiet 1. p. q. 50. ar. 5. vbi docet existentiam per se sequi formam siue essentiam, per se, inquam, hoc est non per mediam actionem. Existimat tamen, hæc que simul producantur cum essentia genita, etsi producantur vi-

A ipsa generationis, produci tamen suis actionibus distinctis: sicut & essentia que producitur vi dispositionis præcedentis, præcipue generatur generatione substantiali. Agens enim eundem effectum attingit diuersis actionibus ordinatis, alteram imperfecte, alteram perfectius; uti necesse est confiteri in dispositione & generatione, quavtraque actione producitur essentia genita. Est autem consentaneum causis naturalibus, ut omnia producantur actionibus medijs; nisi aperta ratio indicetur, qua negamus actionem mediam. Ergo eæ saltem res que sunt simpliciter & absolute distinctæ à substantia genita, producuntur per actionem mediam, que ab ipsis rebus productis modaliter solū, aut formaliter distinguitur.

Igitur ij, qui existentiam ab essentia distinguunt modaliter aut formaliter, non distinguunt absolute productiones vnius & alterius; sicut & res productæ non sunt absolute distinctæ. Est tamen aduertendum eas productiones rerum modaliter differentium non probe à quibusdam existimari actiones esse partiales quasi complentes actionem vnam. Nam inter vnam & aliam actionem, media est essentia siue res alia producta; que non pertinet ad rationem actionis, quasi ex illa re producta copulentur duæ partes actionis; sed sunt simpliciter actiones duæ, quarum vna alteram consequitur interiecta re aliqua producta per actionem priorem: que tamen actiones non sunt simpliciter res duæ, eò quod termini producti non sunt simpliciter distincti, & habent hæc omnia identitatem realem.

Qui verò nobiscum sentiunt existentiam esse rem simpliciter distinctam à substantia; consequens est ut concedant productionem existentiam propriam, si qua est, esse simpliciter distinctam à generatione substantiali; sicut essentia genita & existentia, sunt simpliciter distincta. Per hoc tamen quod aimus existentiam produci propria actione, & eam actionem in ipsa generatione substantiali aliqua ex parte contineri; non affirmamus deriuari illam ab essentia genita in genere causæ efficientis. De qua re postea disputabimus. Neque verò est rei consequentia ut id quod per generationem producitur, producat per essentiam genitam, ut ibi explicabimus.

Quod si quis dubitet, utrum existentia illa

tionibus distinctis.

Ostenditur 1. exemplo contrario.

Ostenditur 2. ratione.

Agens eundem effectum attingit diuersis actionibus ordinatis, altera imperfecte, altera perfectius: unde saltim res absolute distinctæ à substantia genita actionem mediam producunt.

4.

2. sentent. ponitium distinctionem modalem, aut formalem.

Quorundam assertum tales actiones esse partiales.

Soar. in met. d. 34. sect. 6.

Improbatur. Inter vnam actionem, & aliam mediat essentia seu res producta.

Sunt simpliciter actiones duæ.

Non sunt, simpliciter res duæ, ut nec termini.

5.

3. sentent. ponitium distinctionem absolutam.

Actio que producitur existentia, aliqua ex parte continetur in ipsa actione generationis.

6.

Dubiu, vtru
exiſtentia eſſe
ctiue oriatur
etiſam ab eſſen
tia genita?

Reſol. neg.

Ratio.

Vnumquodq;
operat in qua
tu eſt actu, ſeu
exiſtens.

Confirm.

S. Thom.

Soncin.

illa actione, qua producitur, oriatur non solum a generante, sed ab ipsa essentia genita, ut passiones quae fluunt ab essentia? Breviter respondendum est, negando quod existetia oriatur in genere causa efficientis aut ab essentia, aut forma geniti: quia vnumquodque operatur in quantum est actu, scilicet ut existens est, ut postea docebimus; essentia ergo & forma geniti, quae prius producuntur quam existetia, minime efficiunt ipsam existetiam. Et confirmatur, quia alias sibi ipsis praestarent ut essent, quod non potest intelligi. Et hoc docet S. Thom. 1. contra gent. cap. 22. & de ente & essentia cap. 5. in fine. Lege Paul. Soncin. 7. metaphisic. quaest. 22.

Abet diuinam operationem, in quantum dat esse: ergo dare esse, Dei solius est. Et probatur ratione; solus enim Deus est per essentiam ipsum esse; in agente autem naturali esse est extraneum, & a solo Deo conseruatur: ergo sicut est in agente extraneum & a solo Deo conseruatur; ita & in effectu est a solo Deo productum. Et confirmatur idem; quonia generas hominem, non producit eius existetiam, quae est existetia animae a solo Deo producta: ergo necesse non est, quod agens naturale producat rerum existetias. Confirmatur idem, quoniam si agens naturale produceret existetiam, id efficeret media forma specificam; ergo forma specifica concurreret ad sui existetiam in genere causa efficientis, quod est impossibile: nam se ipsam efficeret & reduceret se in actum, quod negat Aristotol. 3. & 8. Physicor. & 12. metaphisic. & idem probat S. Thom. 1. contra gent. cap. 22. & de ente & essentia, cap. 5. & confirmatur tertio, quia si agens naturale produceret existetiam alicuius compositi; agens esset in ipso composito, quod est impossibile. Sequela autem insinuat a S. Thom. in 2. d. 8. q. 1. art. 5. ubi docet Angelum non esse in anima, quia non est causa eius existetiae; ergo quod producit existetiam in aliquo, in ipso est in quo illam producit.

C Tertio probatur quod agens naturale determinet existetiam quoad speciem. Id enim saepius videtur significare S. Thom. locis citatis dum ait, quod esse absolute est proprius effectus Dei; esse autem hoc vel illud, est effectus causa particularis; sed causa particulares sunt etiam efficientes, ergo in genere causa efficientis determinat existetiam: & tamen non producant illam, ut probatum est; ergo duntaxat efficiunt existetiae speciem, non ipsam existetiam. Legatur S. Thom. de potentia q. 3. art. 1. & lib. 3. contra gent. cap. 66. & in 2. sent. d. 1. q. 1. art. 4. & lib. de causis proposit. 18. idem videtur affirmari; nam esse specificum tribuitur causis particularibus informantibus; esse vero simpliciter, tribuitur primae causa scilicet Deo. Et probatur ratione, nam existetia definitur per essentiam, quae est eius subiectum; quod autem definitur, determinatur: ergo causa naturales quae producant essentiam, determinant existetiam; forma enim

Dbet diuinam operationem, in quantum dat esse: ergo dare esse, Dei solius est. Et probatur ratione; solus enim Deus est per essentiam ipsum esse; in agente autem naturali esse est extraneum, & a solo Deo conseruatur: ergo sicut est in agente extraneum & a solo Deo conseruatur; ita & in effectu est a solo Deo productum. Et confirmatur idem; quonia generas hominem, non producit eius existetiam, quae est existetia animae a solo Deo producta: ergo necesse non est, quod agens naturale producat rerum existetias. Confirmatur idem, quoniam si agens naturale produceret existetiam, id efficeret media forma specificam; ergo forma specifica concurreret ad sui existetiam in genere causa efficientis, quod est impossibile: nam se ipsam efficeret & reduceret se in actum, quod negat Aristotol. 3. & 8. Physicor. & 12. metaphisic. & idem probat S. Thom. 1. contra gent. cap. 22. & de ente & essentia, cap. 5. & confirmatur tertio, quia si agens naturale produceret existetiam alicuius compositi; agens esset in ipso composito, quod est impossibile. Sequela autem insinuat a S. Thom. in 2. d. 8. q. 1. art. 5. ubi docet Angelum non esse in anima, quia non est causa eius existetiae; ergo quod producit existetiam in aliquo, in ipso est in quo illam producit.

CAPVT XXIX.

Argumenta refelluntur.

1. Argum.
Quod existetia sit effectus.

S. Thom.

Confirm. 1.

Confirm. 2.

2. argum.
Quod existetia sit effectus solius Dei.

S. Thom.

Idem.

Ex lib. de causis,

1. locus.
2. locus.

Contra haec arguitur; & imprimis probatur quod existetia sit primus effectus a Deo productus, caeteraq; omnia antecedit. Nam id videtur docere S. Thom. 1. p. q. 45. art. 5. Et probatur ratione, quoniam agentia naturalia non operantur ex nihilo; necesse est ergo ut ipsum esse a solo Deo productum antecedit generationem naturalem. Et confirmatur, quoniam saltem in materia debet antecedere; alias si materia acciperet esse a generante, produceretur ab illo; ergo saltem in materia antecedit esse a solo Deo productum; quod per agentia naturalia determinatur ad diuersas species. Et iterum confirmatur, quia existetia est prima actualitas cuiuscunque rei; ergo ut ipsa forma habeat suum effectum formalem, necesse est ut conseruetur existetia a solo Deo producta, qua ipsa forma existat.

Secundo probatur id quod est praecipuum, scilicet quod existetia sit effectus solius Dei. Nam quod existetia sit proprius effectus Dei docet S. Thom. 1. p. q. 8. art. 1. & q. 45. art. 5. & q. 104. art. 1. & 2. contra gent. cap. 21. & lib. 3. cap. 66. quod autem est proprium Dei, est solius Dei; ergo solus Deus producit existetiam: & in 1. d. 37. q. 1. art. 1. docet, quod esse sit a Deo immediate, id est a solo Deo. Et lib. de causis proposit. 18. dicitur quod esse rerum est per creationem, & proposit. 3. Anima nobilis ha-

Ratio.

Confirm. 1.

Confirm. 2.

Aristot.

S. Thom.

Confirm. 3.

S. Thom.

3. argum.
Quod agens naturale determinet existetiam quoad speciem.

S. Thom.

Idem.

Locus ex lib. de causis.

Ratio.

enim à subiecto determinata, etiam ab agente determinatur.

Quarto loco probatur quòd causæ naturales dent esse, disponendo ad illud duntaxat; hoc enim residuum est ex dictis superius. Cū enim causæ naturales efficientes dent esse rebus, & non producant ipsam existentiam, sed determinant, quod pertinet ad genus causæ materialis; videtur quòd solùm disponendo sint causæ existendi. Et confirmatur, quoniam forma producta concurrat ad existentiam duntaxat in genere causæ disponentis & materialis: nam existentia est actus ipsius formæ, & forma est subiectum illius. Et confirmatur iterum, quia licet forma det speciem; ipsa species si comparetur cum existentia, est subiectum, & determinat illam; ergo solum in genere causæ subiectæ & materialis concurrat forma ad existentiam; & ita agēs quod producit essentiam, disponit ad existentiam.

Vltimò probatur, quòd agentia naturalia solùm vt instrumenta Dei concurrant ad existentiam producendam. Id enim apertè docet S. Thom. 2. contra gent. cap. 21. Et probatur ratione, quoniam existentia est ipsa Dei essentia; ergo sicut omne calidum calefacit, vt instrumentum ignis, qui est per se calidus; ita omne agens in actu, agit vt instrumentum Dei, qui est per essentiam in actu; ergo esse in actu, quod est existentia, est proprius effectus Dei: cætera verò agentia solùm vt instrumenta concurrunt.

Aduertenda.

Hoc capite illud est præcipuum explicandum, quòd esse sit effectus proprius Dei: neque enim vllus Theologorum de hac re hætenus dubitauit, si auferamus ambiguitatem verborum; nõ enim dicitur effectus proprius, hoc est, solius Dei; nam & Dei proprium est misereri, sed nõ est solius Dei misereri. Vt ergo nomē hoc declaretur vsu philosophico, est duplex commentarius. Primus, vt dicatur effectus proprius, hoc est, adequatus; quia homo generat hominem, equus equum: causa autem entis, quæ est nisi ens? quod est Deus; quia est ipsū esse subsistens. Et ipse Doctor Sanctus de Potent. q. 7. art. 2. cum docuisset apertissimè omnes causas conuenire in hoc

A quòd producant esse; colligit quòd esse est proprius effectus Dei, qui est causa vniuersalis continens omnes causas: planissime intelligēs, quòd esse illud in sua communitate rationis, nulli causæ attribuitur adæquatè nisi primæ causæ, quæ est Deus Beatissimus. Et hoc loquendi modo non sola existentia, sed ipsa quæque essentia est proprius effectus Dei. Alius sensus est, quòd esse absolutè est effectus solius Dei; esse autem hoc & illud, est effectus agentis naturalis. Esse autem absolutè dicitur quando fit totū ens, & non hoc ens ex alio, vt docet S. Thom. 2. contra gent. cap. 22. Cum enim homo generatur, fit homo absolute, sed non fit absolute ens; sed ex vno ente fit aliud ens, quod est fieri secundū quid. Et hoc attingit Thom. Caiet. 1. p. q. 8. art. 1. dum ait, agentia naturalia nõ inchoare sed perficere; quia non producant totum ens, sed immutant ex vno aliud. S. Thom. igitur, vt res fert de quoquo loco disputat, modò in vno sensu, modò in altero loquitur, cū ait quòd esse sit proprius effectus Dei. Et hæc est sententia Thomæ Caiet. & Francis. Ferrar. in suis commentarijs.

C Dubiolum autem breuiter perstringemus ortum ex verbis S. Thomæ 3. contra gent. cap. 66. Nam argumento 3. assumit, quòd esse sit vltimum in generatione, & argumento 5. assumit quòd sit primum. Respondum est esse quidem vltimū in generatione ordine naturæ reali, vt potè eius terminum: nam eo habito (inquit S. Thom.) quiescit agentis actio: est ergo ipsum esse vltimum ordine naturæ. Sed argumētum quintum est metaphysicum; & non comparatur esse cum generatione, sed cum hoc, aut illo esse: qua ratione esse est primū, hoc est, communissimum, & ea cōmunitate est proprius effectus Dei, vt explicauimus. Potest etiam comparari cum alijs perfectionibus accidentarijs, quas esse substantiæ antecedit ordine reali naturæ: & hoc quoque innuit Doctor S. argumētum illo. At verò Francis. Ferrar. priori sensu exposuit quòd esse sit primum vt indeterminatum determinatis prius est, hoc est, commune prius particularibus. Sed nõ debuit dicere quòd esse hoc modo sit prius in generatione; sed prius in intellectu, sola communitate rationis. Et hoc idem significat S. Thom. q. 3. de potent.

In hoc sensu etiam essentia est proprius effectus Dei.

2. Sensus, vt dicitur proprius Dei, id est solius Dei effectus esse absolutè, sc. quando fit totum ens, & non hoc ens ex alio.

S. Thom.

Caiet.

S. Thomas loquitur modo in 1. sensu, modo in 2.

Caiet.

Ferrar.

7. Dubiolum, ex verbis.

S. Thom.

Quomodo dixerit, esse, vltimum in generatione: & item primum. Respons. Dicitur vltimū ordine naturæ, tanquam terminus generationis.

Dicitur primū comparatione huius vel illius esse, id est, communissimum: vel primum comparatione aliarū perfectionum accidentarium.

Ferrar.

exposuit quòd esse est primū in 1. sensu.

Quoad aliud improbat.

S. Thom.

4. argum. Quòd causæ naturales dāt esse solū disponendo ad illud.

Confirm. 1.

Confirm. 2.

5. argum. Quòd agentia naturalia solū vt instrumenta Dei concurrant ad esse.

S. Thomas Ratio.

6. 1. Aduertendū Pronunciatur indubium, quòd esse sit proprius effectus Dei.

1. Sensus, vt non dicatur proprius, hoc est, solius Dei; sicut nec misereri.

Sic explicad S. Thom.

potent. art. 3. docens, per causas particu-
lares, vel specificari esse, vel aliqua super
addi ad esse.

8.
2. Aduertend.
Ens & existē-
tia sūt analog-
ga: sed ens per
differentias cō-
tractū efficitur
genus vniuo-
cū, vt substan-
tia: existētia
nō nisi ea mo-
do quo analog-
gapossū, deter-
minatur, scilicet
conceptu
explicito duntaxat,

Determinatio
albedinis per
subiectum est
physica, & rea-
lis, quā habet
quantitatē per
fectionis, vt sit
maior vel mi-
nor: secus de
existētia.

Existētia
determinatur
in solo cōcep-
tu.

Sic etiā de-
terminatur na-
tura cōmunis
significata per
vniuocum nō-
men.

De determina-
tione animā
materia, c. 27.
n. 5. & cap. 10.
p. 2. n. 12. 16. &
18.

Ex S. Thom.
Agentia natu-
ralia determi-
nant esse.

Exemplum
ex cap. 10. p.
2. n. 3. & 8.

Adhuc aduertendum est, quod sicut
ens est quoddā nomen analogum, ita &
existētia. Ens autem contractum per
differentias, quas modos intrinsecos di-
cunt, efficitur genus vniuocum, vt sub-
stantia, quantitas, &c. Existētia verò
per nullas differētiās cōtrahitur; sed est
primus actus rei singularis, scilicet sup-
positi, & non habet genera aut species.
Qua propter dum existētia dicitur cō-
trahi & determinari; semper intelligen-
dum est determinari eo modo, quo ana-
loga determinari possunt, scilicet con-
ceptu explicito duntaxat, vt lib. 5. expli-
cabitur. Quod ergo existētia deter-
minetur per subiectum, nihil aliud signi-
ficat, nisi quod in conceptu explicito
istius existētię significetur aliquid de-
terminatum, quod non significabatur in
conceptu communi analogo & implici-
to. Non ergo in eodem sensu determina-
tur albedo per subiectum, & existētia:
nam determinatio albedinis est physica
& realis, quia habet quantitatem perfe-
ctionis, qua determinatur vt sit maior,
aut minor. Existētia verò hęc iam pro-
ducta, non potest esse perfectior, aut im-
perfectior, sed est res omninò definita
& determinata. Cum ergo nomine cō-
muni analogo, significetur omnes simul
existētię solo nomine cōuenientes; dū
dicitur existētia determinari, intelligē-
dum est, quod in solo conceptu sit deter-
minatio, vt scilicet intelligamus cōcep-
tu explicito istam existētiām, vel illā.
Et idem dicendum quoque est in vniuo-
cis, siquidem natura communis signifi-
cata per vniuocum nomen, nullo modo
distinguitur re ipsa à singularibus, vt di-
ximus: quamobrem natura quoque cō-
muni in solo conceptu determinatur.
Quomodo verò anima determinetur à
materia, est quoque superius explicatū.
Ex quibus perspicuum efficitur, quod ait
S. Thom. agentia naturalia determina-
re esse; quia scilicet dum homo generat
hominem, equus equum, intelligimus ge-
nerationem hominis terminari ad exi-
stētiām hominis, & generationem equi
ad existētiām equi. Et quia hęc agen-
tia sunt determinata ad hos effectus &
non alios, dicuntur ipsa agentia deter-
minare effectus. Quo loquēdi modo di-

A
cimus materiam signatam determina-
re formam, quia est causa determinata
istius formę; nō tamen quod alia sit cau-
sa speciei & alia indiuidui, vt antea com-
probauimus: ergo agentia determinant
existētiām, non physica determinatio-
ne, quasi existētia producta à Deo in
genere substantię, producat ab agen-
tibus naturalibus in specie; hoc enim cō-
mentum est, & fabula: Sed quia cū Deus
non sit determinatus ad producendam
existētiām in vna sola specie; agentia
naturalia singula ad existētiām in spe-
cie determinata sunt, eo modo quo exi-
stētia ad speciem pertinet. Quo argu-
mentato nō conficitur, vt agentia crea-
ta sint instrumenta ad producendam exi-
stētiām: nam eodem modo sunt deter-
minata ad producendam substantiām;
quam tamen producunt vt principalia
agentia.

B
C
D
Quod verò magis mirandū est, ij Do-
ctores qui affirmant, agentia naturalia
determinare existētiām, negant illa esse
instrumenta aut villo modo producere
existētiām: sed quia producunt esse-
ntiām, qua existētia determinatur vt
à subiecto, ideo aiunt determinare exi-
stētiām. Reliquum est vt arbitrentur
agentia concurrere in solo genere cau-
sa materialis ad existētiām, quatenus
producunt essentiām quę est existētię
subiectum. Imò aiunt agentia naturalia
concurrere efficiendo & actiue ad exi-
stētię determinationem: & alio loco
aiunt agentia naturalia non producere
existētiās, neque in communi, neque
in singulari. Quę dicta nullo modo cō-
fentiunt. Perperam igitur interpretan-
tur S. Thom. in re perspicua; liquet enim
ex dictis agentia determinare existē-
tiām, producendo singulatim determina-
tam existētiām; quia sunt ipsa agentia
determinata ad suas quęque existētiās
producendas. Fortē volunt ij Doctores
existētiām determinari ab agente, qua-
tenus illam cōiungit cum subiecto; quia
existētia per subiectum determinatur.
At verò hoc non sanè accipiunt, vt do-
cuimus. Determinatur enim existētia
à subiecto, nō physica determinatione,
vt sit magis, aut minus perfecta; sed in
solo cōceptu; quia istius subiecti ista est
existētia, vt explicauimus. Neque etiā
aduertunt existētiām prius natura pro-
duci à Deo, vt volūt, & deinde ab agente
naturali

Agentia dicū-
tur determina-
re existētiām,
quia Deus nō
est determina-
tus ad producē-
dam existētiām
in vna sola spe-
cie, agentia au-
tem singula de-
terminata sūt
in specie ad exi-
stētiām.

9.
Quidam dicūt
agentia creata
nullo modo p-
ducere existen-
tiam; eam ta-
men determi-
nare, in quan-
tum producūt
essentiām à qua
determinatur
existētia, vt à
subiecto.
Iidem aiunt
agentia natu-
ralia concurrere
actiue ad de-
terminationē
existētię.

In his dictis
secū pugnāt.
Refutāter ex
num. 8.

Eorū mens.

Improbatur t.
ex cap. 28. p. 2.
num. 6.

Determinatur
existētia à sub-
iecto, non phy-
sica determina-
tione, vt sit ma-
gis vel minus
perfecta, sed in
solo cōceptu.

Improbatur
ex corū doctre

naturali induci in subiectum; produci-
tur autem singularis & determinata ex-
istentia; ergo non determinatur ab a-
gente naturali, sed iam determinata in-
ducitur. Mutant etiam genus causæ
perpetuò, dum ex hoc quòd agens
producit essentiam, & essentia in gene-
re causæ materialis determinat existen-
tiam; colligunt quòd agens in genere
causæ efficientis determinat existen-
tiam.

Improbatur 3.

10.
Obiectio.
ex verbis
S. Thom.

Aduert. ex ip-
so S. Doctore.
Quæcūque
res suos habet
terminos; &
ideo agens cor-
poreū non est
in passo, quia
secernuntur su-
is terminis, id
est, quantitate

Angelus non
operatur intra
essentiā, neque
intra terminū
animæ scilicet
existentiam.

Ratio.
Existentiā An-
geli, quia fini-
ta est, terminat
illū vt sit extra
animam; sicut
corpus est ex-
tra corpus.

Existentiā
Dei ē contra.

Explicatur
S. Thom.

Solū docuit
Angelū nō ef-
se in anima,
quia non creat
existentiā ei.

11.
Ad 1. arg.

Est tamē adhuc dubium quod oritur
ex verbis S. Thom. in 2. d. 8. q. 1. art. 5.
vbi docet, Angelum non esse in anima,
quia non est causa eius existentia: cū er-
go agens naturale non sit in genito, non
erit causa eius existentia. Aduertendū
est tamen id quod doctē & argutē S. Do-
ctor ibidē obseruat, quācūq; rem crea-
tam suos habere terminos: res corporea
terminatur quātitate vt termino intrin-
seco, quo cōpletur. Agēs ergo corporeū
non est in passo, quia secernuntur suis
terminis, scilicet quantitate, vt vnū non
possit esse in alio: & quia Angelus non
terminatur quantitate, potest esse in cor-
pore quantitate terminato. At verò nō
potest esse in anima, inquit S. Th. quia
terminus animæ est existentia, quæ exi-
stentiā scilicet animæ rationalis à Deo
creatur. Cū ergo Angelus non operetur
intra essentiam & intra terminum ani-
mæ, non potest esse in illa; in corpore au-
tem est dum operatur intra terminos
corporis, scilicet intra quantitatē. Et his
possumus addere, quòd ipsa existentia
Angeli, quia finita est, terminat illum vt
sit extra animam; sicut corpus est extra
corpus propter suos terminos quanti-
tatis. Existentiā verò Dei quia non est
terminus, neque terminata, sed infinita;
non impedit quin Deus sit intra termi-
nos creaturarum intimè in ipsis essenti-
is, dans esse omnibus. Ex quibus liquet
S. Thom. non negare quòd agens natu-
rale non sit causa existentia; sed Ange-
lus quidem, quia non creat existentiam
animæ, non est in anima: at verò corpus
nō est in corpore, non quia non producit
existentiam; sed quia quantitate distin-
guitur & secernitur.

Responsio.

AD primum argumētum respōdēdū
est, & ante alia explicādus locus il-

A le apud S. Thom. clarissimè autem sig-
nificat quòd esse antecedit omnia illa
accidētia, quæ superveniunt substantiæ;
& cum actio creaturæ inducat acciden-
tia disponentia, quæ sequuntur esse sub-
stantiæ; illa dispositio non potest antece-
dere esse substantiæ, quando substantia
de nihilo fit; quia non est alia substantia
præexistens in qua insint illa accidētia.
Docet ergo S. Thom. quòd esse substan-
tiæ sit proprius effectus creationis, ante-
cedens omnia accidentia: quare non ait
esse primum effectum, sed proprium ef-
fectum creationis; & quod antecedit cæ-
tera, scilicet accidentia, quæ adveniunt
existenti, & sunt dispositiones naturaliū
agentium. Quod autem existentia sit vl-
timus actus & complementum essentiæ,
pluribus in locis docet S. Doctore: quare
nullo modo est sententia eius in dubio.
Argumentum etiam procedit à cōtrari-
is placitis doctrinæ eius: supponit quip-
pe existentiam in materia, cū S. Thom.
doceat existentiam esse actum suppositi,
& vnā esse existentiam totius supposi-
ti: aliās in humanitate Christi materia
habet creatam existentiam, quæ dicitur
necessaria ad causandū; & erunt in sup-
posito Christi existentia duæ, creata &
increata: nemini autē dubium est, quia
hec aduersentur doctrinæ illius. Respō-
detur igitur negādo quòd existentia ma-
teriæ antecedit generationē. Ad confir-
mationē negatur etiam quòd materia
generetur, si accipiat existentia à genera-
te: non enim simpliciter accipit esse, sed
esse hoc istius speciei. Sicut ergo nō cor-
rumpitur, dū mutat esse hoc & illud, vt
antea explanatum est; ita neque gene-
ratur dum accipit esse hoc & illud, quia
non simpliciter accipit esse sed esse hoc.
Quòd si illi putant, materiam non ac-
cipere existentiam à generante; vel po-
nunt in materia eandem existentiam
durare; aut erit distincta ab existentia
totius, contra doctrinam S. Thom. aut
certè existentia materiæ communica-
bitur formæ; quod dictum est igno-
rantis Philosophiam: aut tandem con-
cedent immutari existentias materiæ
in quavis generatione, etsi non produ-
catur materia; quod nos aimus. Nun-
quā ergo extorquent, vt hæc existentia
geniti, quæ est noua, sit à solo Deo, & nō
à causa naturali.

Ad secundum respondetur concedē-
do

Ad locum.
S. Thom.

Nō ait esse sub-
stantiæ esse pri-
mū effectum
creationis, sed
propriū, quā-
do de nihilo
fit: vel primū,
id est, antecede-
t omnia acci-
dentia.

Ad rationē.
Existentiā ma-
teriæ, non an-
cedit genera-
tionem, vt c.
26. p. 1. n. 3.

Ad 1. cōfirm.
Materia nō
generat, quia
nō simpliciter
accipit esse à ge-
nerante: sed ef-
se hoc istius
speciei; sicut nō
corrūpitur dū
mutat hoc ef-
se, & illud: vt
cap. 27. n. 15.

Necessariò
fatēdum est in
quavis genera-
tione immutari
existentias ma-
teriæ, & tamē
materiam nō
produci.

Ad 2. cōfirm.
reponsum est
cap. 27. n. 10

12.
Ad 2. arg.

Ad S. Thom.
Explicatio 1.
ex 1. aduert.
num. 6.

Esse est effe-
ctus à Deo im-
mediate fluens,
sicut etiã rerũ
essẽtię, quã ta-
men ab agẽte
naturali produ-
cuntur.

Explicatio 2.
melior.

Ad 1. locum
ex lib. de causis

Ad secundum.
Facit pro do-
ctrina tradita.

Ad rationem.
Respon. 1.

Sicut calor
in aqua; ita
existentia etsi
sit extra essen-
tiam agẽtis na-
turalis, tamen
p̄tinet ad vim
actiuã natura-
lem: & inter ef-
fectus etiã na-
turales nume-
ratur.

Respon. 2.

Etiã in reb.
creatis existe-
tia pertinet ad
agens princi-
pale, vt cõple-
mentum vir-
tutis actiuę, vt
cap. 28. p. 1. n. 7.

do cum S. Thom. quòd esse sit effectus proprius Dei, vt explicatum est, scilicet quòd sit adequatus secundum totam cõmunitatem virtutis creatrici; sed non sequitur quòd solus Deus producat esse hoc & illud. Præterea esse absolute est proprium solius Dei creantis, aut conseruantis; sed esse secundum quod ex aliquo aliquid sit & acquirit esse, non est effectus solius Dei. Concedimus etiam quòd esse sit effectus immediate à Deo fluens; sicut etiam rerum essentia, quæ ab agẽte naturali producuntur, sunt effectus Dei immediate; quæ quæstio non est istius loci: sed non sequitur quòd sit a solo Deo, aut essentia rerum aut existentia. Sed melius respondetur ad mẽtẽ S. Thom. qui loquebatur de esse per creationem rei productõ, quod est à solo Deo; nõ verò de esse rei genitæ, quod non est per creationem communicatum, neque à solo Deo, sed simul a generãte. Ad illas propositiones ex lib. de causis respondendo: proposit. 18. affirmari quòd esse simpliciter est per creationem; sed esse hoc ex hoc, scilicet ex ligno ignem, est etiam per generationẽ: proposit. verò 3. esse quod est effectus proprius Dei quemadmodum explicauimus, tribuitur etiam suo ordine causæ creatæ, quod nos conatur. Ad argumẽtum respondetur, quòd quãvis forma in agẽte sit extranea, scilicet extra essentia; est tamen vis actiua eius in quo est; vt calor in aqua: quare etsi existentia sit in agente naturali extranea, nõ colligitur quòd non pertineat ad vim actiuã naturalem; aut. quòd in effectibus naturalibus non numeretur; sed solũ consequitur quòd agens naturale sit instrumentũ quod participat formam principalis agentis. Et ita refringitur argumentũ opinantium existentia non produci à naturali agẽte, vel etiam vt instrumentũ Dei. Secundò respondetur, quòd existentia est quidẽ extranea, hoc est, extra essentia; est tñ cõplementũ essentia creatæ; quare agẽs creatũ, quod cõparatũ cum effectũ, est agens principale, est agẽs in quantũ existit: ergo etiam in rebus creatis existentia pertinet ad agens principale, non vt vis actiua, sed vt complementũ virtutis actiua, vt dictum est. Quare non est negandum quòd agens naturale etiam vt principale agens producat existentia. Quòd verò participet existentia à Deo, nõ est

A in causa vt sit duntaxat instrumentũ: nõ & intellectionem participamus; solus enim Deus intelligit per essentiam, sicut per essentiam existit: & tamen sumus agentia principalia dum intellectu speculamur. Ad confirmationẽ respondetur, quòd omne agens producẽs formas specificas, producit existentiam quæ formã sequitur: & quia forma hominis non producit nisi à Deo solo; existentia hominis geniti non producit à generante nisi secundũ quid, scilicet secundũ quod est existentia totius coniuncta cum partibus; vel vt emẽdatẽ loquamur, homo generans producit ipsum existere hominis, quod est superius declaratum. Ad alteram confirmationem cõcedimus, formam specificam non concurrere ad existentiam suam in genere causæ efficiẽtis: quare agens naturale non producit existentia media forma quasi causa media, sed vt termino medio operationis; quia prius ordine nature producit forma quã existentia. Ad tertiam cõfirmationem iam explicauimus locum illum S. Thom. quòd in substantijs spiritualib⁹ esse diuidit illas, & nõ possunt producere esse substantiale in aliqua substantia spirituali; quia per actionẽ esset vna substantia in alia: agentia verò corporea distant quantitate, & possunt producere ipsum esse corporeum; quia non sunt per operationem in loco, sed per quantitatem: quare possunt producere esse in corpore, in quo non sunt.

C Ad tertium iam explicauimus, quomodo causę naturales determinant esse scilicet quòd ea determinatio nõ sit physica proueniẽs à physica operatione: sed sit in intellectu, dũ singulis causis singulas existentias determinatas tribuimus. Et hoc eodẽ modo elucidãda est propositio illa ex lib. de causis; nõ causa informans est quæ ex aliquo aliquid producit attingẽs solã formã: ea autẽ determinata est ad vnã speciẽ. Deus autẽ est causa totius entis, vt explicauimus. Ad argumentũ concedimus formã determinari ab agẽte & à subiecto, diuersis quidẽ modis, vt explicatũ est in quæstione de principio indiuiduationis, sed etsi agẽtia naturalia sint determinata & particularia, nõ colligitur quòd sint pura instrumenta vt dixim⁹: neq; verò potest intelligi quòd agẽtia determinent existentia in genere causę materialis, producẽdo subiectũ existentia;

Intellectionẽ participamus à Deo; & tamẽ illius sumus causę principales. Vide ca. 28. p. 2. n. 4.

Ad confirm. 1.

Existentia hominis geniti non producit à generante nisi secundũ quid, in quantũ est existentia totius: vt cap. 28. p. 2. n. 7. & 8.

Ad confirm. 2.

Forma specifica producta nõ cõcurreret efficiẽtẽ ad existentia suam sed media illa, vt termino medio operationis producit agens naturale existentia.

Ad confirm. 3. ex 2. aduert. num. 10.

Agẽtia corporea nõ sũt per operationẽ in loco, sed p̄ quãtitatem: vnde possunt producere esse in corpore in quo non sunt.

13.

Ad 3. argum. ex 2. aduert. num. 8.

Ad locum ex lib. de causis

Deus est causa totius entis, vt num. 6. & 8.

Ad rationem

Respondet ex ca. 10. p. 1. & 2.

Forma determinatur ab agente & à subiecto, sed diuersis modis.

Item ex 11. 8. his

stentia; sed vel actione sua attingunt existentiam, vel nullo modo determinant illam; quia mutatur genus causę efficientis, in materialem.

Quidquid autem de istis sentias: sanę existentię eadem specie & numero est; quare non potest produci a Deo secundum quod est vna numero, & ab agente naturali secundum quod est vna specie, vt supra ostendimus; neq; potest produci a Deo in quadam analogia, & a causis naturalibus in specie. Hoc enim est producere in intellectu nõ physica actione, sed sola speculatione: non, inquam, est producere, sed speculari in analogia, in specie, in singulari; cum res sit vna.

Ad quartum negatur, quod causę naturales producant existentiam solũ disponẽdo, vt liquet ex dictis: Imò si causę naturales determinant speciem existentia, profectò sunt causę efficientes existentia; neq; enim sunt causę materiales, ipsa agentia. Cũ ergo determinant esse, vt S. Thom. sæpius docet, negandũ non est quin producant esse non in specie solũ, sed in specie & individuo. Ad confirmationẽ concedo, quod forma specifica concurret ad existentia solũ in genere causę materialis, si cũ existentia conferatur; de qua re postmodũ disputabim; per hoc tamen non probatur, quod agēs naturale non producat existentiam; sed quod non producat illã mediã formã vt causa efficiente media, quod nos cõcedimus. Ad secundã confirmationẽ idem iterũ concedimus, quod forma specifica dũ speciem constituit, facit subiectũ existentia, quod pertinet ad genus causę materialis, si conferatur cũ existentia: negamus tamen cõsequentiã, quod agēs disponat ad existentia, producẽdo essentia; quod enim disponit materiã, præparat; quod autẽ producit materiã, non disponit. Agēs igitur quod producit essentia, non disponit sed producit materiã existentia, quę est essentia: neq; essentia potest disponi ad existentiam, cum per se ipsam illi copuletur. Neque rem hanc Philosophia prisca vnquam somniauit.

Ad vltimũ satis iam dictũ est, quomodo agēs creatũ dicatur instrumentum Deitatis, & quod sit nihilominus agēs principale, si cũ effectu conferatur; quãuis habeat esse participatũ a prima causa: aliàs quia Deus intelligit per essentia, & homo participat intellectu, homo non

esset principale agēs intelligẽdo. Itaq; participatio primę causę non impedit principalia agētia creata, quin sint principalia in suo ordine.

CAPVT XXX.

Existētia materialem causam habet, & finalem, sed non formalem.

VT peragamus quæstionẽ de causis existentia, cum disputatum sit de causis illius efficientibus: diuiditur caput in partes tres.

Pars 1. *Existētia habet causã materialem.*
B *Secũda: Existētia nõ habet causam formalem.*

Tertia: Existētia habet finale causam, cui.

PARS PRIMA.

Existētia habet causam materialem.

Quod essentia finita, sit propriũ subiectũ existentia, liquet ex dictis; cũ existentia sit actus physicus, & perfectio realis essentia. Itaq; etsi propriũ subiectũ existentia sit suppositũ; & se toto recipiat existentia; quia quicquid rei est in supposito per illã existentia existit: tamen essentia est subiectũ quo recipiendi existentia; essentia, inquam, cõpleta, non partes essentia. Et hoc indicat S. Th. 3. p. q. 17. art. 2. ad 1. vbi docet, quod esse cõsequitur naturã vt qua aliquid est, suppositũ verò vt id quod est. Et ita natura est subiectũ quo (vt aiunt) recipiendi existentia: forma autẽ subsistēs, est subiectũ quod & quo, existentia: quia ipsa est, id quod est & est simul natura cõpleta qua est.

Dubium in hac quæstione illud est, vtrũ existentia educatur de potētia passiuã essentia producta. Illi qui opinantur agētia naturalia nullo modo producere existentia; cõsequens videtur esse vt affirmet in essentia producta nõ esse naturalē potētiã receptivã existentia. Nam potētia naturalis passiuã respicit potētiã actiuã naturalē: sed aiunt existentia non produci per vllam potētiã naturalē actiuã; ergo in essentia creata nulla est potētia naturalis passiuã ad recipiendã existentia. Quod si dicat in essentia esse potētiã naturalē recipiendi existentia, sicut in materia recipiendi animã rationalē; sed nõ esse potētiã naturalē in essentia, de qua ab agēte naturali producatur existentia; sicut neque in materia est potētia naturalis, de qua produ-

Supra illi
ditur
- scilicet
14.

2. Respon. ex
cap. 10. p. 1. n. 8
& hic n. 8.
Existētia nõ
potest a Deo
produci in a-
nalogia quadã
& a causis na-
turalibus in spe-
cie: quia hoc
non esset pro-
ducere, sed spe-
culari.

Ad 4. argum.
Causę natu-
rales determi-
nant, atq; adeo
producunt esse
in specie, & in
individo.

S. Thom.
Ad confirm. 1.
Forma spe-
cificageniti so-
lũ in genere
causę materia-
lis cõcurrit ad
existentiam.

Ad confirm. 2.
Forma spe-
cifica consti-
tuendo speciẽ
facit subiectũ
existentia.

Quod produ-
cit essentia nõ
disponit, sed
producit ma-
teriam existē-
tia, quę est es-
sentia: cap. 28.
p. 1. n. 6.

Ad 5. arg.
Ex cap. 28.
p. 2. n. 1. & 2.

Existētia
nõ habet
causam
formalem
quia
essentia
est
subiectũ
quo
recipiendi
existentia
et
essentia
est
cõpleta
non
partes
essentia
S. Thom.
3. p. q. 17. art. 2. ad 1.
vbi docet
quod esse
cõsequitur
naturã
vt
qua
aliquid
est
suppositũ
verò
vt
id
quod
est
Et
ita
natura
est
subiectũ
quo
(vt
aiunt)
recipiendi
existentia
forma
autẽ
subsistēs
est
subiectũ
quod
&
quo
existentia
quia
ipsa
est
id
quod
est
&
est
simul
natura
cõpleta
qua
est
Dubium
Educatur
ne
existentia
de
potētia
passiuã
essentia
producta
Sent. negans
videtur
cõse-
quens
ad
negãtem
agētia
naturalia
effi-
cere
existentia
Ratio
Potētia
natu-
ralis
passiuã
respicit
natu-
ralem
potē-
tiã
actiuã
Respon.
Causa
natura-
lis
passiuã
respicit
natu-
ralem
potē-
tiã
actiuã
Respon.

S. Thom.
Forma sub-
stēs est sub-
iectum quod &
quo existentia.
2.
Dubium.
Educatur ne
existentia de
potētia passi-
ua essentia pro-
ducta?
Sent. negans
videtur cõse-
quens ad ne-
gãtem agētia
naturalia effi-
cere existentia.
Ratio.
Potētia natu-
ralis passiuã
respicit natu-
ralem potē-
tiã actiuã.
Respon.
Causa natu-
ralis passiuã
respicit natu-
ralem potē-
tiã actiuã.
Respon.

Occurritur ex cap. 28 p. 1. n. 6.

Si no potest existētia ab agente naturali produci, nec poterit cū essentia cōiūgi.

Hoc esse absurdum, arguitur.

Nulla coniunctio magis naturalis est, quā existētia cum essentia.

3. Eodē arg. coarguitur assertū. *Ledesma.* citati cap. 28. p. 2. n. 6.

Declaratur hoc assertum ex simili asserto. *S. Thom.* de productione gratiæ.

Propositur arg.

Confirm. ex aduersariorū concessis.

4. Obijcitur 1. *S. Thom.* q. 3. de pot. ar. 8.

Aduertend. Hic locus expenditur vt c. 28 p. 2. n. 2.

In ea q. docet Deum nō creare res quæ generantur.

Cōtra arguēs assumit ex lib. de causis, quod esse creatur.

Respons.

producatur anima rationalis. Occurrēdum est; existētia enim ab eo à quo producitur coniungitur cum essentia, vt antea probauimus: ergo si nō potest produci ab agente naturali, neque ab eo potest coniungi cum essentia; ergo in essentia non est potentia naturalis recipiendi existētia: quod tamen videtur esse absurdissimū. Nulla enim coniunctio magis naturalis est quā illa, sine qua neutra pars coniuncti potest constare: sed neque essentia sine existētia, neque existētia sine essentia potest constare in rerum natura: ergo ea coniunctio maximē naturalis est.

Eodē argumento comprobatur, quātopere ij etiam errent, qui productionem existētiæ aiunt paulū distare à creatione. Sicut *S. Thom.* de potent. q. 3. art. 8. ad 3. ait productionem gratiæ ad creationem accedere: in hoc, quod in subiecto non est naturalis potentia recipiendi gratiam; cum à nullo agente naturali possit gratia infundi. Hæc enim imitatio in hoc attenditur, quod sicut creatio est de nullo subiecto, ita productio gratiæ est de nullo subiecto naturali, naturali potentia passiva concurrēte. Cum ergo in essentia producta, sit potētia passiva maximē naturalis ad recipiendam existētia; neque hac ex parte productio existētiæ imitatur creationem. Et ipsi concedunt, existētia rerum non omninō de foris venire, sed de potentia subiecti quodam modo educi; gratiam verō non educi de potētia subiecti; de qua re statim disputabim⁹. Nullo ergo modo productio existētiæ imitatur creationem: sed est effectus naturalis de potentia subiecti productus.

Explicanda tamen sunt verba *S. Th.* q. 3. de potentia, art. 8. ad 19. vbi ait. *Esse per creationem dicitur, in quantum omnis causa secunda dans esse, hoc habet in quantum agit virtute prima causa creantis. Cum esse sit primus effectus, nihil aliud presupponens.* Aduertendum est autem, quod *S. Thom.* illa quæstione decernit Deum non creare res quæ generatione fiunt. Et argumento 19. probat creati formam; quia creatur esse quod sequitur formā, vt dicitur in lib. de causis Propositione 18. Quod si creatur esse, creatur (inquit) & forma quæ dat esse. Et quidē esse nunquam creatur propriē, sed concreatur (vt aiunt) hoc est si-

mul cum essentia creata producitur à solo Deo; qui simpliciter producit esse ex nulla re præexistente: causa autem naturales immutant vnum esse in aliud, vt antea explicauimus. At verō *S. Thom.* tacitē concedit consequentiam propositam, quod si esse est creatum, est forma creata: ergo ex opposito, cū forma non creatur, sed generatione producitur, esse nō creatur siue cōcreatur; quod tamē illi volūt etiam per generationem quodam modō creari, vt gratiam infusam; constituētes causas naturales vt pura instrumenta. At verō *S. Th.* proposito argumento cōtra hanc doctrinā ex lib. de causis, illi assumpto quod esse creatur, respondet non concedendo sed explicando, quod esse dicitur creari, quia agentia naturalia dant esse in virtute primæ causæ creantis: innuēs nō obscure id quod scitum est; omnem effectum reuocandū esse ad causam creatricē; quia ipsæ causæ producentes esse, dum aliæ ex alijs habent esse, tandem ad primam essentiam ordinis sui recurrunt, quæ sit creata de nihilo. Hoc autem probat *S. Thom.* quia esse est primus effectus nullū aliud præsupponens, scilicet esse simpliciter ex nihilo: nam esse ex aliquo aliquid præsupponit, dispositionem scilicet in præexistente, vt colligitur ex doctrina *S. Th.* 1. q. 45. art. 5. vbi hæc eadem verba leguntur. Nihil ergo minus *S. Thom.* dixit eo loco, quā existētia creari, cū potius vt declinaret id dictum ē lib. de causis, explicauerit, quod creari dicitur quatenus producitur à causis creatis. Et ita omne ens dicimus creatum, quia omnia producuntur virtute creatricis causæ. Et hoc idē docet *S. Th.* q. 3. de potētia, ar. 1. vbi ait, causas naturales operari quasi per informationē, supposito primo effectū, qui est proprius Dei, scilicet esse rerū: neque enim cogitādū est quod prius Deus producat esse vt causam vniuersalis, & causæ particulares ipsum esse informant specificando, & cōtrahendo illud, quod est figmētū haud intelligibile. Sed quia nō producunt esse, nisi prius disponāt; dispositiones autē sunt accidētia, quibus esse præsupponitur, scilicet in præexistente subiecto, in quo agentia inducunt dispositiones. Et idcirco dicuntur operari per informationem, disponendo subiectum per formas accidētarias. Et ibidē explicat, quod esse est per crea-

tionem

tionem

tionem

Esse nūquā creatur propriē sed concreatur.

Ex loco obiecto colligitur quod quando forma non creatur, sed generatur, de eisdē idē dicendū vt c. 28 p. 1. n. 12.

Ad assumptū ex lib. de causis interpretatio *S. Doctoris*

Esse dicitur creari, quia agentia naturalia dant esse in virtute primæ causæ creatricis.

Omnis effectus reuocandus est ad causam creatricē.

Ad illud, cū esse sit 1. effectus, &c.

Interpretatio de esse simpliciter ex nihilo.

Esse ex aliquo aliquid præsupponit. *Idem.*

Obijcitur 2. *Idem.*

q. eadem ar. 1. Causæ naturales operantur quasi per informationem.

Aduersariorū explic.

Vera explic. Hoc est, operatur prius disponendo per formas accidētarias subiectū præexistens.

Ad obiectio-
ne tradita, fir-
matur.

Quæritur, utrum
essentia edu-
catur de potē-
tia essentia?

6.
Proloquium
Ideducitur de
potentia subie-
cti, quod præ-
est in potētia
naturali sub-
iecti.

Idrequiri,
Probat ex-
emplo gratia
& habitus in-
fusi.

Idem sufficere
probat.

Ex his reso-
lutio quædam
formas cælorū
eductas esse de
potentia mate-
ria, & existen-
tiam de poten-
tia essentia.

7.
Provera resol.
Assertio.
Educere de po-
tentia passiva
est proprium
agētis per mo-
tum.

Ratio.
Hoc educitur
de potētia quæ
præest in potē-
tia cum priua-
tione adiuncta.
Forma esset sola
prioritate na-
tura in potē-
tia non significat
eā esse in potē-
tia in illo instāti.

Declaratur.
Hoc educitur
de potētia quæ
præest in potē-
tia cum priua-
tione adiuncta.
Forma esset sola
prioritate na-
tura in potē-
tia non significat
eā esse in potē-
tia in illo instāti.

tionem, quatenus supponitur actioni-
bus disponentibus per informationem,
hoc est, quatenus producitur ex nihilo
simul cum essentia non genita, sed crea-
ta. Et huiusmodi multa sunt apud S. Th.
quæ facile explicantur, si principia phi-
losophiæ non ignorentur.

Cōstat igitur, existentia de ipsa essen-
tia producta oriri in genere causæ mate-
rialis virtute agētis naturalis. Et hoc iā
quæritur, utrum educatur de potentia re-
ceptivæ essentia, quo pacto formæ edu-
cuntur de potentia materie?

Proloquium est in physicis disciplinis,
id educi de potētia subiecti, quod in po-
tētia naturali ipsius subiecti præest; neq;
enim satis est, quod forma pēdeat à sub-
iecto secundum esse, quia gratia & habi-
tus infusi pendent secundum esse ab ani-
ma, quia sunt accidentia; & tamen nō e-
ducuntur de potentia materie. Necessa-
rium ergo videtur esse ut de potētia na-
turali producat id quod dicitur educi
de potētia. Et hoc iterū satis esse proba-
tur, quia quod de aliquo subiecto fit, ab
ipso pendet secundum esse, cum non sub-
sistat. Ex quo principio deducitur, quod
formæ cæli eductæ fuerint de potentia
materie, utpote de potentia naturali,
quæ per se est coniuncta cum actu. Simi-
liter quod existentia educatur de potē-
tia essentia; siquidem essentia habet na-
turalē potentiam ad existentiam, & ex-
istentia de illo subiecto fit pendens ab
eo, cum non sit res subsistens.

Nihilominus videtur esse dicendum,
quod educere de potētia passiva, sit pro-
prium agentis per motum; ita ut poten-
tia proxima cum priuatione adiuncta an-
tecedat actū. Hoc enim educitur de po-
tentia, quod præest in potentia cum pri-
uatione adiuncta. Cum verò in eodem
instāti est potentia & actus, forma non
præest in potentia materie, sed simplici-
ter est extra potentiam, licet prioritate
quodā natura sit in potentia; quod non
significat formā esse in potētia in illo in-
stāti, sed significat formā oriri de potētia;
verbi gratia, in eodē instāti materia cæli
producta est, & forma; in illo instāti
prius naturā fuit forma in potentia ma-
teria. Hoc tamen nō significat quod in
illo instāti forma fuerit in potētia cau-
sæ; ens enim in potentia est nihil, & for-
ma in eodem instāti fuit verum ens; sed
significat prius natura fuisse productam

A materiam ut principium reale formæ.
Et hæc prioritas nature satis est, ut for-
ma cæli fuerit producta de ipsa potentia
materie, & non de nihilo. Sed quod fue-
rit educta de potentia materie, videtur
aliquid amplius significare apud philo-
sophos; scilicet quod delituerit in mate-
ria, & quod fuerit in potētia materie dū
adhuc ipsa forma nihil esset; & hæc pri-
uatio cum potentia proxima, significa-
tur, cum dicimus, formam educi de po-
tentia. Quod insinuat S. Thom. q. 3. de
potentia, art. 9.

B Colligimus ergo, formas cælestium
orbium non fuisse eductas de potentia
materie; neque existentiam educi de po-
tentia passiva essentia; quia essentia nū-
quam est in potētia cum priuatione ad-
iuncta ad recipiendam existentiam; neq;
lumen educitur de potentia materie,
quia non fit per motum; nam si Deus
in instanti eodem creavit mundum &
solem, in instāti eodem collustratus est
mundus solis lampade. Quæ autem a-
gunt per motum, educunt formas de po-
tentia in qua fuerant, cum adhuc nihil
essent. Et in his assertis videntur cōcor-
dare Philosophi; quorum consensu fir-
matur doctrina indicans apertam ratio-
nem assertorum.

C Aduertendū tamen est, quod hæc po-
tētia passiva essentia finitæ, dicitur à nō-
nullis potentia essentialis; non quod es-
sentia sit ens in potentia essentiali, ut
materia quæ in genere entis est pura po-
tentia; sed quia ex propria definitione
respicit esse; essentia enim dicitur ab
esse, & nō potest ullo modo in re ipsa sepa-
rari à suo esse; nā si esse nō haberet, nihil est

D Ultimo loco ponderandū est quā pro-
bè cōsentiat doctrina hæc cum fidei dog-
matis, quod essentia rerum recipiant es-
se à Deo, utpote habentes physicam re-
ceptivam potentiam. Qui verò negant
distinctionem realem inter essentiam
& existentiam; & aiunt existentiam esse
metaphysicum actum; nulla ratione pos-
sunt tueri, quod res creatæ recipiant
esse à Deo. Notum est philosophis, quid
sit recipere; causalitas materialis est;
nullus ambigit; sine materiali causalitate
passivæ potētiæ, nihil recipitur.

Illi autē loco huius potētiæ receptivæ
philosophe, meditantur sola ratione, essentias
finitas ut entia potentialia (ut aiunt) &
apta esse. At verò hæc potētia in rebus

Prioritas illa
nature satis est
ut forma dica-
tur producta
de potētia ma-
terie, non ve-
rò educta.

Educi signi-
ficat, quod in
pot. materie
delituerit for-
ma, cū adhuc
nihil esset.

S. Thom.
8.
Corol.
Formæ cæle-
stes nō fuerunt
eductæ, neque
existentia edu-
citur, neq; etiā
lumen.

Ratio.

Quæ agunt p
motū, educunt
formas de pot.
in qua fuerant
cū adhuc nihil
essent.

9.
Aduert.
Potentia pas-
sivam essentia
dicunt aliqui
essentialē, solū
quia ex propria
definitione
respicit esse.

Essentia nō po-
test in re sepa-
rari à suo esse

10.
Prædicta con-
sonant asserto
fidei, quod es-
sentia rerū re-
cipiant esse à
Deo.

Sentent. do-
cens existentia
actum esse me-
taph. nō ita.

11.

Hæc sentent.
Soar. in met.
d. 3. sect. 13
ponit sola ra-
tione, essentias
finitas ut en-
tia potentialia